RAKENNUSVIRASTO
Byggnadskontoret

HERTTONIEMEN JA ROIHUVUOREN VIHERALUESUUNNITELMA 2006-2015 OSA 1/4

Tietoa koko suunnitelma-alueesta ja suunnitelman yhteenveto

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2006:12 / Katu- ja puisto-osasto

Julkaisija: Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Teksti: Kaisu Ilonen, Timo Virtanen
Visualisointi: Maria Haikala, FCG Suunnittelukeskus Oy
Taitto: Taina Luoma, FCG Suunnittelukeskus Oy
ISBN: 952-473-812-0
Painosmäärä: 100 kpl
Paino: Kopio Niini Oy

HERTTONIEMEN JA ROIHUVUOREN VIHERALUESUUNNITELMA 2006-2015

Osa 1/4

Tietoa koko suunnittelualueesta ja suunnitelman yhteenveto

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2006:12 / Katu- ja puisto-osasto
ISBN 952-473-812-0

Kaisu Ilonen, Timo Virtanen

Helsinki 2006

HERTTONIEMEN JA ROIHUVUOREN VIHERALUESUUNNITELMA 2006-2015

Osa 1/4

Tietoa koko suunnittelualueesta ja suunnitelman yhteenveto

ALKUSANAT 5

YHTEENVETO 7

SAMMANDRAG 9

1. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT 11

1.1 Sijainti, osa-alueet ja viheralueiden nimet 11

1.2 Katsaus alueen historiaan 15

Alueen rakentumisen varhaisia vaiheita 17
Lähiöiden synty 20
Uusimmat rakennusalueet 22
Sörkkalaisten Vanhankaupunginlahti 22
Luonnonsuojelualueen vaiheita 24

1.3 Työn tarkoitus ja taustasuunnitelmat 26

Aluesuunnittelun perustana viheralueohjelma 26
Uudenmaan maakuntakaava 26
Suunnitelma-aluetta koskevia ohjelmia ja suunnitelmia 29

2 ALUEEN NYKYTILA 33

2.1 Alueen maisema ja luonto 33

Topografia 33
Pienilmasto-olot 36
Kasvupaikkatyypit ja puuston ikärakenne 37
Ranta-alueiden luonto 39
Vesialueet 39
Pienvesistöt ja kosteikot 41
Niityt 41
Luonnon monimuotoisuus, erityislajisto, eläimistö 42
Melu / Hiljaiset alueet 48

2.2 Viheralueverkosto ja reitistö 48

Yleiskaavan kaupunginosapuistot 48
Viheralueita yhdistävät väylät 49
Selvitysalue 50
Rakennetut alueet viheraluerakenteen täydentäjinä 50

2.3 Kaupunginosien ominaispiirteitä ... 51
Länsi-Herttoniemi ja Kivinokka ... 51
Herttoniemenranta ... 52
Roihuvuori ... 53
2.4 Viheralueiden palvelut ... 57
Viheralueiden tärkeimmät palvelut osa-alueittain ... 57
Kalusteet ja varusteet ... 59
Esteettömyys ... 60
2.5 Viheralueiden ylläpito ... 61
2.6 Kaavoitus ja suojelu ... 62
Käynnissä olevat kaavoitushankkeet ... 62
Asemakaavojen vastaiset tilanteet ... 63
Kaavojen erityismerkinnät ja muut suojelumääräykset ... 63
Luonnonsuojelualueet ... 65
Luonnonmistomerkit ja muinaismuistokohtet ... 66
3 VIHERALUEIDEN KÄYTTÄJÄT JA KÄYTTÄJIEN TARPEET ... 67
Käyttäjien ikäjakauma ... 67
Asukaskysely, haastattelut ja muu palaute ... 67
4 SUUNNITELMA VUOSILLE 2006-2015 ... 73
4.1 Yleistavoitteet ... 73
4.2 Osa-alueiden kehittämisperiaatteita ... 74
Länsi-Herttoniemi ja Kivinokka ... 74
Roihuvuori ... 75
Herttoniemenranta ... 76
4.3 Kalusteiden ja varusteiden uusiminen ... 76
Länsi-Herttoniemi ja Roihuvuori ... 76
Herttoniemenranta ... 77
4.4 Vuokratonttien pihat ... 77
4.5 Luonnonhoidon tavoitteiden asettelu ... 78
4.6 Viheralueinvestointien kustannusraami ... 81

4.7 Hankkeiden priorisointi 81
Länsi-Herttoniemi 82
Roihuvuori 84
Herttoniemenranta ja teollisuusalue 86
Koko Herttoniemi–Roihuvuori -alue 87
4.8 Yhteenveto hankkeista ja niiden kustannuksista 88
4.9 Toteutuksen aikataulu 88
LÄHTEET 90

HERTTONIEMEN JA ROIHUVUOREN VIHERALUESUUNNITELMA 2006-2015

OSA 1/4	**Tietoa koko suunnitelma-alueesta ja suunnitelman yhteenveto**
OSA 2/4	Länsi-Herttoniemen viheralueet ja Kivinokka – kohdeselostukset ja -suunnitelmat – alueen metsäinventointi ja luonnonhoidon erityiskohteet
OSA 3/4	Roihuvuoren viheralueet ja Marjaniemen reunametsä – kohdeselostukset ja -suunnitelmat – alueen metsäinventointi ja luonnonhoidon erityiskohteet
OSA 4/4	Herttoniemenrannan ja teollisuusalueen puistot – kohdeselostukset ja -suunnitelmat – alueen metsäinventointi ja luonnonhoidon erityiskohteet – Sorsavuorenpuiston ja Tuorinniemenpuiston kehittämissuunnitelmat

ALKUSANAT

Helsingin rakennusviraston viheralueohjelmassa vuosille 1999-2008 päätettiin laatia koko kaupunkiin alueelliset viheraluesuunnitelmat. Niissä määritellään viheralueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Viheraluesuunnitelmassa kootaan samalla tietopaketti jatkosuunnittelua ja alueiden hoitoa varten.

Herttoniemen ja Roihuvuoren suunnitelma-alue sisältää kolme maisemaltaan ja kaupunkirakenteeltaan eriluonteista osaa: Länsi-Herttoniemen, Roihuvuoren sekä Herttoniemenrannan ja teollisuusalueen. Alueiden kaupunkiympäristön vahvuudet, viheralueiden määrä ja laatu sekä kehittämistarpeet poikkeavat toisistaan.

Suunnittelualueeseen kuuluu myös Länsi-Herttoniemeen liittyvää Viikin reunametsää, Marjaniemen reunametsää sekä Kivinokka, jonka osalta on keskitytty luonnonhoidon tavoitteiden laatimiseen ja jätetty muu suunnittelu odottamaan kaupunkisuunnitteluvirastossa tehtävää maankäyttöselvitystä.

Suunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden, järjestöjen, hallintokuntien sekä muiden sidosryhmien kanssa. Työ on tehty rakennusviraston katu- ja puisto-osastolla. Suunnitelman laadinnasta on vastannut aluesuunnittelija Kaisu Ilonen ja luonnonhoidon osuudesta metsäsuunnittelija Timo Virtanen. Työhön ovat osallistuneet myös luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila sekä suunnitteluasiantuntijat Satu Tegel ja Arja Saaristo-Wahlberg. Projektisihteereinä ovat toimineet Outi Sirkeinen ja Tarja Lahin, ja kustannusarviot on laskenut Maija Lehtinen-Ranta. Tietoja ja kommentteja työhön ovat antaneet myös Päivi Apajalahti, Pekka Hirvonen, Seija Kurki, Juha Raisio, Helena Ström, Pentti Peurasuo ja Mikko Vuohelainen rakennusvirastosta.

Suunnittelun alkamisesta lähetettiin ilmoitus osallisille huhtikuussa 2004. Hallintokuntien välisiä neuvotteluja käytiin kaupunkisuunnitteluviraston, ympäristökeskuksen ja liikuntaviraston kanssa. Syyskuussa 2004 pidettiin sekä Herttoniemessä että Roihuvuoressa yleisötilaisuudet ja maastokävelyt, joihin kutsuttiin osallisiksi määritellyt yhdistykset ym. tahot kirjeitse. Avoin kutsu yleisölle oli myös paikallislehdessä sekä rakennusviraston internetsivuilla. Työssä on hyödynnetty suunnittelualueella tehtyä viheralueita koskevaa käyttäjä kyselyä. Syventävää tietoa on lisäksi koottu sidosryhmien edustajiin kohdennetulla perusteellisemmalla haastattelulla. Viheraluesuunnitelman luonnos esiteltiin asukkaille ja sidosryhmille elo-syyskuun vaihteessa 2005. Suunnitelmaa on tarkistettu ja täydennetty yleisöpalautteen ja lisätietojen perusteella. Yleisten töiden lautakunta hyväksyi suunnitelman 15.6.2006 ohjeellisena noudatettavaksi.

Suunnitelman toteutus alkoi vuonna 2006, ja hankkeiden toimenpano on arvioitu saatavan valmiiksi vuoteen 2015 mennessä. Eräitä hoitotavan muutoksia ja pienehköjä korjauksia on toteutettu jo viheraluesuunnittelun aikana.

Kiitokset kaikille suunnittelutyöhön osallistuneille.

Terhi Tikkanen-Lindström
toimistopäällikkö

YHTEENVETO

Suunnitelma koostuu neljästä osaraportista, joista ensimmäinen sisältää tietoa koko suunnitelma-alueesta ja suunnitelman yhteenvedon. Länsi-Herttoniemen, Roihuvuoren sekä Herttoniemenrannan ja teollisuusalueen raporteissa on kuvattu tarkemmin viheralueiden nykytila sekä tavoitteet ja toimenpiteet niiden kehittämiseksi.

Suunnitelmassa esitetään viheralueiden rakentamisen, peruskorjauksen, palvelujen kohdentamisen ja ylläpidon tavoitteet. Toimenpiteiden tarve ja kiireellisyys on määritelty seuraavan kymmenvuotiskauden tähtäimellä. Suunnitelma-alueelle laskettu ohjeellinen viheralueinvestointien kustannusraami 10-vuotiskaudelle on 3,4 miljoonaa euroa. Alueen hoitoon käytetään varoja myös rakennusviraston vuotuisista ylläpidon määrärahoista viheralueiden hoitoluokituksen mukaan.

Länsi-Herttoniemen hankkeet liittyvät olemassa olevan viheralueverkoston kunnostamiseen ja kehittämiseen. Länsireunan luonnonhoitoalueilla kunnostetaan vanhoja pihapiirejä, niittyjä ja polkuverkostoa. Eräiden keskeisesti sijaitsevien puistojen kunnostuksessa sovelletaan Mäyräpuistossa aloitettua entisen kaupunginpuutarhurin Bengt Schalinin suunnittelutyötä kunnioittavaa kunnostustapaa lisäämällä erityisesti Schalinin suosimaa kasvillisuutta. Vanhoja leikkipaikkoja osin poistetaan ja osin uudistetaan turvanormien edellyttämällä tavalla. Kunnostuksen kohteena on myös Väinönlehdon puistoalue, joka käsittää mm. Hirvenpään majan ympäristön leikkipaikkoineen sekä Mustan Maijan taidepuiston.

Roihuvuoren suurin viheralueiden uudisrakentamiskohde on Strömsinlahdenpuisto. Hankelistalla on myös muita paikallishistoriallisesti merkittäviä kohteita, esimerkiksi Maria Hammarénin puisto sekä vanhoja tykkiteitä. Myös ranta-alueita kohennetaan. Pieniä maisemavaurioita maisemoidaan, ja useassa vanhassa puistossa tehdään pienehköjä paikallisia kohennustöitä.

Herttoniemenrannassa on ohjelmoitu uudisrakentamiskohteita Kipparlahden ympäristön viheralueilla. Vanhimmissa rakennetuissa puistoissa tehdään pienehköjä muutos- ja kohennustöitä. Herttoniemen kartanon alueen hoito- ja kehittämissuunnitelma päivitetään, ja aluetta kunnostetaan kehitetään sen mukaisesti.

Koko suunnitelma-alueen ulkoilureitistöä kunnostetaan ja täydennetään. Erityisesti Länsi-Herttoniemen ja Roihuvuoren välisen reitistön puutteita korjataan. Kalusteita ja varusteita uusitaan ja yhtenäistetään laajalti. Kalustevalinnoissa kiinnitetään erityistä huomiota aluekohtaiseen rakentamisajankohdalle ominaiseen tyyliin.

Tämän raportin lopulla olevaan taulukkoon on koottu suunnitelmassa esiteyt hankkeet kiireellisyysluokkineen ja karkeine kustannusarvioineen.

Koko suunnitelma-alueelle laaditaan vuonna 2007 viheralueiden luonnonhoitotavoitteita noudattava luonnonhoidon toteutusohjelma kymmeneksi vuodeksi. Itä-Helsinkiä kohdanneiden kuivuustuhojen korjuun jälkeisissä istutuksissa lisätään merkittävästi jalopuita.

SAMMANDRAG

Planen består av fyra delrapporter, varav den första innehåller information om hela planeringsområdet och ett sammandrag om planen. I rapporterna har nuläget för grönområdena i Västra Hertonäs, Kasberget, Hertonässtranden och industriområdet beskrivits noggrannare samt målen och åtgärderna för att utveckla dessa.

I planen presenteras målen för byggandet, saneringen, inriktningen av servicen och underhållet av grönområdena. Hur nödvändiga och brådskande åtgärderna är har definierats med sikte på nästa tioårsperiod. Den för området beräknade ungefärliga kostnadsramen för grönområdesinvesteringarna för 10-årsperioden är 3,4 miljoner euro. För skötseln av området används även medel ur byggnadskontorets årliga anslag för underhåll av grönområden enligt deras skötselklass.

Projekten i Västra Hertonäs hänför sig till renovering och underhåll av det existerande grönområdesnätet. På naturvårdsområdet i den västra kanten sätter man i skick gamla gårdar, ängar och nätet av stigar. Vid renoveringen av vissa centralt belägna parker används en upprustningsmetod som följer förra stadsträdgårdsmästaren Bengt Schalins planeringsarbete och som först tillämpats i Grävlingsparken genom att man särskilt ökar den av Schalin uppskattade vegetationen. Gamla lekparker avlägsnas delvis och förnyas delvis i enlighet med de nya säkerhetsnormerna. Även parkområdet i Väinölund är föremål för renovering, området omfattar bland annat omgivningen kring Älghuvudstugan med lekplatser och konstparken Svarta Maja.

Det största nybyggnadsprojektet för grönområden i Kasberget är Strömsviksparken. Projektlistan omfattar även andra lokalhistoriskt viktiga objekt, såsom Maria Hammaréns park samt gamla kanonvägar. Även strandområden upprustas. Små landskapsskador repareras och i många gamla parker görs mindre lokala upprustningsarbeten.

Kring Hertonässtranden har på programmet tagits nybyggnadsobjekt för grönområden vid Skepparviken. I de äldsta byggda parkerna görs mindre ändrings- och upprustningsarbeten. Vård- och utvecklingsplanen för området vid Hertonäs gård uppdateras och området renoveras i enlighet med planen.

Nätet av friluftsstråk för hela planeringsområdet renoveras och kompletteras. I synnerhet bristerna vid stråken mellan Västra Hertonäs och Kasberget rättas till. Man förnyar och förenhetligar i stor omfattning inventarierna och utrustningen. Vid valet av inventarier fästs särskild vikt den stil som var typisk för området då det byggdes.

I tabellen i slutet av denna rapport har man sammanställt de projekt som presenterats i planen i angelägenhetsordning och med ungefärliga kostnadskalkyler.

För hela planeringsområdet uppgörs 2007 för tio år ett verkställighetsprogram för naturvården som beaktar naturvårdsmålen för grönområdena. Vid planteringarna efter reparationen av de skador torkan förorsakat i östra Helsingfors kommer man att avsevärt utöka antalet ädelträd.

1. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Sijainti, osa-alueet ja viheralueiden nimet

Suunnittelualueen sijainti Helsingissä

suunnittelualue

viheralueet

avoimet alueet

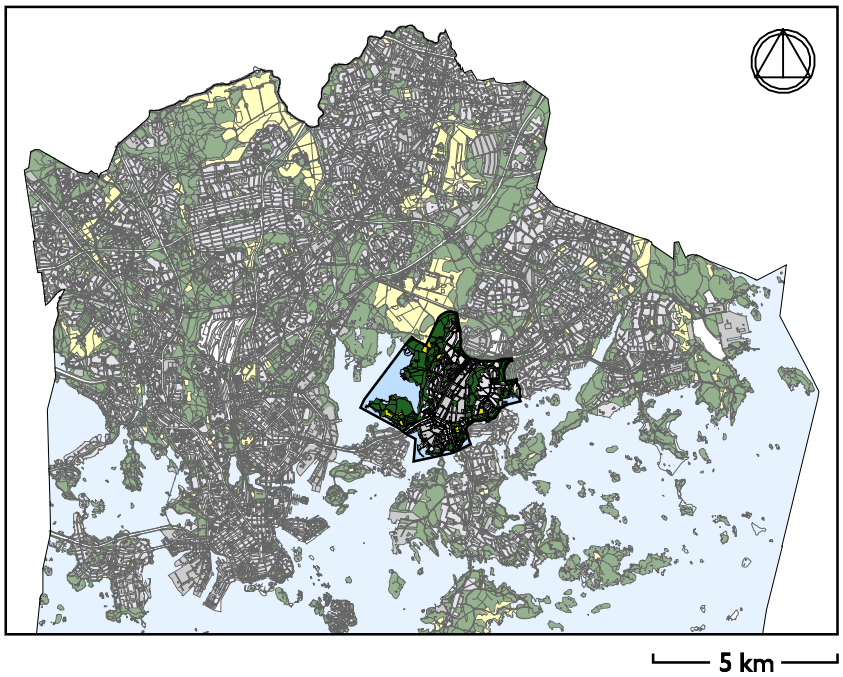

Suunnittelualueen osa-alueet

Suunnittelualueen rajaus

Osa-alueiden rajaukset

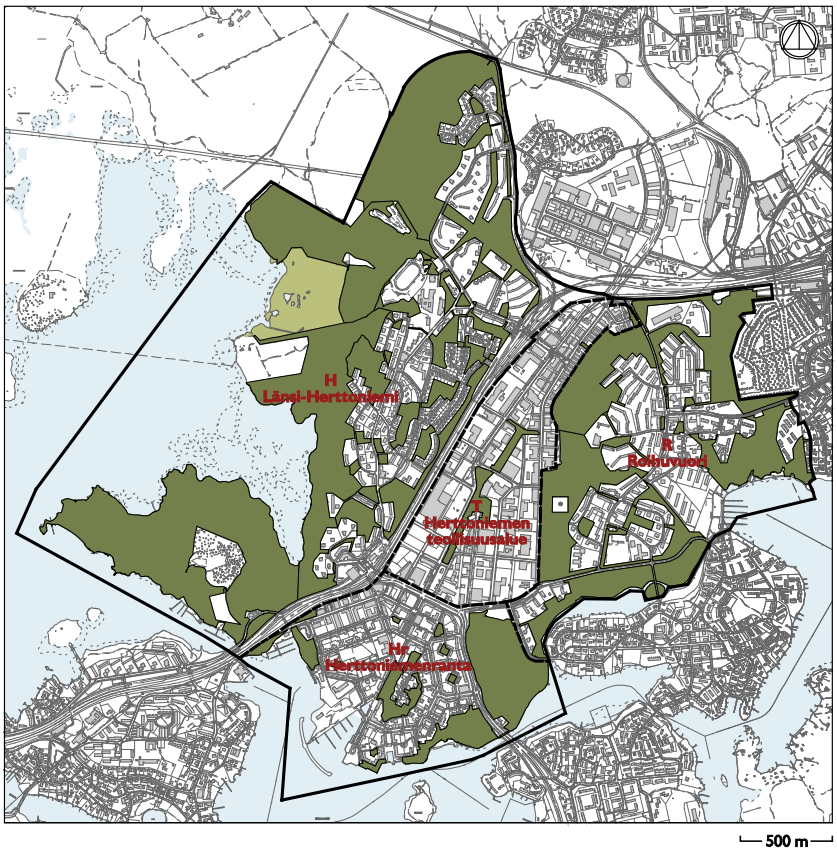

Osa-alue H - Länsi-Herttoniemi

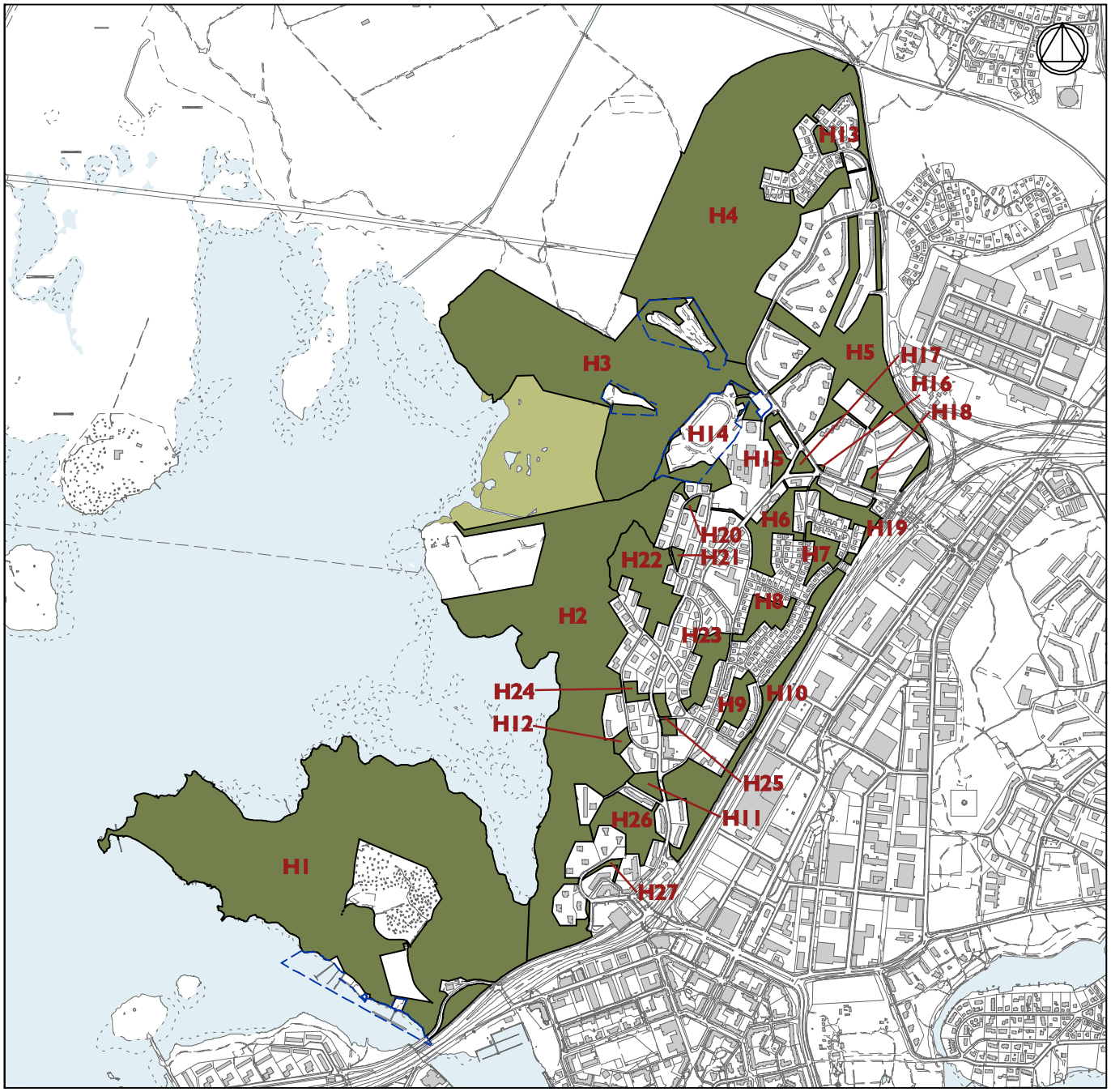

H1 Kivinokka
H2 Saunalahden Fastholman metsäalue
H3 Herttoniemen ulkoilupuisto ja luontoalue
H4 Herttoniemen metsäselänteen pohjoisosa
H5 Siilitien aluepuisto
H6 Kettupuistot
H7 Näätäpuisto
H8 Frans Emil Sillanpään puisto
H9 Susitie - Hirvitie metsä
H10 Leikkipuisto Herttoniemi + Itäväylän reunan puistot
H11 Hiihtomäenpuisto
H12 Mäyräpuisto
H13 Sopulitien puisto
H14 Urheilukentän ympäristö
H15 Siilitie - Siilikuja metsä
H16 Siilitie 5 puistikko
H17 Siilitie - Kettukuja metsikkö
H18 Siilitien leikkikenttä
H19 Siilitien aseman puistometsä
H20 Portimopuisto, pohjoinen
H21 Portimopuisto, etelä
H22 Väinönlehto
H23 Susitie - Karhutie puistometsä
H24 Mäyrätien puistometsä
H25 Hiihtomäentie - Susikuja puistikko
H26 Mäenlaskijanpuisto "Suopuisto"
H27 Hiihtäjänpuistikko

Liikuntaviraston hallinnoima alue

Osa-alue R - Roihuvuori

R1 Roihuvuoren aluepuiston eteläosa
R2 Roihuvuoren aluepuiston pohjoisosa
R3 Roihuvuoren koillisosan viheralueet
R4 Roihuvuorentien - Tulisuontien puisto-kaista kirkon länsipuolella
R5 Roihuvuorentien - Vuorenpeikontien puistokaista
R6 Strömsinlahdenpuisto ja Strömsin kartano
R7 Tulisuonpolku 3, rakentamaton tontti
R8 Kääpiöidenpolun rakentamaton tontti
R9 Peukaloisenpuisto
R10 Roihuvuorentien urheilukenttä ja sitä kiertävät puistot
R11 Satumaanpuisto
R12 Maria Hammarénin mäki (ent. Tuhkimotien puisto)
R13 Porolahden puisto
R14 Porosaari
R15 Tuhkimontien puistokaista

Liikuntaviraston hallinnoima alue

Osa-alue T - Herttoniemen teollisuusalue
Osa-alue Hr - Herttoniemenranta

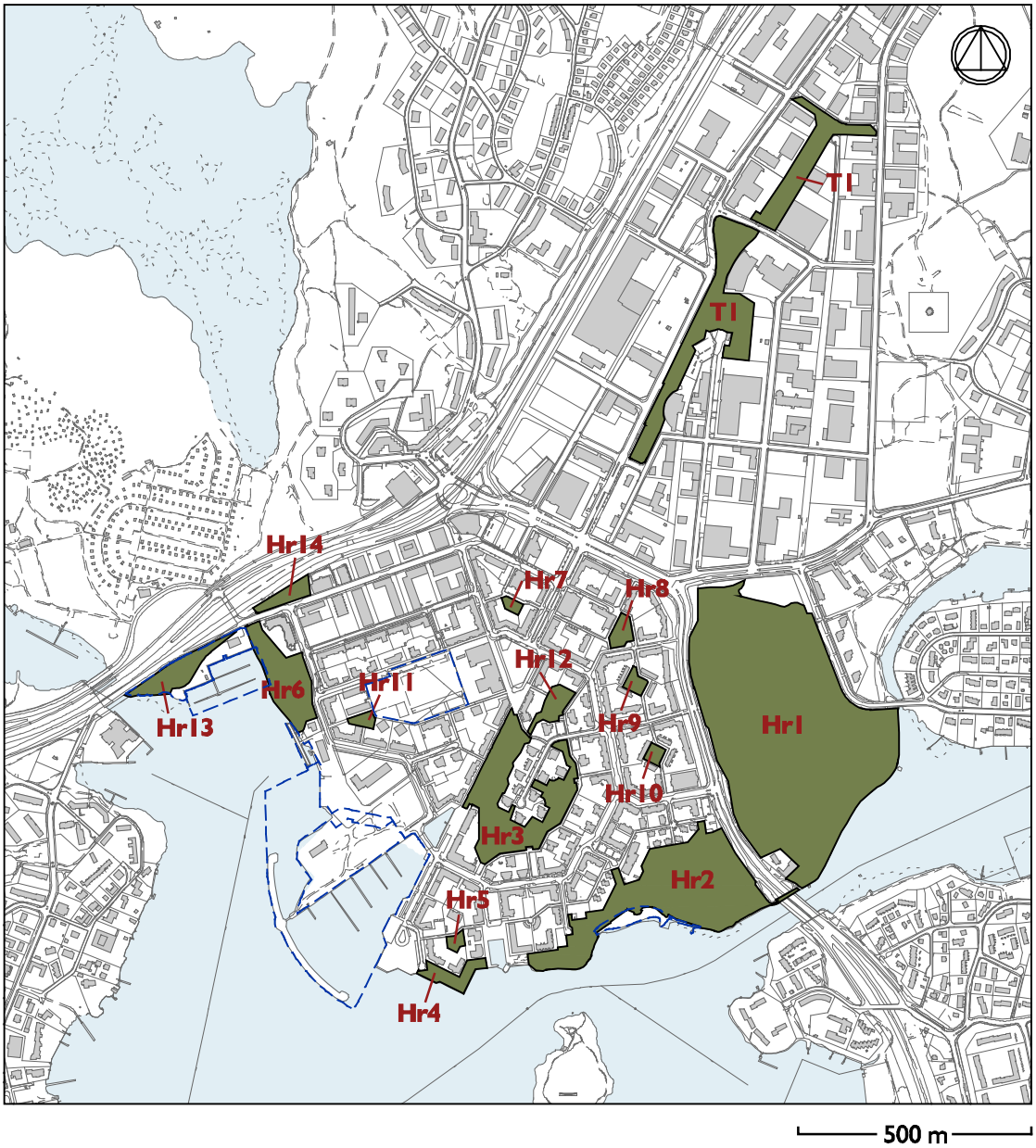

T1 Asentajanpuisto ja Valurinpuisto

Hr1 Herttoniemen kartano
Hr2 Tuorinniemen puisto
Hr3 Sorsavuoren puisto
Hr4 Annikan puisto
Hr5 Neitojen puisto
Hr6 Kipparvuori
Hr7 Petter Wetterin puisto
Hr8 Sisselen puisto
Hr9 Margaretan puisto
Hr10 Kerttulin puisto
Hr11 Simppu puisto
Hr12 Kannupuisto
Hr13 Kipparlahdenranta
Hr14 Hitsaajankatu - Itäväylä puistikko

Liikuntaviraston hallinnoima alue

1.2 Katsaus alueen historiaan

Maiseman kehitysvaiheita

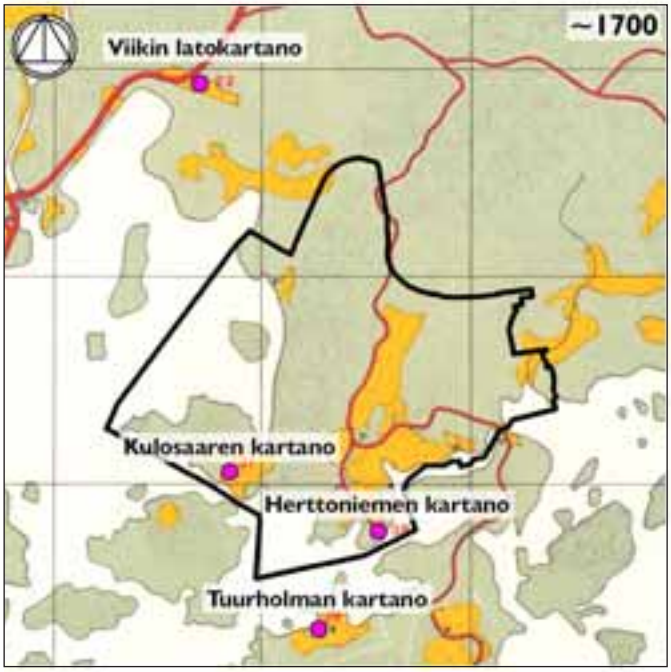

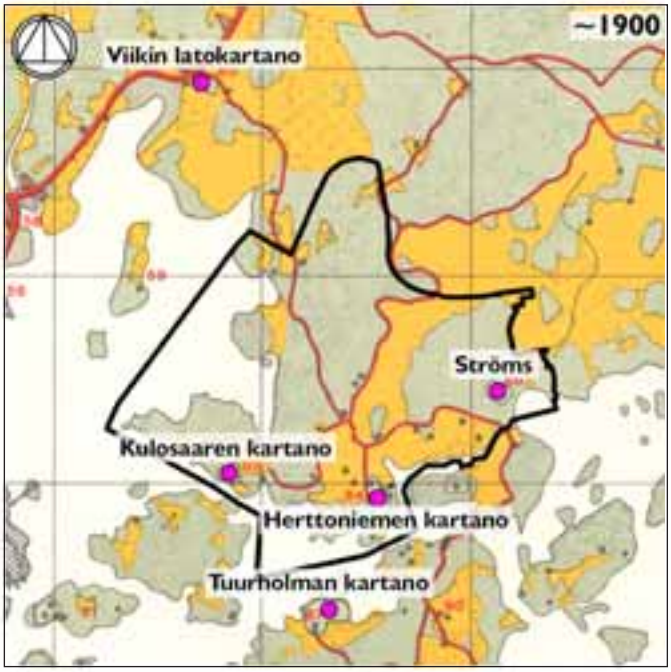

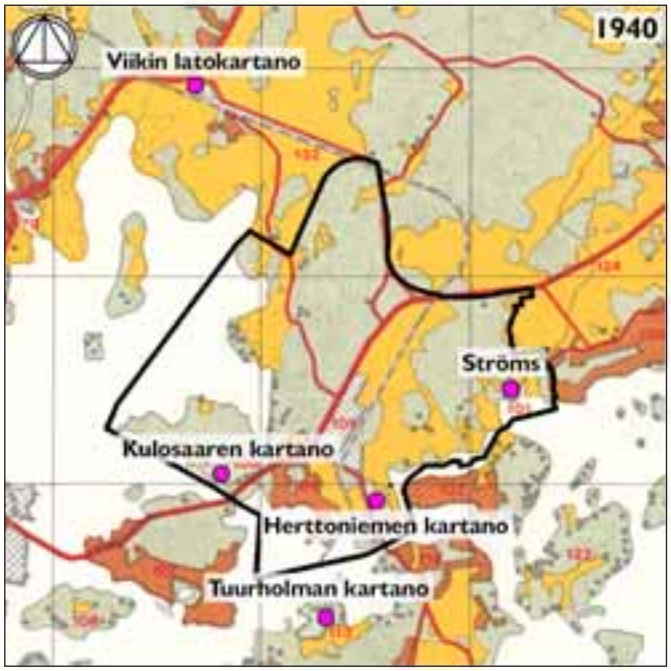

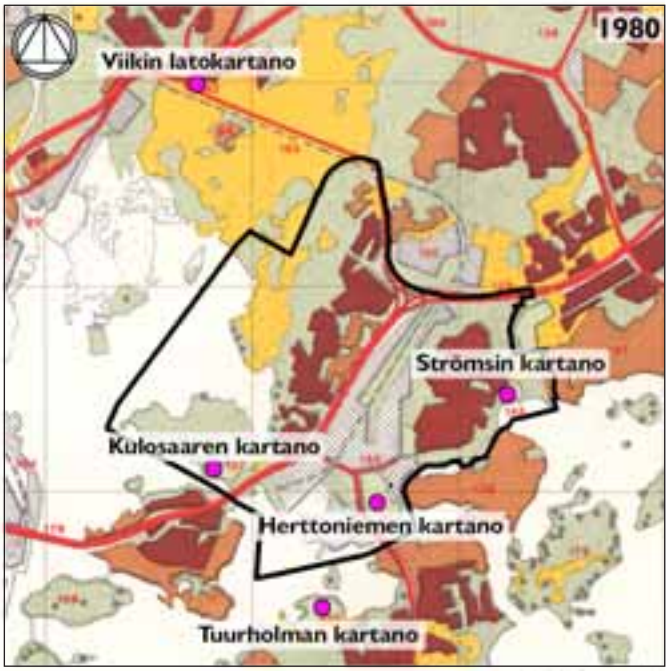

200 m

Pellot ja niityt

Metsäalueet

Rakennettu alue

Teollisuusalue

Kartano tai tilakeskus

Historiallisia kohteita

500 m

yleiskaava 2002:n maisemakultturikohteita

Alueelta on löydetty mammutin luu

Pronssikautinen hautaröykkiö

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset kohteet:

Tykkitie

Olemassa oleva maalinnoitus

Olemassa oleva täytetty / peitetty maalinnoitus

Tuhoutunut maalinnoitus

Alueen rakentumisen varhaisia vaiheita

Herttoniemi oli Helsingin pitäjän vanhimpia kyliä, jossa oli jo keskiajalla useita tiloja. Herttoniemen kartano muodosti ensimmäisen toiminnallisen keskuksen. Jo 1400-luvulla Herttoniemen kartano oli rälssitilana ja parhaimmillaan sen maat kattoivat paitsi nykyisen Roihuvuoren ja Herttoniemen, myös Puotilan, Viikin ja Malmin alueet.

Strömsin kartanon alueet oli erotettu Herttoniemen kartanosta 1700-luvun lopulla ja itsenäinen tila niistä muodostettiin vuonna 1909.

Suunnittelualueella sijaitseva Kulosaaren kartano sijaitsee Naurissalmen rannalla vastapäätä nykyistä Kulosaarta. Kartanon historia ulottuu 1500-luvun puoliväliin. Nykyinen päärakennus rakennettiin 1800-luvun alussa.

Varsinainen taaja-asutus alkoi kehittyä 1800-luvun lopulla rannikkohöyrylaivojen mahdollistettua ripeät yhteydet pääkaupunkiin. Myös itse kaupunki alkoi 1880-luvulta lähtien nopeasti laajentua. Herttoniemeen kohosi huviloita ja työläisten omakotitaloja. Vuoteen 1910 mennessä Herttoniemen kartano oli vuokrannut 60 tonttia. Siltayhteys Kulosaaren kautta Helsinkiin vuonna 1913 edesauttoi kehitystä

Ensimmäiseen maailmansotaan liittyen v. 1914-1917 venäläiset toteuttivat Helsingin ympäristössä laajalti maaston linnoitustöitä. Vuonna 1914 Herttoniemeen rakennettiin nykyisen hyppyrimäen ympärille varustus. Roihuvuoressa on mukulakivetty tykkitie, nykyinen Jättiläisentie vesitornin juurella.

AB Brändo Villastad perusti vuonna 1916 Herttoniemeen pienen sahan, joka myöhemmin siirrettiin Naurissaarelle. Sahan johtajana toimi metsänhoitaja Arvid Lampén. Lampénin vastuulla oli myös Herttoniemessä oleva noin kahden hehtaarin suuruinen taimitarha Brändö Gård, jossa viljeltiin erilaisia puuntaimia mm. Herttoniemen ja Kulosaaren istutuksia varten. Seudun luonnonläheisyydestä kertoo se, että metsästys muodostui Lampenien perheen miesten harrasteeksi. Metsällä käytiin aluksi Kulosaaren metsissä, Kivinokalla, Herttoniemessä ja Norrkullassa sekä myöhemmin Hyvinkäällä jänisjahdissa.[1]

1 Laura Kolbe 1988: Kulosaari - unelma paremmasta tulevaisuudesta

Eliel Saarisen vuonna 1918 laatiman Suur-Helsingin asemakaavasuunnitelman mukaan itäisille alueille tehtiin suuria teollisuusaluevarauksia. Jo tuolloin esitettiin nykyinen Itäväylän linjaus erottamaan asunto- ja teollisuusalueet. Vuonna 1919 kaupunki osti Brändö Villastad AB:ltä Hertonäs Gods Ab:n, jolloin myös nykyinen Länsi-Herttoniemi siirtyi kaupungille. Kaupan tarkoituksena oli asutuksen ja teollisuuden tonttitarpeen tyydyttäminen.

Ote Eliel Saarisen vuonna 1918 laatimasta Suur-Helsingin asemakaavasuunnitelmasta

Herttoniemi kehittyi itsenäisyyden alkuvuosina edelleen huvilayhdyskuntana. Herttoniemen kylässä oli 1920 yhteensä 237 seurakunnan jäsentä. Asemakaavaosaston vuosien 1923 ja 1932 yleissuunnitelmissa ei Saarisen suunnitelmaan tehty Länsi-Herttoniemen kannalta oleellisia muutoksia. Kylässä oli mm Folkskola (Herttoniemensalmen rannalla), sekatavarakauppa, kirjasto ja kauppapuutarha. Myöhemmin perustettu suomenkielinen kansakoulu sijaitsi nykyisen Hiihtäjäntien ostoskeskuksen vieressä. Se purettiin 1970-luvulla. Herttoniemen siirtolapuutarha perustettiin 1924.

Lopullisen sysäyksen uuden aikakauden alkamiselle antoivat Herttoniemen sataman ja teollisuusalueen perustaminen sekä Porvoontien rakentaminen. Rautatie, öljysatama sekä ensimmäiset teollisuuskorttelit valmistuivat vuosina 1936-1939. Uuden Porvoontien rakentaminen vuosina 1936-1939 mahdollisti nopean yhteyden keskustaan. Liikenne Kulosaaren sillalla kasvoi ja uuden sillan suunnittelu alkoi 1939, mutta sen toteutus siirtyi 1950-luvulle.[2]

Länsi-Herttoniemen nykyinen maankäyttö perustuu pitkälti arkkitehti Birger Brunilan vuonna 1940 laatimaan kaavasuunnitelmaan, jossa hahmoteltiin tonttijako ja katuverkko. Länsi-Herttoniemen eteläosaan vahvistettiin 1945 rakennussuunnitelma, jossa omakotialue sai nykyisen muotonsa. Rakennussuunnitelma sisältyi 1946 laadittuun ensimmäiseen asemakaavaan. Omakotialue oli osa laajempaa asuntoaluetta, jonka eri rakennustyypit, kerros-, rivi-, ja omakotitalot oli suunniteltu etenkin Herttoniemen teollisuusalueen työväkeä varten.

Vuoden 1945 maanhankintalaki velvoitti Helsinkiä 8000 tontin luovutukseen siirtoväelle ja rintamamiehille, mikä käsitti lähes puolet silloisesta kaupunkialueesta. Useimmat jälleenrakennuskauden pientaloalueista rakennettiin yleispiirteisten rakennus- ja palstoitussuunnitelmien perusteella. Asemakaavat laadittiin myöhemmin. Länsi-Herttoniemi on ensimmäisiä miltei neit-

2 Länsi-Herttoniemi, inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset. KSV/yleiskaavaosasto/julkaisu YB:19/86

Ote maanmittaushallituksen pitäjänkartasta vuodelta 1935, lehti 667/225 Helsinki

seelliseen ympäristöön rakennettuja asuntoalueita Helsingissä. Se rakennettiin huvila-alueelle. Joitakin vanhoja huviloita oli vielä 1960-luvulla jäljellä.

Nykyisen Itäväylän varressa oleva omakotialue oli aluksi lähinnä työväestön ja rintamamiesten asuttama.[3] Tontit olivat pitkiä ja kapeita, kooltaan 700-1200 m^2. Tonttien takaosat oli varattu viljelyyn ja talousrakennuksille. Kaupungin tonttien vuokrausehdoissa edellytettiin kiinteistötoimiston tyyppipiirustusten ja ohjeiden noudattamista. Kiinteistöviraston puutarhaneuvojana ja suunnittelijana vuosina 1925-1955 toiminut Elisabet Koch laati lukuisia tonttikohtaisia suunnitelmia alueille. Koch oli merkittävä puutarhakulttuurin vaikuttaja ja valistaja. Hän esitteli pihasuunnittelun pohjaksi mallipihakäsitteen. Omakotirakentajilla oli mahdollisuus itse suunnitella, rakentaa ja hoitaa pihansa.

3 Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie ja Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueita. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

Lähiöiden synty

Kantakaupungin rakennusmaan loppuminen, elinkeinorakenteen muutos Suomessa sekä rintamamiesten ja evakkojen asuttaminen aloittivat varsinaisten esikaupunkialueiden rakentamisen Helsingissä. Helsingin suuri alueliitos 1946 mahdollisti uudet mittavat hankkeet. Funktionalismin ihanteiden mukaan toiminnot, asuminen, palvelut, työpaikat sekä liikenne pyrittiin erottamaan toisistaan omille alueilleen.

Herttoniemen kartanon entiset maat tulivat hallinnolliseksi osaksi Helsingin kaupunkia vuonna 1946, kun laajat alueliitokset toteutuivat. Ympäröivien kuntien alueita liitettiin tällöin Helsinkiin, joten kaupungin alue kasvoi huomattavasti. Liitosalueille alettiin järjestelmällisesti rakentaa uudentyyppisiä asuma-alueita, lähiöitä.

Lähiön ja puutarhakaupungin käsitteen ja teoriat toi Suomeen asemakaavaopin professori Otto-Iivari Meurman. Asuntopulan ratkaisupyrkimysten ja rakennustuotannon rationalisointitavoitteiden lisäksi taustalla vaikutti luonnonläheisyyden ihanne. Lähiöiden avulla uskottiin luotavan kivikaupunkeja parempia asuinympäristöjä. Näiden suunnitteluperiaatteiden ensimmäinen konkreettinen ilmentymä maassamme oli Tapiolan puutarhakaupunki. Herttoniemi ja Roihuvuori ovat tyypillisiä helsinkiläisiä 1950-luvun kerrostalolähiöitä. Samaan sarjaan kuuluvat mm. Haaga, Munkkiniemi ja Maunula, jotka edustavat lähiörakentamisen ensimmäistä aaltoa. Niiden kaavoitukseen ja rakentamiseen olivat vaikuttamassa ajalle tyypilliset virtaukset: metsälähiön ihanteet, asuntoreformikilpailun ajatukset sekä tehokkuustavoitteet.

Ensimmäiset Länsi-Herttoniemen kerrostaloyhtiöt olivat rintamamiesten ja evakoiden muodostamia. Pienille tonteille rakennetut talot valmistuivat vuosina 1948-55 kirkon ja Eränkävijäntorin väliselle alueelle. Nämä ”keskikorttelit” muodostivat oman alueensa. 1950-luvun loppuvuosina kohosivat nk. metsäkaupunki-idean mukaiset korkeat kerrostalot Länsi-Herttoniemen etelä- ja pohjoisosiin.

Roihuvuoren rakentaminen alkoi vuonna 1954 ja ensimmäiset asukkaat uusiin taloihin roihuvuorentie 5:een muuttivat keväällä 1955. Rakentaminen jatkui kiivaana ja vanha Roihuvuori oli valmis kymmenen vuoden kuluttua, kun Strömsin alueen lamelli- ja tornitalot valmistuivat 1960-luvun puolivälissä. Herttoniemi ja Roihuvuori yhdessä nämä muodostivat 1960-luvun alussa Helsingin esikaupunkien suurimman asuntoalueen, jossa on paljon

Topografikunnan ilmakuva suunnittelualueesta vuodelta 1956. © Puolustusvoimien Tiedustelukeskus 2007 Lupanro 69/2007

kaupungin vuokrataloja. Ajan tyylipiirteet, mm. maaston muotoja seuraileva rakentaminen, ovat säilyneet alkuperäisinä varsinkin Siilitien vuokrataloalueella ja Roihuvuoren luoteisosassa.

Uusimmat rakennusalueet

Herttoniemen metroaseman seutu on täydennysrakentamisen myötä muuttunut. Metroaseman ympärille on kehittymässä monipuolinen paikalliskeskus. Sopulitiellä ja pientaloalueella on tapahtunut myös lisärakentamista. Kettutielle rakennettiin 1970-luvun vaihteessa huomattava julkisten palveluiden keskittymä.[4] Työpaikkojen määrä Herttoniemessä on kasvussa, ja peruspiirin palvelutaso on hyvä.

Herttoniemenranta on rakennettu Herttoniemen kartanoon kuuluneelle Herttuaniemen alueelle. 1980-luvun alussa alueella toimi öljysatama, huolintaliikkeitä sekä Paasivaaran tehtaat. Polttoöljyn varastointitarve oli vähentynyt ja alue oli muuttumassa kemikaliosatamaksi. Saman aikaan kaupunginkanslia teki Helsingin rantojen maankäyttöä koskeva selvityksen, jonka pohjalta päätettiin mm. Ruoholahden ja Herttoniemen sataman muuttamisesta asumiskäyttöön. Herttoniemen sataman yleispiirteinen suunnittelu käynnistyi 1986 kaupunkisuunnitteluvirastossa osayleiskaavan laatimisella. Asemakaavoitus käynnistyi vuoden 1989 lopulla ja rakentaminen alueella alkoi syksyllä 1993. Nyt lähes valmiilla projektialueella asuu n. 8 300 ihmistä.

Asemakaava Tulisuontien ympäristöön vahvistui 6.7.1989. Roihuvuoren kupeeseen Strömsin kartanon maille sekä Porolahden rannalle on rakennettu 1990-luvulla huomattavasti uusia asuntoja.

Sörkkalaisten Vanhankaupunginlahti [5]

Pitkänsillan pohjoispuolen asukkaille Vanhankaupunginlahti oli henkireikä ulos kaupungista jo 1900-luvun alussa. Raittiusseura Koitto vuokrasi Lammassaaren 1904 Viikin latokartanon puustellilta ja postiljoonien ammattiyhdistys vuokrasi osan Kuusiluotoa 1907 Helsingin kaupungilta. Postiljoonit myivät siirtolansa sisällissodan jälkeen SLEY:lle, joka piti saaressa lasten ja nuorten kesäleirejä vuoteen 1973 asti.

---

4 Länsi-Herttoniemi, inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset. KSV/yleiskaavaosasto/julkaisu YB:19/86

5 Luku on referaatti: Mikkola-Roos, Markku ja Yrjölä Rauno, 2000: VIIKKI. Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa • Luku: Eero Haapanen: Sörkkalaisten Vanhankaupunginlahti

Myös Mölylässä ja Kivinokassa oli työväen kesäsiirtolat. Fastholmaan niiden väliin nousi 1910 alkaen huvilayhdyskunta, viitisen taloa puutarhaviljelmineen. Talojen omistajat olivat sukua keskenään, useat heistä Sörnäisten vankilan vartijoita. Fastholma oli alkujaan vuokramaata Herttoniemen kartanolta. Myös Saunalahden kallioisella itärannalla oli useita yksityishuviloita, joista on edelleen jäänteenä syreenejä, omenapuita, tammia ja poppeli.

Sörnäisten työväenyhdistyksen soutuvenekunta löysi Mölylän niemen 1901. Paikka saatiin ilmaiseksi käyttöön Viikin Latokartanolta vuosittain uusittavalla sopimuksella. Sörnäisten työväenyhdistyksen nuoriso majoittui Kivinokan kärkeen 1916. Paikka vuokrattiin Kulosaaren omistajalta, Brändö-yhtiöltä. Mölylässä ja Kivinokassa yövyttiin aluksi taivasalla, huvimajoissa ja teltoissakin. 1920-luvulla tuli kevyitä mökkejä, jotka purettiin talveksi.

Työväenyhdistykset hankkivat soutuveneitä, joihin mahtui yli viisikymmentä henkeä. Soutu Hakaniemen työväentalon rannasta Kivinokkaan kesti puolisen tuntia. Lammassaaressa vapaa-ajan vietto oli yhteisöllistä. Urheilukilpailut, leikit, kahvihetket, valistushenkiset keskustelut ja puheet kuuluivat ohjelmaan. Kivinokassa ja Mölylässä elämä oli vapaampaa. Vanhankaupunginlahden jäätä käyttivät yhdistykset hiihtokilpailuihin. Myös talviset kävelyretket tehtiin jäitse kävellen ja potkukelkalla suoraan kaupungista.

Kivinokassa oli vuodesta 1919 lähtien tanssilava, jossa kisälliryhmä Rajamäen pojat esiintyi 1920-luvun alussa. 1925 tästä ryhmästä syntyi Dallape-orkesteri. Vanhankaupungin kesäisillä rannoilla ovat oletettavasti tuhannet helsinkiläisten liitot ja elämät saaneet alkunsa. ”Viime kesä kukkii”, sanoivat lammassaarelaiset kuivuvasta lapsenpyykistä 1920-luvulla. Osa kivinokkalaisista muodosti Suomen sosialistisen nuorisoliiton. Se nähtiin niin punaisena, ettei vuokrasopimusta uusittu 1926. Urheiluseura Ponnistus kuitenkin jatkoi Kivinokassa. Vuonna 1927 Kivinokka siirtyi Helsingin kaupungille. Neljä vuotta myöhemmin sinne perustettiin kansanpuisto telttailualueeksi helsinkiläisille. Siitä syntyi vähitellen nykyinen mökkikylä. Kivinokassa ja Lammassaaressa siirtymävaiheena olivat purettavat mökit, jotka olivat hakasilla kiinni nurkistaan. Viime sotien aikana pysyvät mökit sallittiin.

Mölylän mökkikylän historia päättyi 1950-luvun alussa alueen siirryttyä Helsingin kaupungin omistukseen. Osansa siirtolaelämän hiipumisella oli veden saastumisella. Kivinokan uimarannalle tuli vuonna 1962 suihku, jossa voitiin peseytyä uinnin jälkeen. Useina kesinä ranta oli uimakiellossa. Kivinokan ja

Lammassaaren mökkikylät ovat sinnitelleet kaupungin saartamina. Niitä on toisinaan vaarantaneet suunnitelmat lopettaa vuokrasopimukset ja varata alueet asuntorakentamiseen tai yleensä kaupunkilaisulkoilijoiden käyttöön.[6]

Luonnonsuojelualueen vaiheita

Viikin-Vanhankaupunginlahden aluetta on jo kauan pidetty linnustonsa vuoksi suojeltavana alueena. Lahden kosteikkolintujen tutkimussarjat ovat Suomen vahvimmat, sillä lintuhavaintoja on tiedossa yli 150 vuoden takaa, mm. lintumaalari Magnus von Wright (1805-1868) on päiväkirjamerkinnöissään maininnut Viikin eräänä retkikohteenaan. Maisteri Rolf Palmgren ehdotti jo vuonna 1914 lahden rauhoittamista luonnonpuistoksi. Helsingin kaupungin hanke luonnonsuojelualueen perustamiseksi käynnistyi v. 1948. Ensimmäinen rauhoituspäätös tehtiin v. 1959. Suojelualuetta laajennettiin v. 1962, jolloin huomattava osa kosteikosta saatiin rauhoituksen piiriin. Vuonna 1987 suojelualueeseen lisättiin mm. rantalehtoja. Tällä hetkellä on vireillä Kivinokkaan ja Länsi-Herttoniemeen rajautuvan Saunalahden rauhoittaminen. Alue on valittu yhdeksi Suomen Natura 2000-verkostoon kuuluvaksi alueeksi sekä lintudirektiivin että luontodirektiivin perusteella. Vanhankaupunginlahden lintuveden Natura 2000-alueen pinta-ala on 316 ha.

6 Mikkola-Roos, Markku ja Yrjölä Rauno, 2000: VIIKKI. Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa • Luku: Eero Haapanen: Sörkkalaisten Vanhankaupunginlahti

Rakentumisen vaiheet

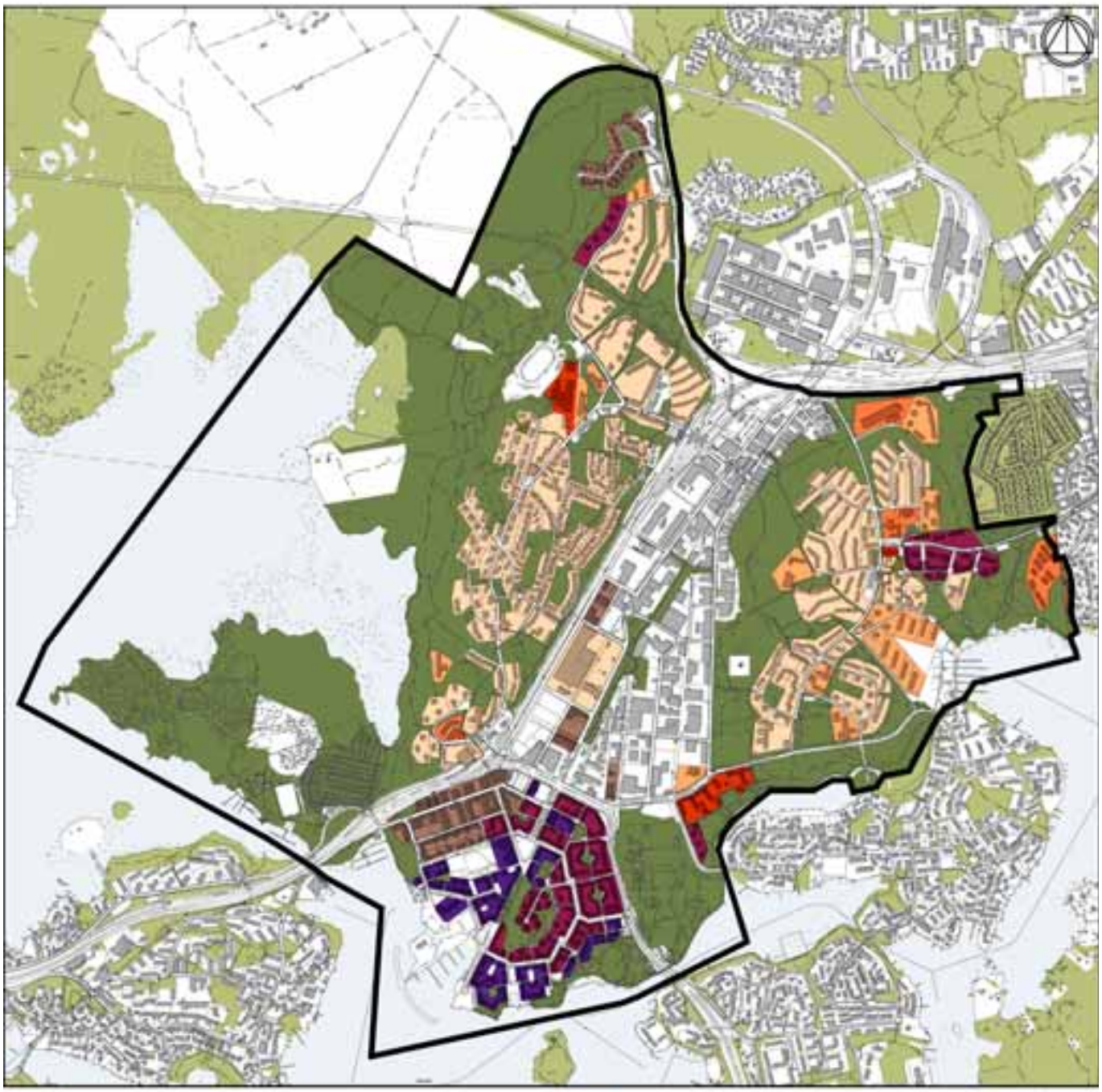

500 m

- 2000-luku
- 1990-luku
- 1980-luku
- 1970-luku
- 1960-luku
- 1940-50 -luku
- kerroksellista rakentamista

1.3 Työn tarkoitus ja taustasuunnitelmat

Aluesuunnittelun perustana viheralueohjelma

Aluesuunnitelman laadinta perustuu koko kaupungin viheralueiden kehittämisen tavoitteita ja painopisteitä linjaavaan Helsingin viheralueohjelmaan 1999-2008. Aluesuunnittelulla pyritään kehittämään viheralueiden palveluita ja laatua tasapainoisesti eri puolilla kaupunkia.

Helsingin viheralueohjelmassa painotettiin asuinympäristön laadun ja kestävän kehityksen periaatteiden merkitystä. Asukaspalautteen avulla pyritään kohdentamaan toimenpiteet ja hoitotaso tarkoituksenmukaisesti. Ohjelma kehottaa yhteiseen sitoutumiseen ja ponnisteluun keskeisten viheralueiden hoidossa ja määrittelemään kaupunginosille omat ”helmet”, joita erityisesti kehitetään.

Herttoniemen ja Roihuvuoren viheraluesuunnitelma linjaa viheralueiden rakentamista, peruskorjausta, rakenteellisia kunnostuksia ja hoitoa. Siinä määritellään viheralueille käytännön tarpeisiin perustuvat tavoitteet ja kehittämistoimenpiteet kymmenvuotiskaudelle 2006-2015.

Suunnittelun piiriin kuuluvat voimassa olevaan asemakaavaan puistoiksi (P, VP) ja lähivirkistysalueiksi (VL) merkityt alueet. Myös sellaiset urheilualueet (U), jotka ovat katu- ja puisto-osaston hoidossa on huomioitu.

Uudenmaan maakuntakaava

Ympäristöministeriö vahvisti Uudenmaan maakuntakaavan 8.11.2006. Siinä Herttoniemen kartanonpuisto on merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi kohteeksi. Viikin-Vanhankaupunginlahden Natura 2000-alue luonnonsuojelualueineen on myös merkitty kaavaan. Viheralueverkostosta on esiin nostettu osa Kivinokkaa, Fastholmasta Viikin itäisten alueiden kautta kohti koillista jatkuva seudullisesti tärkeä viheralue sekä viheryhteydet Länsi-Herttoniemen pohjoisosasta Myllypuron suuntaan sekä Strömsinlahden rannasta Mustapuron laaksoa noudatellen kohti Mellunkylää.

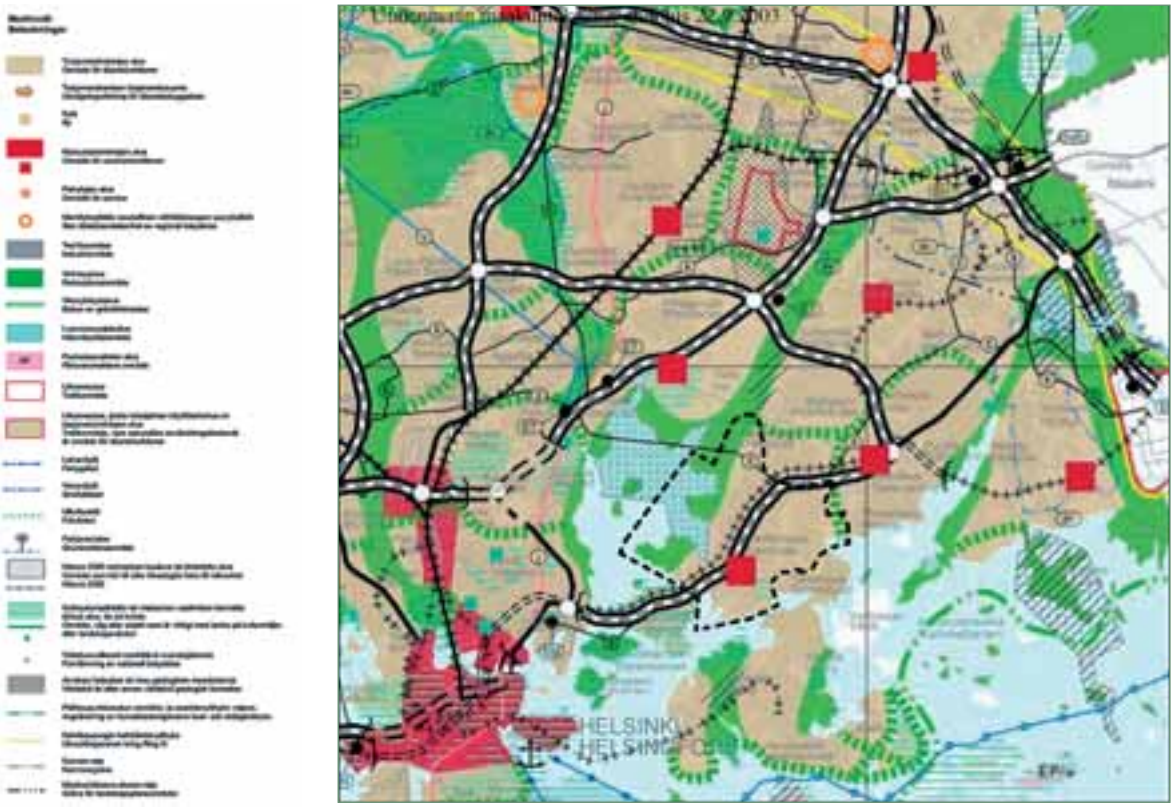

Ote maakuntakaavasta

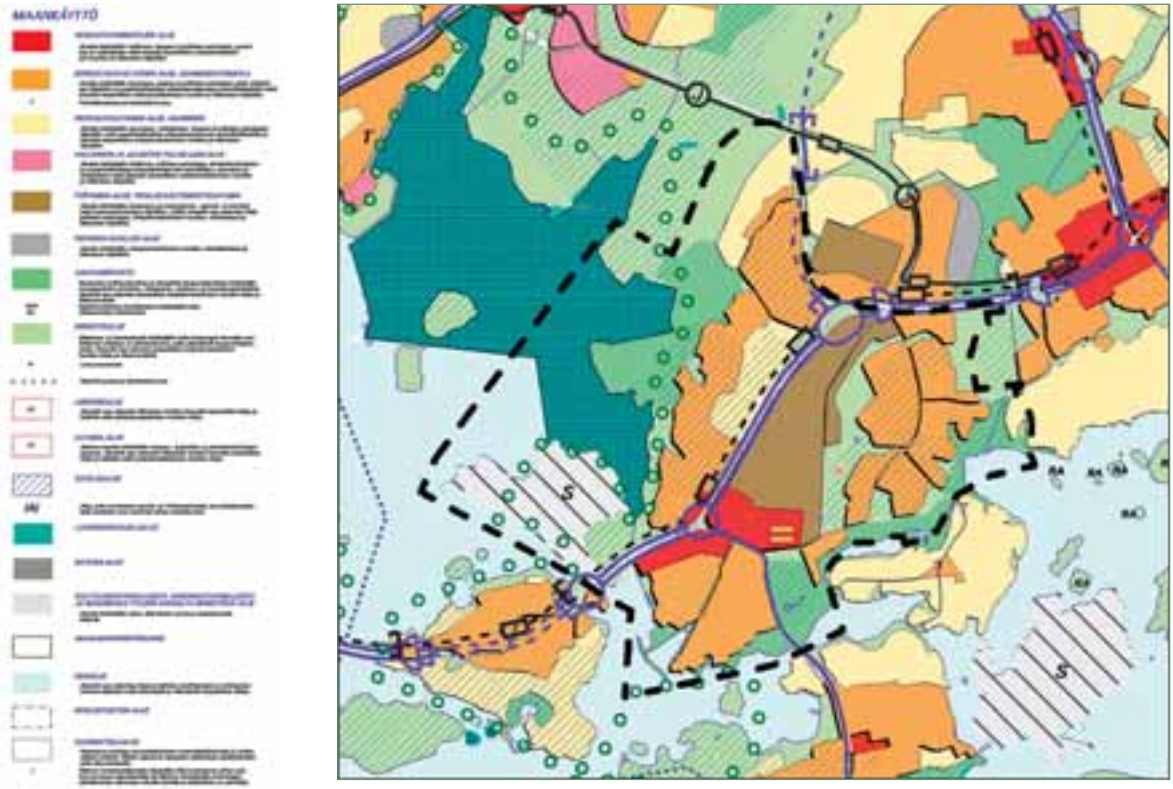

Helsingin yleiskaava 2002, ote kaupunkisuunnitteluviraston kartasta - viheraluesuunnitelman alue lisätty karttaan katkoviivalla

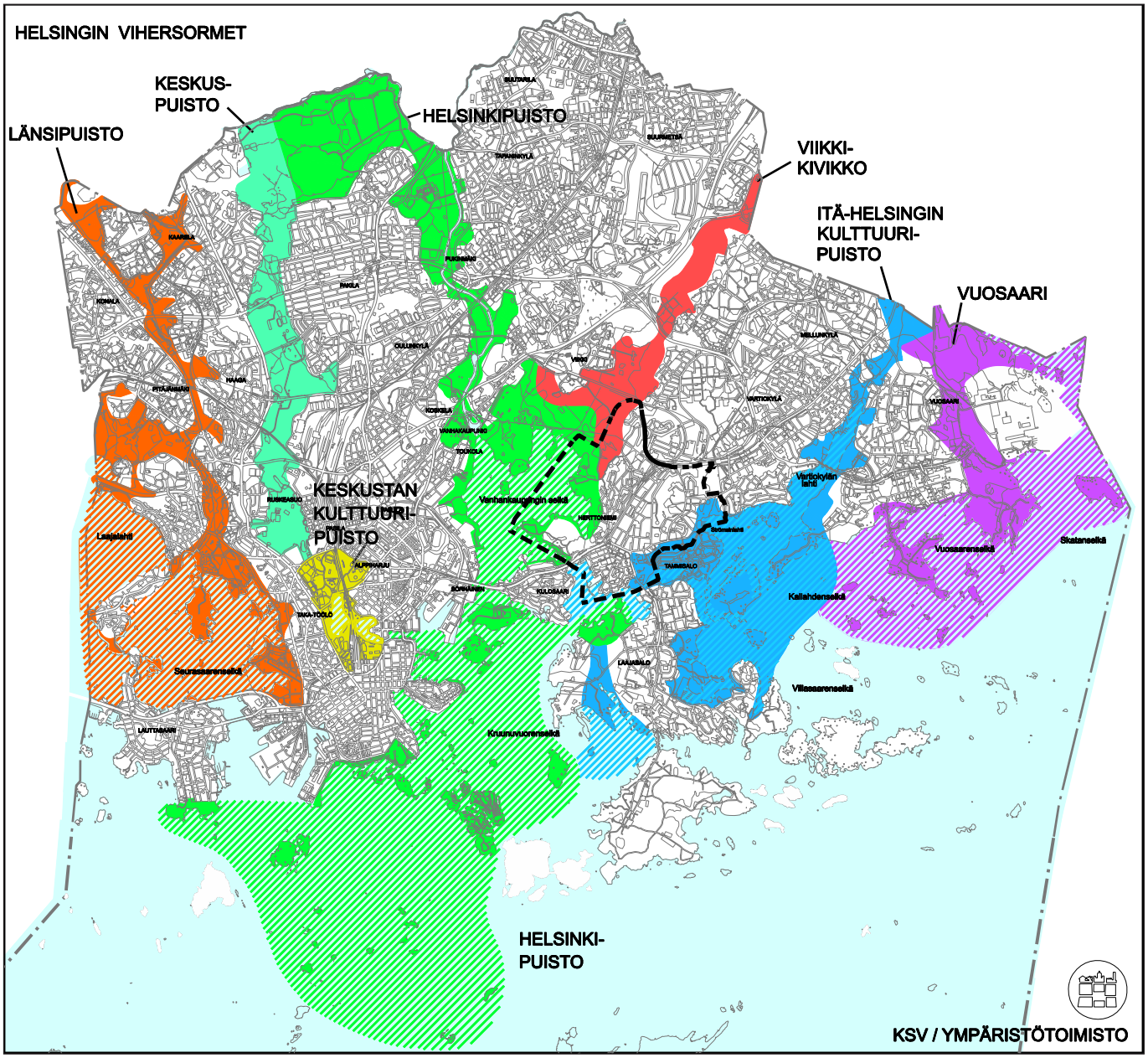

Kaupunkisuunnitteluviraston kartta Helsingin vihersormista
- viheraluesuunnitelman alue lisätty karttaan katkoviivalla

Suunnittelualueelle ulottuvat vihersormet

Yleiskaava 2002 viheraluetarkastelun tavoitteena oli sovittaa yhteen virkistyskäyttö, luontosuhteet sekä kulttuurimaisema ja -historia. Erityisen tärkeinä viheralueina kehitetään meren- ja joen rantoja. Mantereella viheralueiden perustana ovat rakennettujen alueiden väliset säteittäiset luonto- ja maisemakokonaisuudet, ns. vihersormet. Ne jäsentävät kaupunkirakennetta ja tuovat laajat viheralueet kaupunkilaisten ulottuville ja toimivat eläinten ja kasvien elinympäristöinä sekä ekologisina käytävinä.

Helsinkipuiston taustana ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kansallisen kaupunkipuiston kriteerit, jotka koskevat alueen sisältöä, laajuutta, eheyttä, ekologisuutta, jatkuvuutta ja kaupunkikeskeisyyttä. Helsinkipuiston alue on merkitty yleiskaavaan. Mereen ja Vantaanjokeen tukeutuva moni-ilmeinen viheraluekokonaisuus ulottuu keskustan tuntumasta kaupungin reunoilla oleviin luonnonalueisiin asti.

Viikki-Kivikon vihersormi alkaa Helsinkipuiston laidalta Vanhankaupunginlahden ruovikkorannalta ja sen jatkeena olevalta Viikin viljelyaukealta. Viikinlaaksoa rajaa jyrkkäpiirteinen metsäselänne, joka jatkuu Kivikkoon, Jakomäkeen ja Vantaan rajalle asti. Vihersormen metsäalueet ovat sekä paikallisesti että seudullisesti suosittua ulkoiluympäristöä.

Itä-Helsingin kulttuuripuisto ulottuu Laajasalon Stansvikista Tullisaaren kautta merenlahtien ja salmien välityksellä Vartiokylänlahdelle ja sieltä edelleen Broändan purolaakson suuntaisesti Mustavuorelle. Vihersormen erityispiirteenä ja vahvuutena on sen rikas ja monipuolinen kulttuurihistoria. Alueella on runsaasti esihistoriallisia kohteita, yhdeksän kartanoa puistoineen sekä Itä-Helsingille tyypillistä huvila-asutusta.

Yleiskaavan maisemakulttuurikohteet

Yleiskaava 2002:n liitekartassa maisemakulttuurikohteiksi on merkitty Kivinokka, Herttoniemen siirtolapuutarha, Herttoniemen asuntoalueen vanhat osat sekä sitä kehystävä Saunalahden rannan rinnemetsä, Herttoniemen liikuntapuisto, Herttoniemen kartano, Strömsin kartano ja E-instituutin alue, Roihuvuoren asuntoalueen vanhat osat ja sitä kehystävä selännemetsä.

Liikuntapuistot ja erityistoiminnot

Yleiskaavan viheralueverkostossa on varattu jokaiseen suurpiiriin yksi tai kaksi monipuoliseen liikuntaan sopivaa suurempaa liikuntapuistoa. Niiden lisäksi on pienempiä lähialueiden asukkaita palvelevia liikuntapuistoja. Liikuntapuistot ovat monen kaupunginosapuiston tärkein toiminnallinen osa.

Suunnitelma-aluetta koskevia ohjelmia ja suunnitelmia

Ulkoilureittisuunnitelma

Seudullinen reitti saapuu Viikistä suunnittelualueelle luoteesta ja pohjoisesta päin, jatkuu Herttoniemen metsäselänteen alareunalla ja Saunalahden rantametsässä. Se alittaa Itäväylän Herttoniemen siirtolapuutarhan kaakkois-

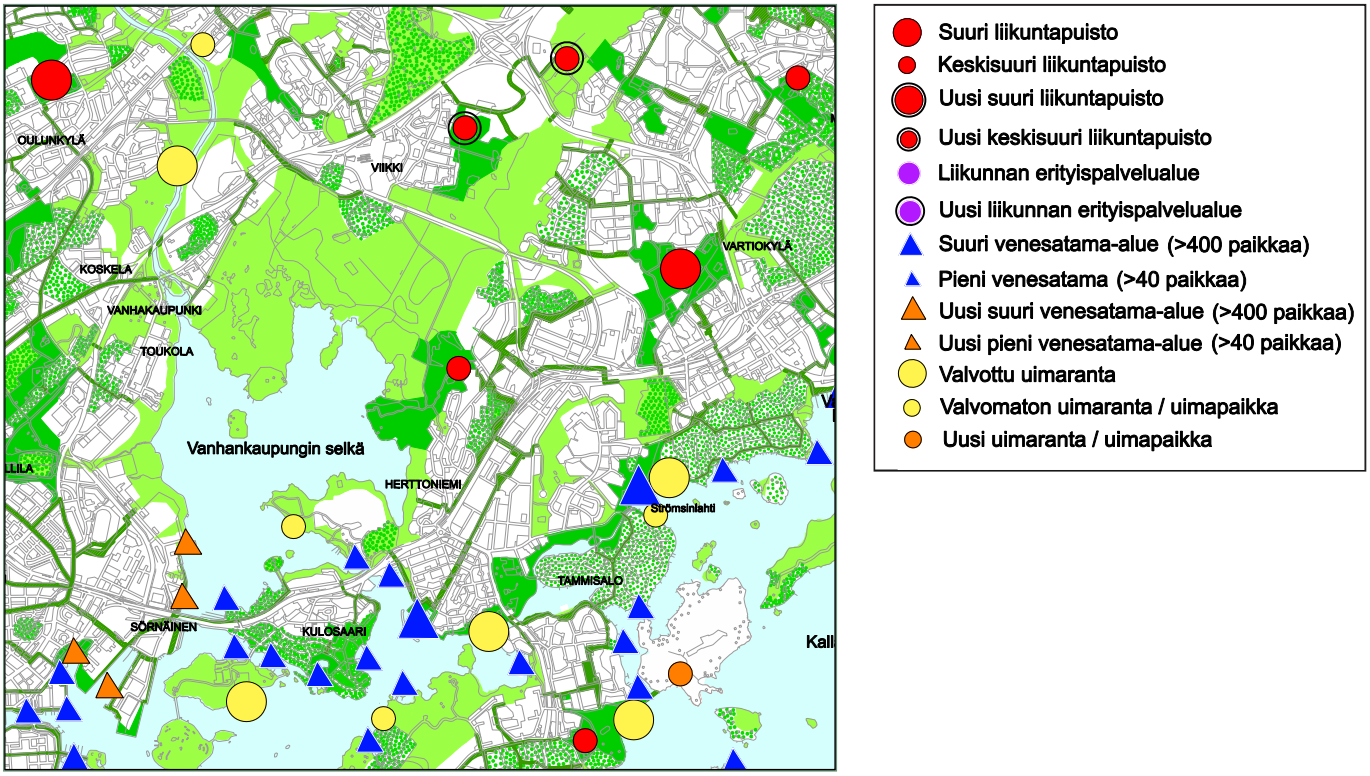

Yleiskaava 2002:n liikunta-alueet (Ote Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kartasta)

nurkalla, jolloin siihen liittyy Helsingin keskustasta suuntautuva yhteys. Reitti kiertää edelleen Herttoniemenrannan, Herttoniemen kartanonpuiston, Porolahden ja Strömsin kartanon rannat ja jatkuu Strömsinlahdenpuiston kautta Marjaniemen siirtolapuutarhan itäpuolitse kohti pohjoista ja Tulisuontien laidassa kohti itää. Sunnitelma-alueen sisällä on myös paikallisia pääulkoilureittejä, joista osa kulkee viheralueilla ja osa katualueilla.

Rantaohjelma

Helsingin rantaohjelmassa[7] ajankohtaisia rantareittien korjaus- ja rakentamishankkeita:

- Kivinokan rantareitit Saunalahden rannalla, yhteys Herttoniemen ja Kivinokan välillä
- Kävelytie Kivinokasta Kipparlahdelle Naurissaaren sillan ali ja rantareitti Kulosaaren kartanon kohdalla
- Strömsin kartanon alueen ja Strömsinlahdenpuiston rantareitit.

7 Helsingin merenrantojen hoito ja tulevaisuus, kehittämisohjelma rakennusviraston hallinnassa oleville rannoille vuosiksi 2004-2013 (Rakennusviraston julkaisu 2003:3)

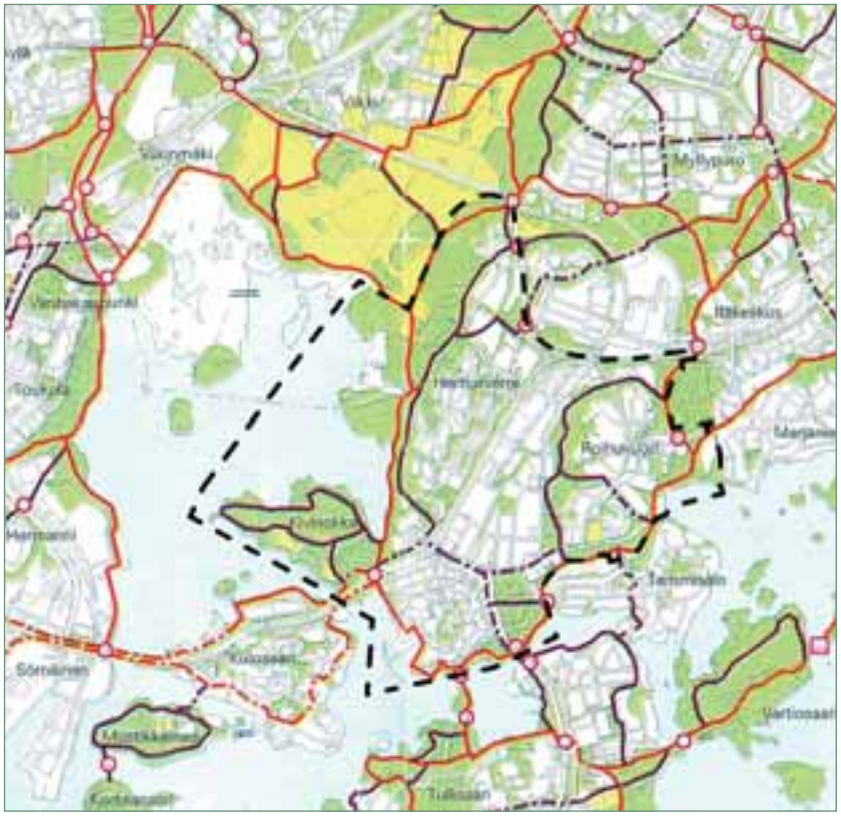

Helsingin ulkoilureittityöryhmän kokoama pääulkoilureittisuunnitelma vuodelta 2000

Pääraittiverkko 2010, Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston esitys. Lähde: Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosasto

Ruovikoiden niittokohteita on Porolahdella ja Tiiliruukinlahdella sekä Helsingin ympäristökeskuksen ohjeita noudattaen Vanhankaupunginlahdella Rantaohjelmassa todetaan Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen lähellä sijaitsevasta kompostointikentästä, että se on epäedullinen luonnonsuojelualueen kannalta ja sille pitäisi etsiä muualta korvaava paikka.

Skeittiohjelma

Tuorinniemen skeittipaikka Herttoniemenrannassa ja Leikkipuisto Hillerin skeittipaikka on skeittiohjelmassa[8] noteerattu jatkossakin kehitettäviksi.

Muita suunnitelmia

Uusien puistojen suunnitelmat ovat rakennusviraston katu- ja puisto-osaston arkistossa. Vanhoista puistoista on säilynyt vain muutama Bengt Schalinin suunnitelma Roihuvuoresta (mm. leikkipuisto Tuhkimo) sekä Leena Iisakkilan pihasuunnitelma Roihuvuoren vanhainkodille. Useimmat puistot ilmeisesti rakennettiin ilman tarkkoja suunnitelmia.

Herttoniemennan asemakaavoihin liittyvät lähiympäristösuunnitelmat[9]
Länsi-Herttoniemen lähiympäristön suunnitteluohje[10]
Roihuvuoren rakentamistapaohjeet[11]
Elisabet Kochin pihasuunnitelmat Herttoniemen pientaloalueelta[12]
Herttoniemen urheilupuiston yleissuunnitelma[13]
Vanhankaupunginlahden lintuvesi - Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma tekeillä ympäristökeskuksen vetämänä
Helsingin Koillispuiston maisema- ja kehittämissuunnitelma. Diplomityö, HTKK, Maria Haikala.

8 Helsingin skeittiohjelma 2004-2008, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisu 2003:6

9 Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja

10 Länsi-Herttoniemen yhteissuunnitteluryhmä, Toni Brantberg, Tuomas Santasalo: Länsi-Herttoniemen lähiympäritön suunnitteluohje, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 1994:15

11 Leena Makkonen, Helsingin Kaupunkisuunnitteluvirasto, Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman&Ruokonen : Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6

12 Helsingin kaupungin arkistossa (HKA)

13 LT-Konsultit Oy: Herttoniemen liikuntapuiston yleissuunnitelma, Helsingin liikuntaviraston julkaisuja 1997 B20

2 ALUEEN NYKYTILA

2.1 Alueen maisema ja luonto

Topografia

Suunnittelualueen korkein kohta on Länsi-Herttoniemen liikuntapuistossa hyppyrimäen tuntumassa. Koko Herttoniemen läntisen metsäselänteen laki on merkittävä ylänkö ja sen reunalta on useasta kohdasta hienot näköalat yli kaupungin.

Roihuvuoressa vesitorninmäki toimii alueen näköalapaikkana ja on myös kaupunkikuvassa merkittävä. Roihuvuori on pääosin rakennettu mäen päälle, ja mäen rinnettä vesitornilta pohjoiseen myötäilevä metsäinen viheralue muodostaa Roihuvuoren keskeisen ja suositun virkistysalueen.

Sorsavuoren kalliorinne

Teollisuusalueella Asentajanpuistossa sijaitsee vanha, nyt rakentamisen alle osittain tuhoutunut vesitornin mäki. Herttoniemenrannassa kohoaa avokallioina Kipparvuori ja Sorsavuori. Myös Tuorinniemen pieni kallioalue erottuu ympäristöstään.

Roihuvuoren teollisuusalue on ollut aikoinaan alavaa tasankoa. Suurimmat jyrkänteet löytyvät Herttoniemen metsäselänteen kalliomurroksen linjalta Fastholman kohdalta.

Topografia

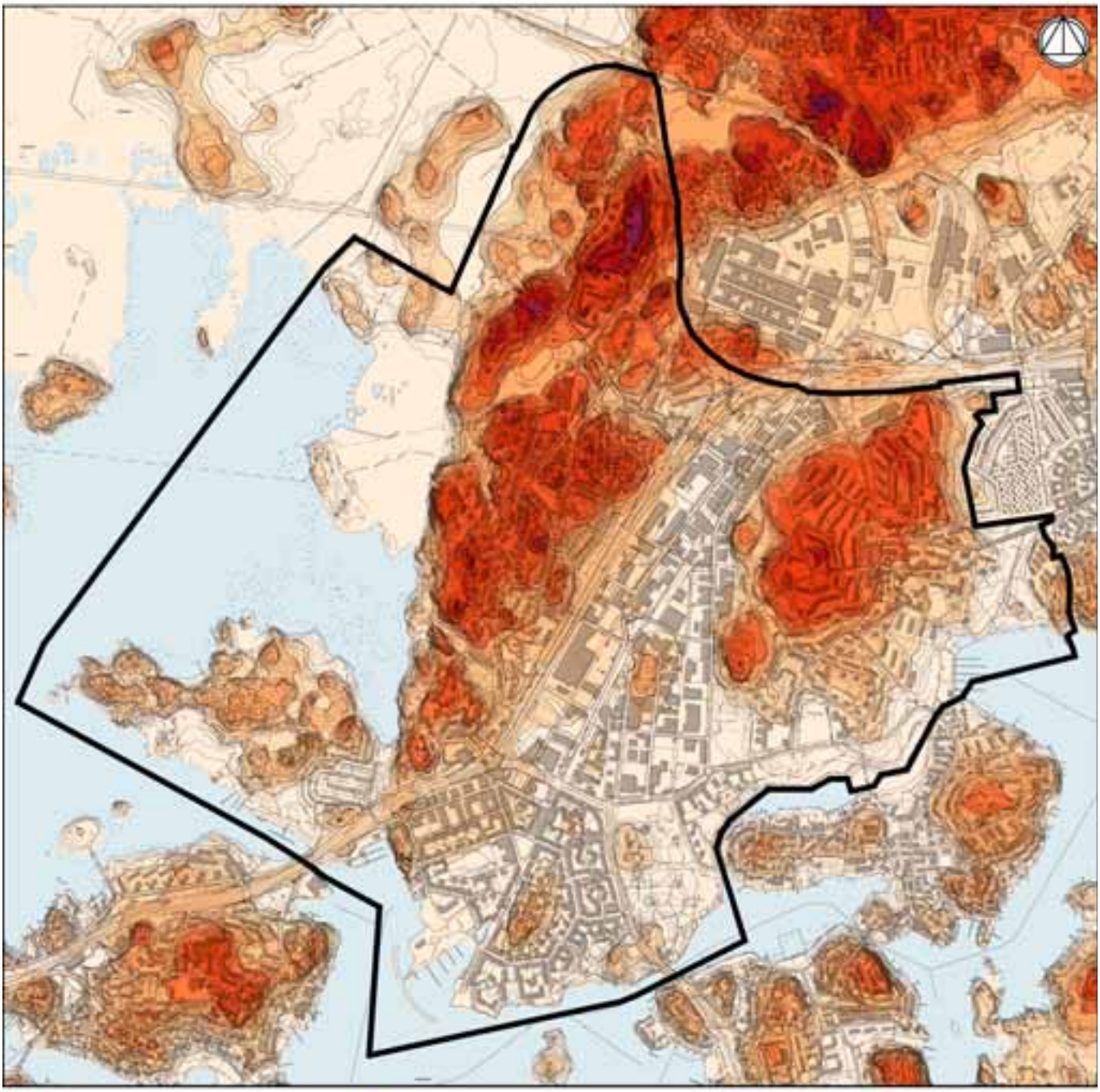

500 m

40-45 m
35-40 m
30-35 m
25-30 m
20-25 m
15-20 m
10-15 m
5-10 m
0-5 m
vesistö

Jääkauden jälkeiset merenpinnan tasot

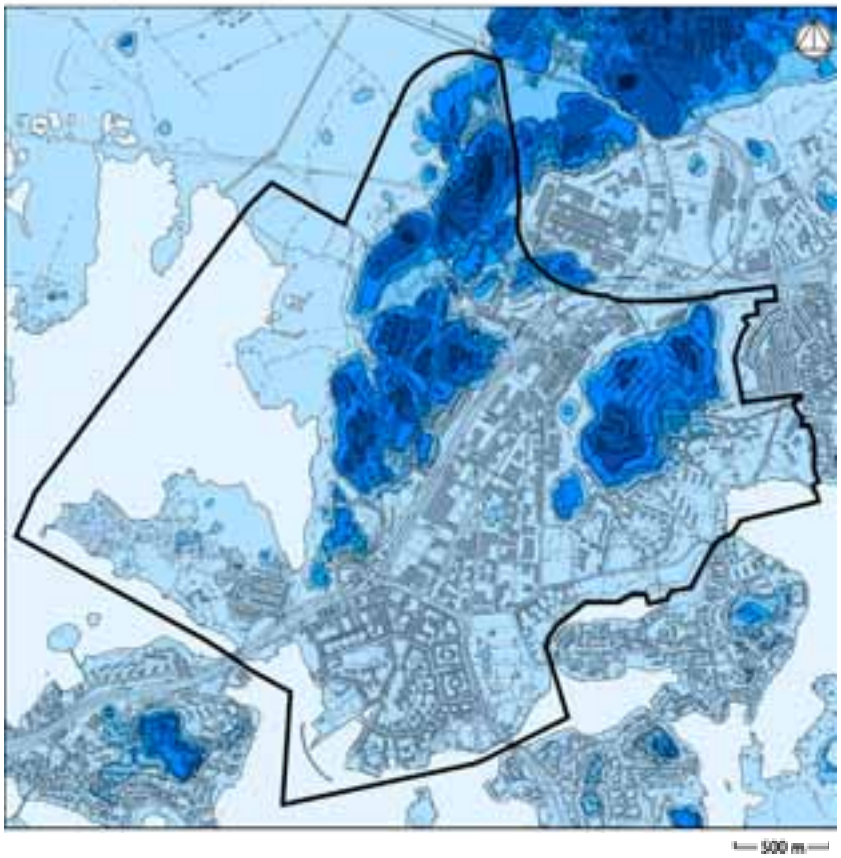

Maaperä

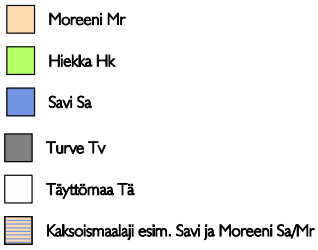

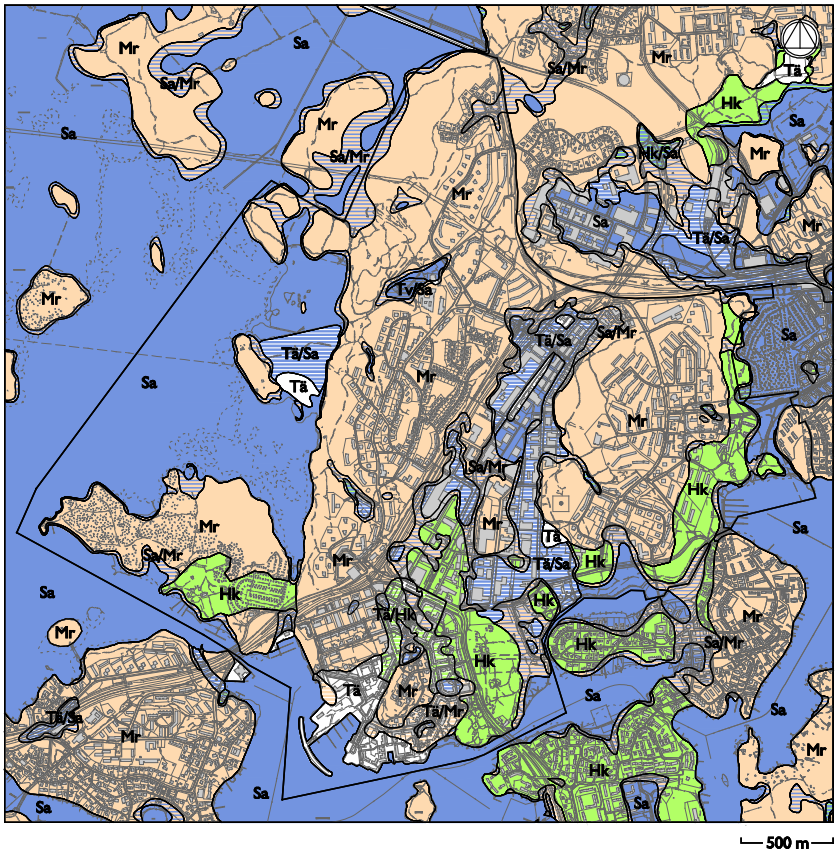

Maaperäkartta vuodelta 1989. Helsingin kaupungin kiinteistöviraston geotekninen osasto.

Pienilmasto-olot

Alueen pienilmastosta ei ole tehty kattavaa selvitystä. Oheinen kartta kertoo maaston muotojen sekä päätuulensuunnan vaikutuksesta pienilmastoon. Vuoden- ja vuorokaudenaikojen sekä säätilan, erityisesti tuulensuunnan vaihtelujen mukaan olosuhteet vaihtelevat suuresti. Rakennetuilla alueilla on korttelirakenteen vaikutuksesta sekä erityisen suojaisia että erityisen tuulisia paikkoja.

Länsi-Herttoniemelle tyypillinen maaston muotojen suuri vaihtelu luo pienilmastollisesti erilaisia alueita. Lämpimiä rinteitä ovat erityisesti lounaaseen ja etelään suuntautuneet rinteet. Vallitseva tuulensuunta on lounaasta, joten Kivinokan kärjessä, Vanhankaupunginlahden pohjoisrannalla sekä Herttoniemen selänteen lakialueilla on tuulille alttiita alueita. Kylmä ja kostea ilma kertyy pienialaisiin painanteisiin ja laaksoihin, joihin syntyy aivan omanlaisensa pienilmasto. Herttoniemen selänteen kalliojyrkänteiden alla on paikoin viileitä, varjoisia kohtia. Vanhan puuston varjostus ja rinteeltä valuva vesi luovat paikallisesti arvokkaita elinympäristöjä rinteiden alusmetsään. Herttoniemen viljelypalsta-alueen alaosa on hallainen.

Pienilmasto

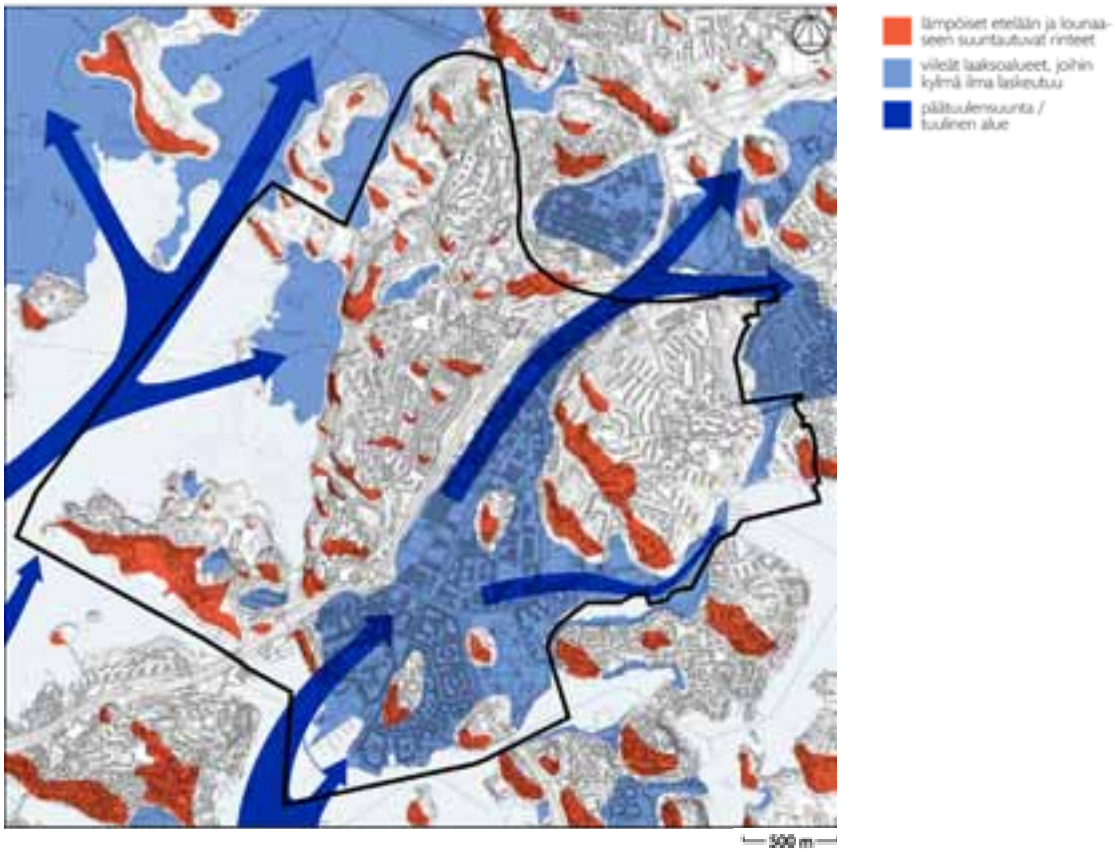

Roihuvuoren tuulisimmat paikat ovat vesitornin ympäristössä sekä rannoilla. Muuten Roihuvuori on varsin suojainen alue. Porolahden ranta saattaa olla erittäin kylmä viileällä lounaistuulella, mutta tyynellä aurinkoisena kesäpäivänä hyvinkin lämmin. Roihuvuoren ja Marjaniemen välinen metsä on kesähelteellä miellyttävän viileä.

Herttoniemenrannan rakennetun alueen ydinosat pihoineen ja pienine puistoineen ovat valtaosaltaan hyvin suojaisia, mutta ranta ja kallioalueet ovat hyvin alttiita tuulille. Teollisuusalueen puistot sijaitsevat alavalla ja tuulisella paikalla; erityisesti pitkä aukea puistoakseli on viimainen.

Kasvupaikkatyypit ja puuston ikärakenne

Suurten korkeusvaihteluiden, monipuolisen maa- ja kallioperän sekä alueen pitkän kulttuurivaikutuksen vuoksi Länsi-Herttoniemen alue on erityisen rikas kasvistoltaan. Rantaviivaa on runsaasti ja erilaisia kasvillisuuden vaihettumisvyöhykkeitä ruovikosta kosteaan tervaleppävaltaiseen metsäluhtaan ja edelleen erilaisiin kuivempiin metsätyyppeihin ja kallioselänteen kallioketoihin. Viikin pellot ovat säilyneet pitkään yhtäjaksoisessa viljelyssä. Oman lisänsä kasvillisuuden kirjoon tuovat alueen vanhat pihapiirit, omakotialueiden puutarhat ja pienialaiset puistot. Herttoniemen selänteen laaja aina Vantaalle asti ulottuva yhtenäinen metsäalue tarjoaa monenlaisia elinympäristöjä erilaisille kasveille ja eläimille.

Roihuvuorelle tyypillistä on karujen kallioalueiden jyrkkä vaihtuminen reheviin lehtoihin. Suuri osa alkuperäisistä lehdoista raivattiin kuitenkin kartanoiden pelloiksi. Parhaiten kasvillisuus on säilynyt metsäselänteellä, joka on jäänyt asuinrakentamisen ja teollisuusalueen väliin.

Suunnitelma-alueelle tehtiin metsäinventointi kahdessa Itäväylän jakamassa osassa, joista toiseen kuului Kivinokan ja Länsi-Herttoniemen alueet ja toiseen Roihuvuori teollisuusalueineen ja Herttoniemenranta. Kasvullinen metsämaa jakaantuu Herttoniemen inventointialueella eri kasvupaikkatyyppeihin siten, että lehtoja on 25 %, lehtomaisia kankaita 28 %, tuoreita kankaita 36 %, kuivahkoja kankaita 9 % ja kuivia kankaita 2 %. Rehevien kasvupaikkojen suuri osuus on merkille pantavaa, mutta on samalla huomattava, että kallioisia kitumaita on alueen koko alasta n. 20 %, joita ei ole laskettu mukaan kasvullisiin maihin.

Roihuvuoren inventointialueella kasvullinen metsämaa jakaantuu eri kasvupaikkatyyppeihin siten, että lehtoja on 37 %, lehtomaisia kankaita 31 %, tuoreita kankaita 22 % ja kuivahkoja kankaita 9 %. Kallioisten kitumaiden osuus tällä osa-alueella on n. 27 %. Reheviä kasvupaikkoja on alueella huomattavan paljon verrattuna koko Helsingin alueeseen. Meren läheisyys runsaine savimaineen on yhtenä syynä suunnittelualueen reheviin kasvupaikkoihin. Jyrkän topografian takia kasvupaikat vaihtelevat nopeasti kalliosta lehtoon.

Puuston puulajirakenne Herttoniemen alueella on hieman tasapainoisempi kuin Roihuvuoressa, jossa koivun osuus on lähes 60 %, männyn 11 %, kuusen vain 6 % ja muiden lehtipuiden osuus 23 %. Roihuvuoren alue on siis huomattavan lehtipuuvaltainen. Herttoniemen alueella on koivua 40 %, kuusta 27 %, mäntyä 14 % ja muita lehtipuita 19 %. Muihin lehtipuihin kuuluu mm. harmaaleppä, haapa, tervaleppä ja raita.

Puuston ikärakenne on Herttoniemessä painottunut varttuneisiin ja vanhoihin ikäluokkiin. Noin 54 % metsistä on yli 80 -vuotiaita. Koivun ja kuusen osalta se näkyy puuston heikossa kunnossa. Keski-ikäisiä metsiä, ikäluokassa 41–80 vuotta, on n. 34 %. Taimikoiden osuus on hyvin pieni. Roihuvuoressa puusto on hieman nuorempaa. Yli 80 -vuotiaita metsiä on n. 35 % ja keski-ikäisiä metsiä on yhteensä 56 %. Nuoret taimikot ovat täälläkin hyvin harvinaisia. Nuorissa ikäluokissa ei ole juurikaan kuusta eikä mäntyä, mikä on jatkuvuuden kannalta huono asia. Roihuvuoren alueella on myös paljon harmaalepikoita, jotka ovat lyhytikäisempiä kuin esim. koivikot. Harmaalepikoiden uudistaminen on haaste suunnitelmakaudelle. Kulttuurivaikutuksen voi nähdä näissä harmaalepikoissa, jotka ovat aikoinaan olleet peltoja tai niittyjä, mutta kaupungistumisen myötä ne ovat jääneet pois viljelystä. Ne ovat sen jälkeen luontaisesti metsittyneet ja pioneeripuulajina harmaaleppä on vallannut avoimet joutomaat.

Vanhoiksi arvokkaiksi kuusikoiksi luettavia metsiköitä on mm. Kivinokan koillisosassa, Mölylässä ja paikoin metsäselänteen rehevissä notkoissa, jotka ovat aikoinaan harvennettu ja puusto on saanut kasvaa järeäksi kuusikoksi. Rehevät kasvupaikat ovat myös jalojen lehtipuiden kannalta suotuisia ja tällaisia vaahteraa, vuorijalavia, metsälehmuksia tai tammia kasvavia kohteita on etenkin Herttoniemen alueella useita.

METSÄKARTAT LIITTEINÄ SUUNNITELMAN OSARAPORTTIEN 2- 4/ 4 LOPUSSA

Rantamaisema Länsi-Herttoniemestä

Ranta-alueiden luonto

Suunnittelualue rajautuu lännen ja etelän suunnalta miltei kauttaaltaan rantoihin. Länsi-Herttoniemen osa-alueella rannat ovat pääsääntöisesti luonnonmukaisia, luonnonsuojelualueeseen rajautuvia, reheviä kosteikkorantoja. Arvokkaista luontokohteista monet sijoittuvat luonnonmukaisille ranta-alueille. Osa rantametsiköistä on jo pitkään jätetty hoidon ulkopuolelle, jolloin niihin on syntynyt mm. ympäröiviä metsäalueita runsaampi lahopuusto. Ne tarjoavat monille linnuille, lepakoille ja muille eliöille sopivan elinympäristön.

Vanhankaupunginlahden lintuveden hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten tehtiin alueen kasvillisuusinventointi kesällä 2004. Inventoinnin perusteella lahden kasvillisuus jakaantuu erilaisiin ruovikkotyyppeihin hyvin märistä kuiviin. Lammassaaren pohjoispuolella on laaja ruovikkoon raivattu laidun, mikä lisää lahden kasvillisuustyyppien kirjoa. Kasvillisuuskartoituksen perusteella Vanhankaupunginlahdelta tavataan viittä luontodirektiivin luontotyyppiä. Nämä ovat jokisuistot, vaihettumis- ja rantasuot, kosteat suurruohoniityt, merenrantaniityt ja metsäluhdat. Ruovikoiden takana sijaitsevat metsäluhta-alueet on luokiteltu EU:n luontodirektiivin liitteessä I mainituista luontotyypeistä ensisijaisesti suojeltaviksi. Ns. priorisoidut luontotyypit ovat vaarassa hävitä EU:n alueelta, ellei niiden suojeluun kiinnitetä erityistä huomiota. Vanhankaupunginlahden boreaaliset metsäluhdat sijaitsevat pääosin suojelualueella, mutta Fastholman alueella myös suojelurajauksen ulkopuolella. Näiden metsäluhtien lisäksi lahden rantametsät ovat pääosin reheviä lehtoja ja tervalepikoita.

Kivinokassa, Herttoniemenrannassa sekä Roihuvuoressa ranta-alueiden luonto on rakennetumpaa, paikoin puistomaista. Herttoniemenrannassa on pitkä jakso urbaanisti rakennettua rantaa.

Vesialueet

Suunnittelualuetta ympäröivät vesialueet ovat monimuotoisia rakennetuista kanavista mataliin ruovikkolahtiin ja veneilykelpoisiin avovetisiin lahtiin. Vesialue on yleisesti melko matalaa, mutta vesi on yleisesti uimakelpoista. Uimarantojakin alueelle on perustettu useita.

Vanhankaupunginselän sameus johtuu pääosin Vantaanjoen valuma-alueen pelloilta tulevasta savesta, jota leviää lahdelle lumen sulamisaikaan ja runsaiden syyssateiden jälkeen Kesällä samennusta aiheuttaa myös runsas kasviplanktonintuotanto. Vuoteen 1986 saakka johdettiin pääosa Helsingin

käsitellyistä jätevesistä Vanhankaupunginlahteen Viikin ja Kyläsaaren puhdistamoilta. Lisäksi jätevesiä johdettiin vuoteen 1975 asti Kulosaaresta Vanhankaupunginselälle ja vuoteen 1985 saakka Herttoniemestä Porolahteen ja myöhemmin Tullisaarenselälle. Vuodesta 1979 lähtien jätevesi on käsitelty biologisen puhdistuksen lisäksi myös kemiallisesti. Vuoden 1987 alussa Kyläsaaren ja Viikin puhdistamoiden vedet käännettiin jätevesitunneliin johdettavaksi avomeren reunaan. Suurimmat kuormituslähteet ovat nyt Vantaanjoki ja Vanhankaupunginselän ravinnepitoinen pohjasedimentti. Vanhankaupunginselkä on luokiteltu erittäin reheväksi. Sen hygieeninen laatu oli hyvin heikko 1970-luvulla. Veden laatu parani selvästi 1980-luvun alussa ja edelleen 80-luvun puolivälissä. Silti lahden hygieeninen laatu on edelleenkin talvisin ajoittain huono.[14]

Vanhankaupunginlahtea

Vanhankaupunginselkä oli aikoinaan yksi Helsingin tärkeimmistä kalojen pyyntialueista. Kalakantoihin ovat voimakkaasti vaikuttaneet Vantaanjoen veden laadun muutokset ja lahteen lasketut jätevedet. Jätevesien haitat alkoivat näkyä 1950-luvun lopulla. Veden laadun muutokset vaikuttivat erityisesti eri kalalajien välisiin runsaussuhteisiin. Vuodesta 1987 lähtien veden laadun paraneminen ja kalojen liikkumista haittaavien esteiden purkaminen ovat luoneet edellytykset myös vaelluskalojen paluulle Vantaanjokeen. Viime vuosina lajistoa ovat lisänneet Vantaanjoen istutuksista peräisin olevat harjus, toutain, kirjolohi ja lohi. Helsingin kaupunki istuttaa edellisten lisäksi Vantaanjoen suualueelle vuosittain meritaimenia ja vaellussiikoja.[15]

Porolahden veden laadun huonous on johtunut suuresti siitä, että sinne laskettiin vuoteen 1985 asti käsiteltyjä jätevesiä Porolahden puhdistamosta. Tammisalon kanavan avaamisella pyrittiin parantamaan veden laatua ja avaamaan samalla uusi melontareitti. Lahden ruovikkoalueita lahdella niitetään säännöllisesti rantaohjelman mukaan.

Strömsinlahtea eivät jätevedet eikä savisamennus ole rasittaneet samalla tavalla kuin em. lahtia. Mustapuro, avattu Tammisalon kanava sekä venesatama tuovat lahdelle jonkin verran ravinteita ja likaa. Marjaniemen uimarannan veden laatu on viime vuosina kuitenkin ollut pääsääntöisesti hyvä.

---

14 Mikkola-Roos, Markku ja Yrjölä Rauno, 2000: VIIKKI. Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa • Luku: Lauri Pesonen ja Hilkka Viljama: Vanhankaupunginlahti on matala ja samea

15 Mikkola-Roos, Markku ja Yrjölä Rauno, 2000: VIIKKI. Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa, Luku: Jukka Mikkola ja Rauno Yrjölä: Pikku sinteistä suuriin lohiin, s. 53

Mustapuro Strömsinlahdenpuistossa.

Pienvesistöt ja kosteikot

Länsi-Herttoniemen alueella on vähän pienvesiä. Alueen merkittävin puro tai oja on Viikinoja alueen luoteiskulmassa. Se saa alkunsa Kivikosta, Malmin ampumaradan läheisyydessä sijaitsevan Kivikon ulkoilumetsän reunasta ja laskee Purolahden kohdalla suunnittelualueen länsilaidalla Vanhankaupunginlahteen. Viikinojaa on kunnostettu Viikintien pohjoispuolisilta osiltaan osana Viikin uuden asuinalueen puistoja. Uudenmaan ympäristökeskus laatii parhaillaan suunnitelmia Viikinojan kunnostamiseksi Purolahdella. Tavoitteena olisi muuttaa viivasuorana kulkeva oja mutkittelevaksi, monipuoliseksi purobiotoopiksi . Alueelta löytyy muutamia pienialaisia, melko luonnontilaisina säilyneitä suoalueita, jotka kuuluvat arvokkaisiin luontokohteisiin. Muun muassa Kivinokassa on pieni metsälain tärkeän elinympäristön kriteerit täyttävä sararäme, joka on Helsingin oloissa harvinainen.

Roihuvuoressa virtaa Itäväylän pohjoispuolta Mustapuro, joka laskee Strömsinlahdenpuiston kautta mereen. Porolahden puistossa olevat painanteet on luettava enemminkin kosteikoiksi. Metsäselänteillä on joitain pieniä ainakin osan vuodesta vetisiä purosia, esimerkiksi Väinönlehdossa ja leikkipuisto Tuhkimon takana. Suurehkoja ojauomia on Roihuvuoren aluepuiston eteläosassa, Porolahden puistossa sekä teollisuusalueen puistoissa. Herttoniemen kartanon maisemapuistossa on muutama pieni lampi.

Niityt

Maiseman kehitysvaiheita esittävissä kartoissa (sivulla 15) näkyy avoimen maisematilan laajentuminen 1700-luvulta 1900-luvun alkupuoliskolle ja sen supistuminen teollisuus- ja asuntoalueiden rakentamisen myötä.

Länsi-Herttoniemen alueella Saunalahden itärannalla ja hyppyrimäen alapuolella sijainneiden vanhojen huviloiden lähellä on säilynyt avoimia niittyalueita. Ne ovat pihapiirin jäänteitä ja metsittyvät ilman hoitotoimenpiteitä. Mölylän metsäalueen eteläosassa on pienialainen vanha niitty tai peltoalue, joka ei ole kuitenkaan ollut hoidon piirissä.

Herttoniemen kallioselänteellä, Herttoniemenrannassa ja Roihuvuoressa esiintyy pienialaisia kallioketoja.

Herttoniemen kartanoalueella on hoidettua niittyä ja sen liepeillä on myös paikoin hoitamattomaksi jäänyttä niittyaluetta. Roihuvuoressa Strömsinlahdenpuiston ja Porolahden puiston alueilla, entisillä viljelymailla on niittyalueita ja nurmikoita, joiden hoitotapaa on syytä selkiinnyttää.

Hoitoluokkakartassa näkyy vuoden 2005 hoitoluokitus. Suunnitelmassa ehdotetaan eräitä ennestään hoitamattomia ja eräitä nurmialueina hoidettuja alueita siirrettäväksi niittynä hoidettavaksi.

Luonnon monimuotoisuus, erityislajisto, eläimistö

Suunnittelualueen luontoarvot on kerätty seuraavassa yhteen kartoille ja yhteenvetotaulukoihin. Niistä käy ilmi, että varsinkin Länsi-Herttoniemen ja Kivinokan metsäiset alueet sekä Roihuvuoren ranta- ja metsäalueet ovat säilyneet melko luonnonmukaisina ja eliöstöltään rikkaina. Tiedot perustuvat Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen ylläpitämään luontotietojärjestelmään. Tietoja on saatavilla mm. ruohovartisista kasveista, linnuista, lepakoista ja geologisesti arvokkaista kohteista. Arvokkaat luontokohteet 1/2 karttaan ja taulukkoon on kerätty tiedot yllä mainituista eliöryhmistä.

Arvokkaat luontokohteet 2/2 karttaan on koottu Natura 2000-alueet, luonnonsuojelualueet, luonnonmuistomerkit ja arvokkaat kasvisto- ja kasvillisuuskohteet. Vaikka suunnittelualueelle on vain yksi luonnonsuojelualue, se on Helsingin suurin ja merkittävin kohde.

Tunnus	Nimi	Kuvaus	Huom.	Kohdelaji
Ge1	Herttoniemi, kivilaji: agglomeraatti	Felsinen kerroksellinen vulkaniitti (agglomeraatti), jossa runsaasti heitteleitä (koko 3-20 cm, litistyneet).	Arvo tieteellinen ja opetuksellinen.	geologiset kohteet
Ge2	Herttoniemi, hiidenkirnut	Näkyvissä kaksi kirnua, joiden välimatka on 4 m.	Arvo luonnonsuojelullinen ja opetuksellinen.	geologiset kohteet
Ge3	Roihuvuori, vanha liuskelouhos	Liuskelouhos kalliorinteessä.		geologiset kohteet
Ge4	Länsi-Herttoniemi, muinaisrantamerkki	Lohkareikko tasolla noin 12 m mpy. Lohkareet heikosti pyöristyneitä, kooltaan 0,3-1,5 m.	Näyttävä kohde, melko harvinainen. Luonnonsuojeluarvoa, opetusarvoa ja tieteellistä arvoa.	geologiset kohteet
Ge5	Länsi-Herttoniemi, arvokas kallioalue	Maisemallisesti merkittävä kallioalue.	Luonnonsuojeluarvoa.	geologiset kohteet
Ge6	Roihuvuori, vanha liuskelouhos	Liuskelouhos.	Arvo pääsosin historiallinen.	geologiset kohteet

Arvokkaat luontokohteet 1/2

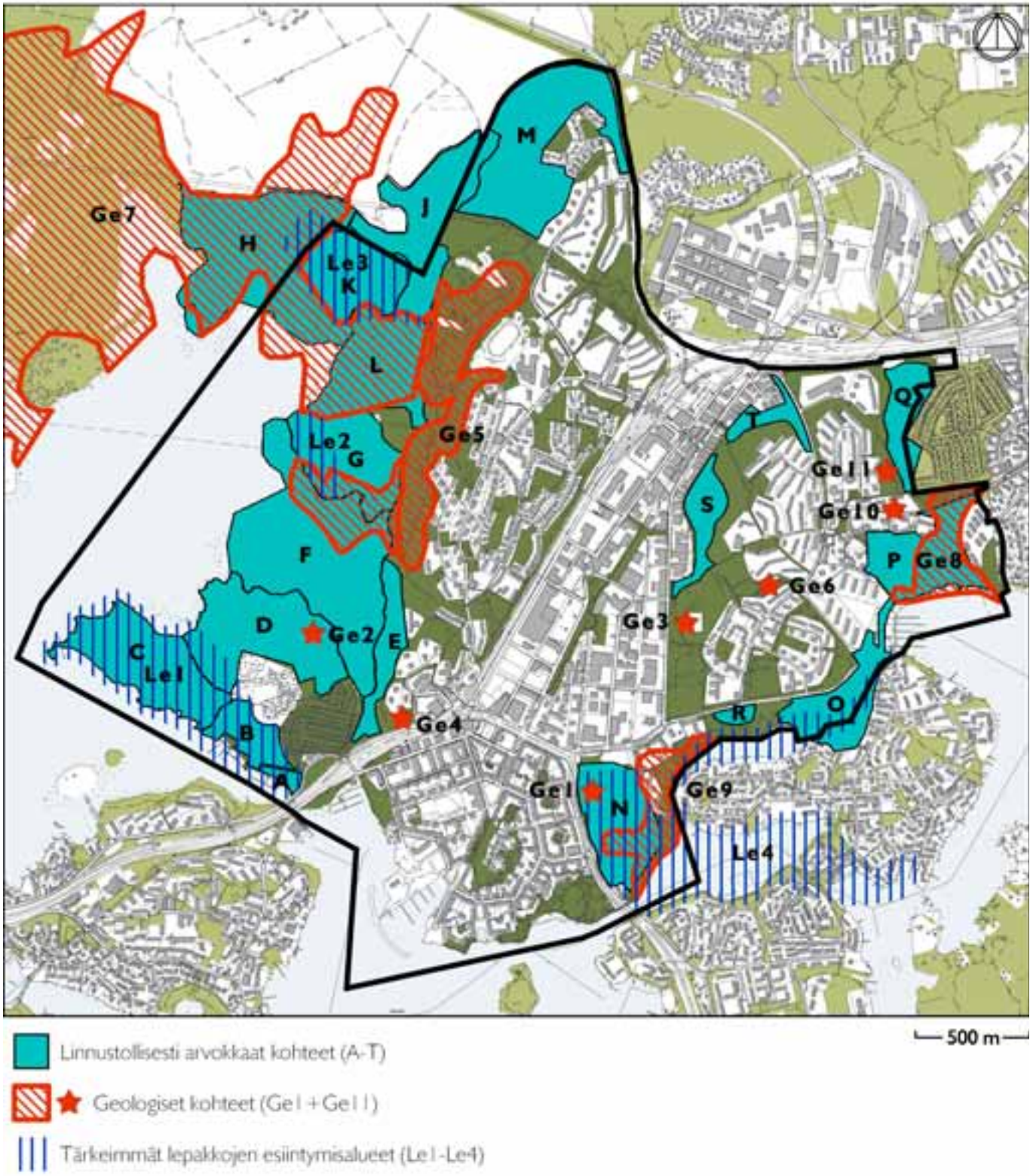

Tiedot Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmästä

Tunnus	Nimi	Kuvaus	Huom.	Kohdelaji
Ge7	Vanhakaupunki – Viikki – Herttoniemi, lieju- ja turvekerrostuma	Soistuva merenranta, jossa liejun päällä on 20 cm paksu kerrostuma sara- tai järviruokoturvetta.	Luonnonsuojeluarvoa ja opetusarvoa.	geologiset kohteet
Ge8	Roihuvuori, liejukerrostuma	Liejukerrostuma.	Luonnonsuojeluarvoa.	geologiset kohteet
Ge9	Herttoniemi, liejukerrostuma	Liejukerrostuma.	Luonnonsuojeluarvoa.	geologiset kohteet
Ge10	Roihuvuori, kivilaji	Karkearakenteinen granaatti-kiilleliuske. Granaatteja paljon, enimmillään 30 %. Granaatit melko pyöreitä ja melko ehjiä kiteitä ja kasaumia, kooltaan alle 5 cm, pääosin 0,5-1 cm. Näkyvissä louhittu tuore pinta sekä rapautumispinta kallion päällä.	Arvo luonnonsuojelullinen, tieteellinen ja opetuksellinen.	geologiset kohteet
Ge11	Roihuvuori, kaksi hiidenkirnua	Kaksi hiidenkirnua hyvin lähekkäin, väliseinämän paksuus pienimmillään vain 2 cm.	Arvo luonnonsuojelullinen ja opetuksellinen.	geologiset kohteet
Le1	Kivinokka	Alueella on tervaleppärantoja. Rannassa on välillä tervalepikköjä, uimarantoja, pienvenesatamia, kartanon puistoja ja vapaa-ajan mökkejä. Rantaan muodostuu pienipiirteisiä suojaisia alueita.		Lepakkokohteet
Le2	Fastholma	ks. lisätieto		Lepakkokohteet
Le3	Mölylä	Alue on todennäköisesti alkukesällä tärkeä ruokailualue. Lisäksi alueella on vanhaa puustoa.		Lepakkokohteet
Le4	Tiiliruukinlahti ja Porolahti	Alueella on kartanonpuisto, kanavia ja pienvenesatamia. Se tarjoaa hyvät ruokailualueet kaikille siellä esiintyville lajeille. Alueella on todennäköisesti useampia pieniä kolonioita. Ruonansalmessa on havaittu kolonia asuinrakennuksessa.		Lepakkokohteet
A	Naurissalmen itäranta	Rehevä, runsaasti aluskasvillisuutta käsittävä, ruoikkorantainen leppämetsikkö.		arv. lintukohteet
B	Kulosaaren kartano	Puistomainen kartanoalue vanhoine lehtipuineen ja pensaikkoineen ym. istutuksineen.		arv. lintukohteet
C	Kivinokan ulkoilupuisto	Melko avointa, hoidettua sekametsää. Runsaasti pikkumökkejä, joiden ympärillä rehevää kasvillisuutta ja pensaikkoa.		arv. lintukohteet
D	Kivinokan vanhan metsän alue	Vanha kuusikkoalue, jossa reheviä, lehtomaisia painanteita, lahopuustoa, länsiosassa pikkumökkejä.		arv. lintukohteet
E	Saunalahden itärannan metsä	Rehevä lehtopainanne (länsirinne), runsaasti vanhaa leppää ja lahopuuta, rehevä aluskasvillisuus ja tiheitä pensaikkoja, ulkoilupolkuja.		arv. lintukohteet
F	Saunalahden–Fastholman ruoikko	Laaja, yhtenäinen ruoikkoalue, Kivinokan kupeessa erityisen järeä, suuria ruoikkomattoja.		arv. lintukohteet
G	Fastholma	Rehevä, kosteapohjainen lehtoalue, paikoin hyvin märkä, tervalepikkoinen, erittäin runsas aluskasv., Fastholman asutuksen liepeillä kuivempaa, puutarhamaista, Fastholman tien varressa eritt. rehevät, tiheät pensaikot, pieni täyttömaa-alue.		arv. lintukohteet

Tunnus	Nimi	Kuvaus	Huom.	Kohdelaji
H	Purolahden ruovikko	Laaja ruoikkoalue rantapensaikkoineen.		arv. lintukohteet
J	Herttoniemen länsipelto	Peltoalue ja siirtolapuutarha (eteläpäässä), jota reunustavat metsät ja tiheät pensaikot.		arv. lintukohteet
K	Mölylän metsä	Kuusivoittoinen metsäalue, jossa runsaasti sekapuuta, lounaisreuna kallioista, koillisnurkka rehevämpi ja lehtomainen, keskellä pieni, vanhahko istutuskuusikko, eteläosa hyvin rehevä, tervaleppää kasvava, runsas aluskasvillisuus.		arv. lintukohteet
L	Ryönälahden lepikko	Märkäpohjainen, laajahko tervaleppämetsä, runsaasti pajua ja koivuja sekapuuna, paljon lahopuuta, erittäin rehevä aluskasvillisuus.		arv. lintukohteet
M	Länsi-Herttoniemen metsä	Sekametsäalue, jonka ylemmät osat kuivia, mänty-kuusivaltaisia, alempana enemmän lehtipuuta sekapuuna, reheviä painanteita.		arv. lintukohteet
N	Herttoniemen kartano	Hoidettu puistoalue, jossa hyvin vanhoja lehtipuita, keskellä lammikkoalue joka hyvin rehevä, paikoin pensaikkoja (pensasaitoja ym.) sekä niittyä; luoteisosassa tuulimyllyn ympäristössä kallioketoa reunapensaikkoineen.		arv. lintukohteet
O	Porolahti	Rehevä lepikko-ruoikko-niittyalue, jossa paljon pensaikkoja, reheviä vesialueiden (ojat, lahti) reunoja ja vanhaa puustoa. Lisäys 2003: Strömsinlahden ja Porolahden välille avattu kanava lisää veden vaihtuvuutta ja vesialueen arvoa linnuille		arv. lintukohteet
P	Strömsin kartano	Rehevä, lehtomainen-puistomainen kartanoalue vanhoine puineen, paikoin pensaikkoja ja rehevä aluskasvillisuus, rannassa tervalepikko. Lehtipuu- ja pensaslajisto monipuolinen (mm. saarni, metsävaahtera, tammi, vuorijalava, koiranheisi).		arv. lintukohteet
Q	Roihuvuoren koillismetsä	Lehtipuuvaltainen sekametsä, puuston valtalajeina paikoin korkeat koivut, paikoin harmaalepät (lahopuita eteläpäässä), metsänaukkoja. Aluskasvill. itä- ja kaakkoisreunalla rehevää, jossa myös pensaikkoa. Alue rajoittuu idässä vanhaan siirtolapuutarhaan.		arv. lintukohteet
R	Porolahden koivikko	Koivuvaltainen lehtipuumetsikkö, matalaa lehtipensaikkoa, muutamia havupuita, ympärillä laajalti nurmea.		arv. lintukohteet
S	Roihuvuoren länsimetsä	Enimmäkseen kuusivaltaista sekametsää, pohjoisosassa vallitsevasti kuusimetsää, puronotko (rehevä, sanikkaisia) eteläpäässä ja keskiosassa (metsäkorte), vanhoja ja nuoria kuusia.		arv. lintukohteet
T	Roihuvuoren luoteismetsä	Vallitsevasti lehtipuuvaltainen (korkeita koivu- ja, harmaaleppiä, pihlajia, raitoja), eteläosaltaan lehtipuu + kuusi. Lahoja lehtipuupökkelöitä, nuoria lehtipuita (harmaaleppä, pihlaja), rehevä aluskasvillisuus.		arv. lintukohteet

Arvokkaat luontokohteet 2/2

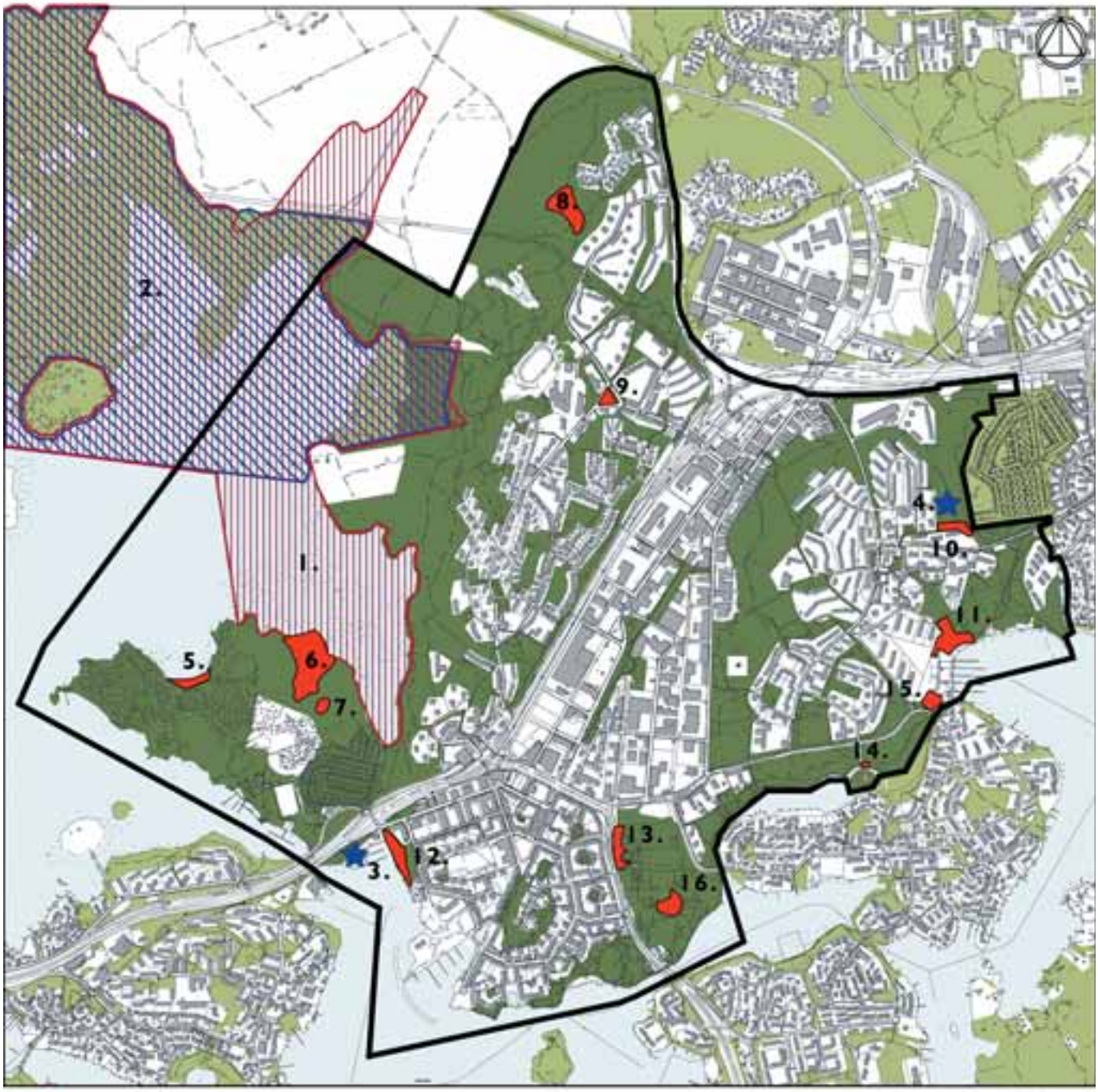

Natura 2000 -alue (1.)

Luonnonsuojelualue (2.)

Luonnonmuistomerkit (3.-4.)

Arvokkaat kasvisto- ja kasvillisuuskohteet (5.-16.)

Tiedot Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmästä

Nro	Nimi	Kuvaus	Huom.	Kohdelaji
1.	Vanhankaupunginlahden lintuvesi	Laaja ruovikkoinen merenlahti Vantaanjoen suistossa.	Lisätietoa Uudenmaan ymk:n Natura-sivuilla	Natura-alueet
2.	Viikki-Vanhankaupunginlahti	Helsingin laajin luonnonsuojelualue.		Luonnonsuojelualueet
3.	Mänty	Mänty sijaitsee Kipparlahden rannassa venekerhon aitauksessa.		Luonnonmuistomerkit
4.	Kaksi hiidenkirnua	Hiidenkirnut ovat matalat ja läpimitaltaan pienet, mutta kauniin pyöreänmuotoiset ja lähes kiinni toisissaan. Sijaitsevat puistossa Punahilkantie 16:n itäpuolella.		Luonnonmuistomerkit
5.	Kivinokan pohjoisranta	Edustavaa ja lähes luonnontilaista tervaleppä-tuomilehtoa (saniais- ja suurruoholehtoa, osittain tervaleppäluhdan kaltaista) Runsas kasvilajisto, allikossa Helsingissä erittäin uhanalaista ristilimaskaa.		arv. kasvikohteet
6.	Kivinokan koillisosan lehto	Kohteen länsiosan rinnettä vallitsevat lehtomaiset kangasmetsät, itäosan laaksoa kosteat lehdot, jotka paikoin vaihettuvat karuhkoiksi korviksi. Järeää puustoa, aarnimetsämäinen alue. Lehtokasvistoa mm. kotkansiipi, isoalvejuuri, koiranheisi.		arv. kasvikohteet
7.	Kivinokan neva	Helsingissä harvinaislaatuinen luhtainen saraneva. Kasvistossa mm. runsas vehka, korpikastikka, karpalo ja jokapaikansara.		arv. kasvikohteet
8.	Länsi-Herttoniemen luoteispuolen korpi	Kallioiden välisen laakson laaja ja luonnontilainen korpialue. Isoalvejuurikorvet vallitsevat, mutta myös metsäkorte-, kangas- ja ruohokorpia laikuttain. Maariankämmekkä.		arv. kasvikohteet
9.	Siilitien, Kettutien ja Kettukujan rajoittama metsikkö	Kuivahtanutta kosteaa lehtoa, jossa useita mahdollisesti alkuperäisiä saarnia. Muita kasveja mm. paatsama, isoalvejuuri, tesma ja puna-ailakki.		arv. kasvikohteet
10.	Tulisuontien ja Roihuvuoren sairaskodin välimaasto	Kallionaluslehtoa ja niiden yläpuolen viljavia kallionlaiteita. Arvokkain kallionaluslehto sijaitsee kohteen kaakkoon suuntautuvassa itäosassa. Kapealla lehtokaistalla mm. lehtosinijuurta, sinivuokkoa, mustakonnanmarjaa ja koiranvehnää. Kohteen länsipäässä hieno monirunkoinen metsälehmus, jonka lähellä muinaisrantakivikko.		arv. kasvikohteet
11.	Strömsin kartanon edusta	Kohdetta vallitsevat sekä puustoltaan että kenttäkerrokseltaan näyttävät lehdot ja tervaleppäluhdat, joiden edustalla on ruovikko- ja niittyluhtaa. Saarnia (alkuperä?) pähkinäpensas, pohjanpunaherukkaa. Runsaasti kotkansiipeä, märimmässä alaosassa mm. lehtopalsamia, hetekaalia ja kurjenmiekkaa.		arv. kasvikohteet
12.	Kipparvuori	Maisemallisestikin merkittävä, kasvistoltaan monipuolinen kallio. Lajistoa: ruoholaukka, rantatädyke, mäkiarho, liuskaraunioinen, karvakiviyrtti, pensaikkotatar, kalliokohokki, lituruoho, kevätkynsimö, litteänurmikka, mäkivirvilä ja hiirenhäntä.		arv. kasvikohteet

Nro	Nimi	Kuvaus	Huom.	Kohdelaji
13.	Herttoniemen kartanon tuulimyllykallio	Useantyyppisiä niittyjä kalliokedoista valuvetisiin kosteisiin niittylaikkuihin. kuuluvat oleellisena osana arvokkaaseen kartanoympäristöön.		arv. kasvikohteet
14.	Porolahden perukka	Iso yksinäinen saarni, ei ehkä alkuperäinen, vaan paikalla sijainneen talon säilynyt pihapuu.		arv. kasvikohteet
15.	Strömsin veneranta	Allikkoista tervaleppäluhtaa, jossa kasvaa pari isoa saarneakin. Runsaasti keltakurjenmiekkaa, lehtopalsamia ja hiirenporrasta.		arv. kasvikohteet
16.	Herttoniemen kartanon lehto	Kartanonpuiston luonnonpuisto-osan luonnontilaisin ja rehevin ydin. Yleisempien viljavien metsien ja korpien kasvien ohella alueella kasvaa niukasti Helsingissä harvinaista imikkää.		arv. kasvikohteet

Melu / Hiljaiset alueet

Itäväylä tuottaa varsinkin Länsi-Herttoniemen itälaitaan suuren melurasituksen. Tilanne paranee lähivuosina Itäväylän melusuojauksen myötä.

Positiivisena meluna voisi mainita Vanhankaupunginlahden kosteikon yölaulajat ja muutonaikaiset lintujen äänet keväisin ja syksyisin

Hiljaisina ja rauhallisina alueina asukkaat ovat maininneet kuusikon Viikin laidan metsässä, metsäsaarekkeet Fastholmasta etelään ja ruovikon tiellä Fastholmaan, Roihuvuoren hiljaisimpia alueita ovat laajempien metsäalueiden ydinosat.

2.2 Viheralueverkosto ja reitistö

Yleiskaava 2002: tavoitteellinen viheraluerakenne vastaa hyvin pitkälle nykytilannetta. Fastholma ja sen itäpuolinen alue tekevät merkittävimmän poikkeuksen, sillä se on nykyisin osittain yksityisessä käytössä ja osittain kaupungin lumenvastaanottopaikkana sekä kompostointi- ja varikkoalueena. Osa viheralueita yhdistävistä väylistä on paikoin puutteellisia tai huonossa kunnossa.

Yleiskaavan kaupunginosapuistot

Yleiskaavan viheraluerakennetarkastelussa esitetty kaupunginosapuistojen järjestelmä osoittaa rakennettujen alueiden keskeiset puistoalueet edelleen kehitettäviksi omaleimaisiksi paikallisiksi kokonaisuuksiksi. Kaupunkipuisto sisältävät vaihtelevasti ensi sijassa lähialueiden asukkaita palvelevia luontokulttuuri- ja toimintaympäristöjä, mutta voivat sisältää myös kiinnostavia erityiskohteita, jotka houkuttelevat kävijöitä kauempaakin.

HELSINGIN YLEISKAAVA 2002
VIHERALUERAKENNE

Virkistys- ja luontoalue
Koko kaupungin kannalta merkittävä laaja viheraluekokonaisuus ja / tai kaupunkimaiseman kannalta merkittävä viheralue.

Kaupunginosapuisto
Rakennettujen alueiden suhteen keskeisesti sijaitsevat olosuhteiltaan vetovoimaiset ja korkealaatuisesti toteutettavat puistoalueet, joka sisältävät yhden tai useamman kaupunginosan asukkaita palvelevia luonto-, kulttuuri- ja toimintaympäristöjä. Yleiskaavan pääkartan kaupunkipuistot sisältyvät näihin.

Keskustan kulttuuripuisto
Töölönlahden, Kaisaniemen, Tokoinrannan, Eläintarhan ja Alppilan puistojen muodostama historiallisesti kerrostunut ja monipuolisia kulttuuritoimintoja sisältävä puistoalue. Alue on kaikkien kaupunkilaisten kannalta vetovoimainen ja helposti saavutettavissa. Alueen sisäisiä yhteyksiä pyrittäin parantamaan ja sen osia suunniteltaan kokonaisuus huomioiden.

Erityistoimintojen alue, joka on viheraluerakenteen olennainen osa
Käytön kannalta rajoitteita sisältävät alueet: siirtolapuutarhat, hautausmaat ja golf-kentät ja leirintäalue.

Rakennettu alue, jolla on merkitystä viheraluerakenteen täydentäjänä
Viheraluerakennetta toiminnallisesti, kaupunkikuvallisesti tai ekologisesti täydentävä rakennettu alue, joka on luonteeltaan puutarhamainen, sisältää kulttuuriarvoja tai muodostaa kaavallisesti puistomaisen kokonaisuuden.

Viheralueita yhdistävä väylä
Laajoja viheralueita yhdistävä väylä, jolla on tärkeä merkitys viheraluerakenteessa. Tällainen voi olla kävely- tai pulstokatu, rakennettu rantapromenadi, asuinalueen puutarhamainen katu tai kapea hoidettu luonnonalue.

Rakennettu alue lähipuistoineen

Selvitysalue

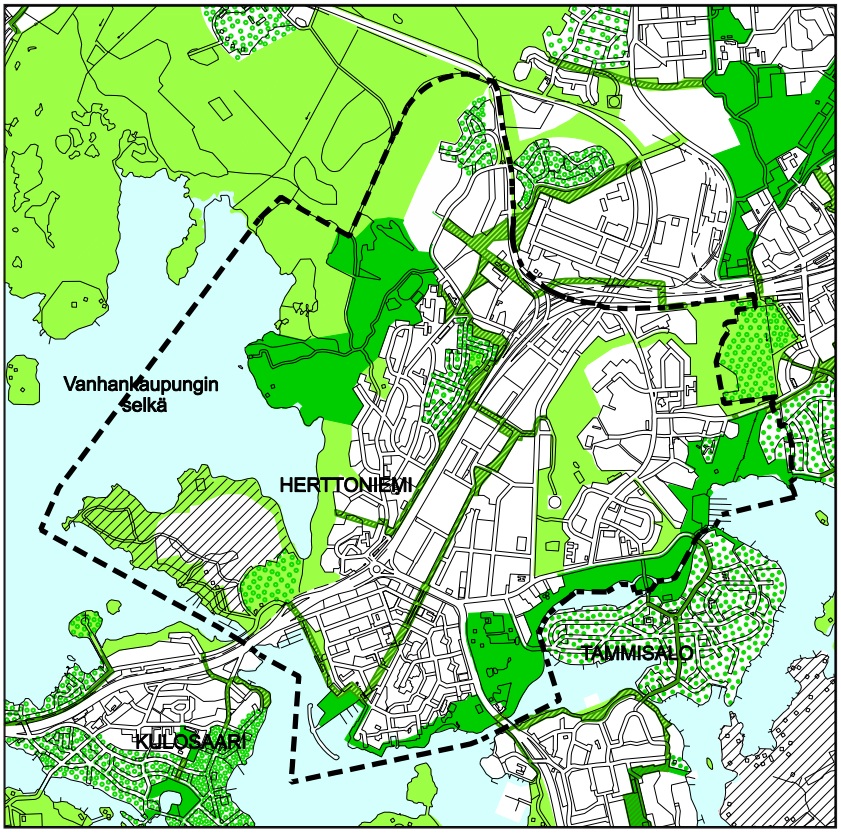

Ote kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaava 2002:n viherrakennekartasta - viheraluesuunnitelman alue lisätty karttaan katkoviivalla

Kaupunginosapuistoiksi on merkitty:

- Fastholma ja Herttoniemen liikuntapuisto
- Herttoniemenrannan rantavyöhyke ja Tuorinniemenpuisto
- Herttoniemen kartano
- Porolahdenpuisto
- Strömsin satama, kartanoalue ja Strömsinlahdenpuisto

Viheraluekokonaisuuden kannalta erittäin tärkeä, myös Helsinkipuistoon sisältyvä Fastholma kuuluu seurakuntayhtymälle ja sillä ei ole vielä asemakaavaa. Jo asemakaavoitetuista viheralueista suurin kunnostustarve on Strömsin alueella.

Viheralueita yhdistävät väylät

- Kivinokan ja Herttoniemenrannan välinen viheryhteys
- puisto- ja puistokatuyhteys Herttoniemenrannan halki satamasta teollisuusalueen puistojen kautta koilliseen.
- yhteys teollisuusalueen puistoakselin pohjoispäästä Roihuvuoren aluepuistoon sekä Itäväylän ali Länsi-Herttoniemen puolelle.

– Herttoniemen omakotialueen viherväyliä
– Leikkipuisto Hilleriin liittyviä Siilitien aluepuiston viherväyliä

Selvitysalue

Kivinokka on merkitty yleiskaavassa selvitysalueeksi, ja sen maankäyttöä tullaan jatkossa selvittämään kaupunkisuunnitteluvirastossa.

Rakennetut alueet viheraluerakenteen täydentäjinä

Länsi-Herttoniemessä yleiskaavallista viheraluerakennetta täydentävät omakotialueen pihat. Pientaloalue on omaleimaisuutensa takia yksi puutarha-arkkitehti Elisabet Kochin tuotannon hienoimmista ja säilyneistä kokonaisuuksista.[16] Elisabet Kochin mallipihat jakaantuivat kapeaan katukuvaan liittyvään etupuutarhaan, oleskelupihaan ja hyötytarhaan. Tontit rajattiin toisistaan ja katutilasta pensasaidoilla. Sisäänkäynnin yhteyteen istutettiin puita tai korkeita pensaita, jotka rajaavan pensasaidan kanssa muodostavat etupuutarhan. Rakennuksen taakse sijoitettiin oleskelupuutarha ja hyötytarha. Pensasaita ja -ryhmät muodostivat oleskelupuutarhan seinät, joiden suojaan sijoitettiin ruokailunurkkaus ja leikkipaikka.[17] Herttoniemen pienillä tonteilla hyötyviljely ei kuitenkaan painottunut. Kochin suunnitelmat liittivät pihat kallioiseen mäntyvaltaiseen metsämaastoon. Tonteilla säilytettiin mäntyjä ja pihat terassoitiin luontevasti maastoon soveltuviksi tukimuureilla. Tontit rajattiin katutilasta kivimuurein. Etupihan puutarhamainen osuus ja detaljoitu kivityö portteineen avautuu kadulla liikkujalle. Pihoilla suosittiin liuskekivien reunustamia altaita ja liuskekivipolkuja.

Pihojen toiminnallisista muutoksista huolimatta Kochin yhtenäiset suunnitteluperiaatteet ovat edelleen näkyvä osa alueiden ilmettä. Kadut noudattelivat Brunilan asemakaavan mukaisesti maaston muotoja. Kapea katutila on polveileva ja tontit liittyvät kallioisiin puistometsiin, mikä entisestään avartaa väljän omakotialueen ilmettä.

Suunnittelualueen muita asuinalueita ei ole noteerattu yleiskaavallisessa tarkastelussa merkittäviksi viheraluerakenteen osiksi, mutta sekä vanhan Herttoniemen että Roihuvuoren väljillä puistomaisilla pihoilla on suuri merkitys alueiden ilmeeseen.

16 Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie, Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueita. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

17 Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie, Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueita. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

2.3 Kaupunginosien ominaispiirteitä

Länsi-Herttoniemi ja Kivinokka

Kaupunkirakenteellisia ja kaupunkikuvallisia erityispiirteitä

- ”ihmisen mittainen”, luonnonläheinen asuinalue
  - Vanha Herttoniemi on lähiönä aikakautensa arvokohde
  - kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittäviä kokonaisuuksia
  - maastoon taitavasti istutettu kaupunkirakenne
  - Elisabet Kochin pihaneuvontatyön tulokset erityisesti pientaloalueella
  - Korttelialueet väljiä ja vehreitä, liittyvät luontevasti viheralueisiin
- vahva ja monimuotoinen maisema ja luonto
  - Vankat yhtenäiset metsäselänteet ja kallioalueet, näköalat yli Vanhankaupunginlahden
  - Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja sen lähimetsät ja niityt
  - Maisemakulttuurikohteita: Kivinokan kansanpuisto, Kulosaaren kartano, liikuntapuisto, Viikin laidan viljelymaisema ym.
  - Vesi maisemassa: meri, Vanhankaupunginlahti, Saunalahti, purot, kosteikot…
- viheralueet osana laajaa yhtenäistä metsäaluetta
  - liittyminen laajoihin vihersormiin, Helsinkipuistoon ja Itä-Helsingin kulttuuripuistoon

Länsi-Herttoniemessä on runsaasti luonnonläheisiä ja maisemallisesti merkittäviä viheralueita. Koko kaupungin kannalta arvokas on alueen länsiosan laaja metsäalue, joka sisältää liikuntapuiston, monipuolisen ulkoilureitistön sekä vetovoimaisia näköalapaikkoja. Tämä alue on osa yleiskaavan Helsinkipuistoa sekä Viikin-Kivikon vihersormea.

Suunnittelualueen länsipuolella on Viikki-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue, joka on Helsingin laajin ja merkittävin suojelualue. Natura 2000 -verkostoon kuuluvassa kosteikkoalueessa on etupäässä ruovikoituneita ranta-alueita, laitumia ja vesialuetta sekä rantametsää. Kosteikkoalue on ennen kaikkea arvokas muutonaikaisena lintulahtena ja lintujen pesimäympäristönä. Natura-alueen kehittämisen periaatteet ja kunnostustoimenpiteet vuosille 2005-2014 on koottu Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

Vanhassa Herttoniemessä valtaosa viheralueista on metsäalueita. Pääsääntöisesti vain toiminnallisesti painottuneet liikunta- ja leikkipaikat sekä eräät keskeiset pienet puistikot on rakennettu puistomaisiksi. Rakennetuista puistoista toiminnallisesti tärkeimmät ovat leikkipuistot Herttoniemi ja Hilleri. Kaupunkikuvallisesti tärkeitä ovat mm. Mäyräpuisto, kirkon ja muiden julkisten rakennusten lähipuistot ja keskeiset kadunvarsipuistot. Osa näistä on vaatimattomassa kunnossa, jotkut erittäin huonokuntoisia. Bengt Schalinin aikoinaan suunnitteleman Mäyräpuiston kunnostuksesta on saatu paljon myönteistä palautetta.

Herttoniemenranta

Kaupunkirakenteellisia ja kaupunkikuvallisia erityispiirteitä

- kaupunkimainen omaleimainen uusi asuntoalue meren rannalla.
  - virikkeinen asuinympäristö
  - hyvä palvelutaso
  - paljon rakennettuja puistoja, leikkipaikkoja
  - pitkä keskeinen puisto- ja puistokatuakseli
  - satama-alue ja rantapromenadit
- maiseman kohokohtia
  - valtakunnallinen maisemakulttuurikohde: Herttoniemen kartano
  - meren ranta, rantoja myötäilevä puistoalue
  - näköalapaikat rantakallioilla ja Sorsavuorella
- toimiva viheralueiden ja ulkoilureittien verkosto
  - hyvät yhteydet ympäristöön, mm laajemmille viheralueille
  - rantapuisto osana laajempaa kaupunginosapuistoa

Asuntoalueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Herttoniemen kartanon alue, valtakunnallisesti merkittävä maisemakulttuurikohde. Maiseman muita kohokohtia ovat rantapuistot, -reitit ja aukiot. Alueen tärkeimmät keskeiset puistoalueet sijoittuvat meren äärelle Tuoriniemen puistoon sekä Laivalahden puistotien varteen Sorsavuorelle ja urheilupuistoon

Alueen suurkortteleita yhdistävä kevyen liikenteen reitti avautuu välillä korttelipuistoiksi ja aukioiksi. Sen varteen sijoittuu pääosa alueen julkisista palveluista, kuten päiväkodit ja koulut. Korttelit ovat melko suljettuja suojaten aluetta liikennemelulta ja merituulelta.

Puistojen luonne vaihtelee suuresti keskialueen pienistä aukioista ja puistikoista mäkialueiden ja rannan monimuotoisiin viheralueisiin. Kasvillisuus on

lajistoltaan monipuolista. Tulevaisuudessa katunäkymiä tulevat hallitsemaan katupuut, joita on istutettu lähes kaikkien katujen varsiin.

Alueelle on jätetty jäänteitä teollisesta menneisyydestä. Petter Wetterin tien varrelle on jätetty pystyyn siellä 1960-1970 -luvuilla toimineen teräsvaraston siltanosturin pilari. Sorsavuoren puistossa sijaitseva kaareva seinä on osa Teboilin öljysäiliön suojamuuria. Neitojenrannan itäpuolella oleva, mereen rajoittuva betoninen rakennelma taas on alueella sijainneen öljylaiturin kärki.

Herttoniemen teollisuusalue on nivelkohta Herttoniemen ja Roihuvuoren asuntoalueiden välissä. Se on virkistyksen kannalta köyhä alue ja kulkueste, jossa kuitenkin myös mahdollisuuksia: ulkoilureitit, taideakseli ja keskeinen puistoalue työpaikkojen lähiympäristönä. Pitkä jakso teollisuusalueen halki kulkenutta vanha ratalinja on kunnostettu puistoksi.

Roihuvuori

Kaupunkirakenteellisia ja kaupunkikuvallisia erityispiirteitä

- ”Ihmisen mittainen” luonnonläheinen asuinalue,
  - lähiönä aikakautensa arvokohde
  - maastoon taitavasti istutettu kaupunkirakenne
  - kortteleita ympäröivä ja yhdistävä selkeä viheralueverkosto ja ulkoilureitistö
  - vanhat asuinkorttelit väljiä ja vehreitä, liittyvät luontevasti viheralueisiin
- Vahva ja monimuotoinen maisema ja luonto
  - vankat metsäselänteet ja kallioalueet, näköalapaikat
  - lehdot ja muut lehtomaiset metsät
  - vesi maisemassa: Porolahti, Strömsinlahti
- Maisemakulttuurikohteita
  - Vanha Roihuvuori selännemetsineen
  - Porolahden tienoo
  - Strömsin kartano ja Strömsinlahdenpuiston alue.
  - Vanhoille viljelyalueille syntyneet aikakaudelleen tyypilliset puistot
- Viheralueiden liittyminen laajoihin vihersormiin
  - Helsinkipuisto ja Itä-Helsingin kulttuuripuisto

Vanha Roihuvuori sijoittuu Itäväylän ja Strömsinlahden väliselle kallioiselle mäelle ja sen kaakkoispuolisille meren rantaan ulottuville alavammille maille. Lähtökohtina on ollut metsäinen ja jyrkkärinteinen kallioselänne sekä kulttuurimaisema laakeine peltoalueineen. Asuntoalue tukeutuu lännessä met-

säiseen kallioselänteeseen, jonka mukaan Roihuvuori on saanut nimensä. Selänne erottaa asuntoalueen Herttoniemen yritysalueesta.

Lähiörakentamista edeltäneeltä ajalta on säilynyt Strömsin kartanorakennus sekä viereinen Osuuskauppaopisto (nyt Itä-Helsingin musiikkiopiston) 1950-luvun alusta sekä Tampereelta 1950-luvulla siirretty osuuskaupparakennus vuodelta 1853. Vanhat huvilat, torpat, tilat ja kauppapuutarha on purettu, mutta paikoin on säilynyt jäänteitä kivijaloista, muureista ja pihapiirin kasvustoista.

Esko Korhosen laatima Hakan alueen asemakaava ja aluerakentamissuunnitelma oli aikanaan suurisuuntaisimpia maassamme. Kaava kiteyttää useat ajalleen tyypilliset tavoitteet. Keskeinen kokoojakatu toimii liikenteen selkärankana. Tonttikatujen varteen on muodostettu suurkortteleita suojaisine pihoineen. Palvelut on sijoitettu kokoojakadun varteen. Koulut tosin sijaitsevat asuinkorttelien laidoilla siten, että niihin kulku on turvallista ja pihat liittyvät luonnonympäristöön.

Vanhan Roihuvuoren arvoista ja ominaispiirteistä on tehty selvitys, ja sinne on laadittu tarkat rakentamistapaohjeet kaupunkisuunnitteluvirastossa vuonna 2004.[18] Roihuvuori koostuu eriluonteisista osa-alueista, joiden väliset korttelipuistot sekä väljät pihat luovat alueelle vehreän yleisilmeen. Ympäristö on melko hyvin säilyttänyt arvokkaat piirteensä ja luonnonläheisen tunnelman. Kaupunkikuvallisia ongelmia ovat eräät jäsentymättömät paikoitusalueet sekä hajanaiset katutilat Roihuvuorentien varrella. Paikoin esiintyy ympäristön hoitamattomuutta, miljööseen sopimattomia tai kunnostusta kaipaavia rakenteita sekä leikki- ja oleskelupaikkoja.

Kallioselänteen nauhamaiset lamellirakennukset myötäilevät maastoa. Pihat perustettiin luonnonympäristöä muokkaamalla, ja ne liittyvät saumatta luontoon. Istutukset on sijoitettu usein sisäänkäyntien yhteyteen, ja laaja nurmipinta ulottuu muuten rakennusten sokkeliin saakka. Luonnonpuusto ja avokalliot hyödynnettiin pihojen osana. Tontteja ei rajattu aidoin tai istutuksin. Kulkuväylät ja varusteet sommiteltiin vapaasti maastoon ja kasvillisuuden lomaan. Polut päällystettiin paikallisella liuskekivellä.

18 Leena Makkonen, arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen: Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6 ISBN 952-473-249-1

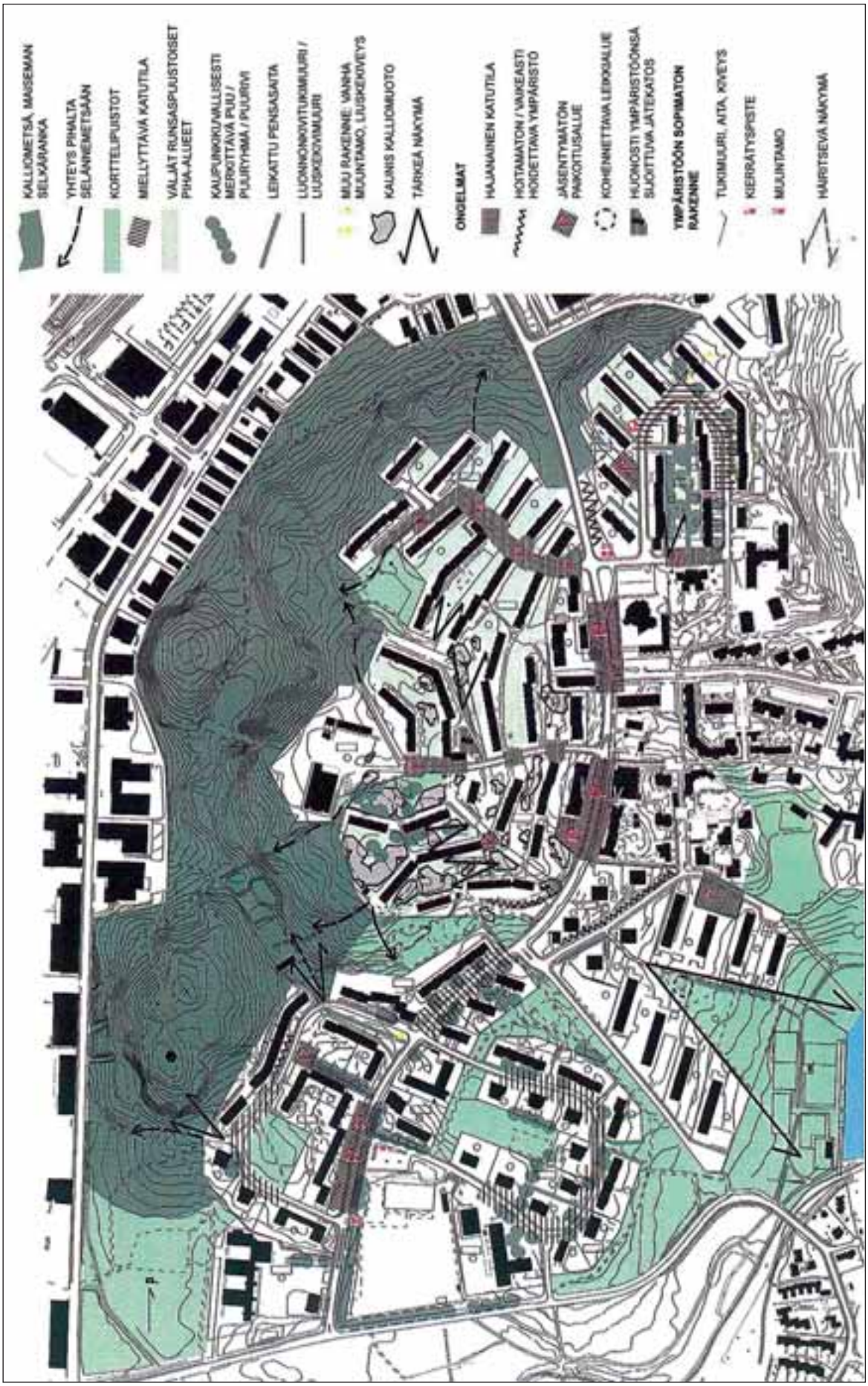

Roihuvuoren ominaispiirteet
Kartta : Leena Makkonen, Helsingin KSV, Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman&Ruokonen : Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6, s. 12

Tasaisemmilla alueilla kerrostalot on sijoitettu systemaattisemmin samansuuntaisiksi. Mukana on myös noppamaisia pistetaloja. Kehämäisten asuntokatujen varsilla on intiimi ja puutarhamainen tunnelma. Pelloille rakennetuilla osa-alueilla on tehty enemmän istutuksia. Kortteleissa on kuitenkin säilynyt avoimen kulttuurimaiseman piirteitä. Peukaloisentien ja Untuvaisentien piha-alueet sekä Roihuvuoren ala-asteen pihat edustavat 1960-lukua. Maisemasuunnittelussakin muotokieli muuttui tällöin suoraviivaisemmaksi ja geometrisemmaksi. Pinnoitteena alettiin käyttää betonilaattoja

Keijukaistenpolun ja Satumaanpolun alueella sijaitsi aikaisemmin huviloita ja maatalousrakennuksia viljelyksineen. Kerrostalojen pihat ovat vehreitä, ja niissä on piirteitä vanhasta kulttuurimaisemasta. Pihoilla vallitsee puutarhamainen tunnelma. Istutettuja koristekasveja on huomattavasti enemmän kuin muualla Roihuvuoressa. Pistetalojen keskellä sijaitsevassa Satumaanpuistossa on vanhastaan leikkipaikka.

Tuhkimontien alue on entistä peltoaukeaa ja vanhan asutuksen sekä puutarhaviljelytilan maata. Suuri osa kasvillisuudesta on istutettu 1960-luvulla. Pihoilla on runsaasti avointa nurmipintaa. Istutukset ovat pääasiassa puita tai suuria pensaita: metsävaahteroita, saarnivaahteroita, poppeleita, pihlajia, marjaomenapuita, riippapihlajia, tuomipihlajia ja orapihlajia. Maisema-arkkitehti Onni Savonlahden Tuhkimontie 8:n pihalle laatimassa suunnitelmassa vuodelta 1956 oli runsaasti ajalle tyypillisiä lajeja: mongolianvaahteraa, kinosangervoa, kanukkaa, ruusuja, syreenejä, hortensiaa, jasmikkeita, tuhkapensasta ja onnenpensasta. Suunnitelma ei ole toteutunut sellaisenaan. Pihalla kasvaa mm. saarnia, runsaasti kanukkaa ja kaksi riippajalavaa. Tonttien keskellä, entisellä asuinpaikalla on koivikkoinen Maria Hammarénin puisto.

Strömsin suurkorttelin sommitelma koostuu tornitaloista, yhdensuuntaisista lamellitaloista sekä avoimesta kiilamaisesta yhteispihasta. Pihan keskustana on laaja nurmikenttä, jota pensasvyöhykkeet rajaavat. Pihalle on keskitetty tonttien yhteiset leikki- ja oleskelualueet ja sieltä aukeaa komea näkymä Strömsinlahdelle. Maisemallisen lähtökohdan on muodostanut kulttuurimaisema peltoaukeineen. Alueen pihat edustavat 1960-lukua. Muotokieli on suoraviivaisempaa ja geometrisempaa kuin 1950-luvun alueella.

Roihuvuorentie on rakennettu vanhan tien linjausta seuraten. Arkkitehti Esko Korhosen yhtenä asemakaavallisena tavoitteena oli säilyttää Roihuvuorentien kylämäinen tunnelma. Maaston muotojen mukaan kaartuva linjaus

sekä säilynyt puusto tekevät katutilasta miellyttävän. Tieltä avautuu näkymiä kallioiseen metsään ja vehreille piha-alueille.

Vanhaan asuinympäristöön kohdistuu muutospaineita, mm. pysäköintitilan tarve on kasvanut. Luonnonläheisyys ja vehreys ovat määrätietoisesti vaalittavia ominaispiirteitä Roihuvuoressa. Asuntoalueen metsäinen reunavyöhyke, korttelipuistojen jatkumo sekä puistojen ja pihojen avoimuus pitkine näkymineen ovat tärkeitä säilyttää. Korttelipuistoissa tulee vaalia 1950-luvun henkeä ja kapeat katutilat on säilytettävä mittakaavaltaan inhimillisinä.

Roihuvuoren osa-alueita on syytä kehittää ominaisuuksiensa mukaan. Kallioiseen metsämaastoon rakennettuja alueita on vaalittava luonnonläheisinä. Kulttuurimaisemaan rakentuneet alueet ovat luonteeltaan puutarhamaisempia, ja näillä alueilla tärkeää on 1950-luvun puutarhakulttuurin piirteiden huomioon ottaminen. Strömsin 1960-luvun kerrostaloalueella muotokieli on suoraviivaisempaa ja geometrisempaa ja rakennusajan perusilmeen noudattaminen on siellä luontevaa.

2.4 Viheralueiden palvelut

Viheralueiden tärkeimmät palvelut osa-alueittain

Länsi-Herttoniemi

- leikkipuistot Hilleri ja Herttoniemi
- ulkoilupuiston / liikuntapuiston urheilu- ja liikuntapaikat (LIV)
- latu (LIV)
- uimaranta Kivinokassa (epävirallinen)
- laaja ulkoilureitistö
- koira-aitaus
- siirtolapuutarha viljelypalsta-alueet
- Kivinokan luontopolku ja lintulava (esteetön, myös näkövammaisille)
- Fastholman lintutorni sijaitsee Fastholman luoteiskulmassa

Roihuvuori

- leikkipuisto Tuhkimo
- liikuntapaikat: Porolahden kenttä
- Roihuvuoren kenttä (LIV)
- latu (LIV)
- leikkipaikat

Palvelut

- leikkipaikka
- leikkipuisto
- skeittipaikka
- koirapuisto
- luistelukenttä LIV
- talviliurheilu LIV
- viljelypalsta
- siirtolapuutarha
- uimaranta
- venesatama
- luontopolku
- lintutorni
- I. hoitoluokan puisto
- muistomerkki / taideteos
- muinaismuisto - pronssikautinen hautaröykkiö
- pelikenttä KPO
- pelikenttä LIV
- yleisurheilu LIV

ulkoilureitistö niin alueen sisällä kuin ulottuen laajemmallekin
koira-aitaukset
Strömsin venesatama (LIV)

Herttoniemenranta ja teollisuusalue
Tuorinniemessä leikkipuisto, uimaranta (LIV), koira-aitaus ja koirien uimaranta
ulkoilureitistö
liikuntapuisto (LIV)
useita leikkipaikkoja ja pieniä oleskelupuistoja

Teollisuusalue on nivelkohta Herttoniemen ja Roihuvuoren asuntoalueiden välissä: virkistyksen kannalta köyhä alue ja kulkueste, jossa kuitenkin myös mahdollisuuksia:
ulkoilureitit
taideakseli
keskeinen puistoalue työpaikkojen lähiympäristönä

Kalusteet ja varusteet

Länsi-Herttoniemi ja Roihuvuori
Länsi-Herttoniemen ja Roihuvuoren viheralueille on ominaista kalusteiden ja varusteiden suhteellinen vähäisyys ja yksinkertaisuus. Valtaosa kaiteista ja aidoista on putkirakenteisia ja maalattuja tai sinkittyjä.

Puistojen ja metsäisten ulkoilureittien penkit ovat pääasiassa puuistuimisia ja metallirunkoisia ns. metsäpenkkejä. Penkkien maalattujen istuinosien värisävy on yleensä musta, harmaa tai ruskea. Länsi-Herttoniemessä käytetään muutamissa puistoissa puuosiltaan vaaleanvihreäksi maalattua ns. Göteborg-penkkiä.

Roska-astiana on 1990-luvulla käyttöön otettu vihreäksi maalattu HKR-kadunkalustemalliston roska-astia.

Viheralueiden valaistus on melko niukkaa. Valaisimet ovat pääasiassa aikakaudelle tyypillisiä puistovalaisimia ja puu- tai sinkkipylväisiin kiinnitettyjä uudempia raittivalaisimia.

Kalusteiden ja varusteiden kunto vaihtelee kohteittain. Leikkipaikoilla kalusteiden ja varusteiden kirjo on moninaisempi kuin muilla yleisillä alueilla.

Herttoniemenranta

Herttoniemenrannan kalustus ja varustus on määrällisesti runsaampaa. Alueella on käytetty sekä rakennusviraston oman HKR-malliston 1990-luvulla suunniteltuja penkkejä ja roska-astioita että valmiskalusteita ja varusteita.

Valaisimet ovat nykyaikaisia puistovalaisimia sinkittyinä tai maalattuina. Istutusten suoja-aidat ovat puurakenteisia.

Kalusteiden ja varusteiden kunto on yleisesti hyvä tai tyydyttävä.

Esteettömyys

Maaston suurista korkeusvaihteluista johtuen kevyen liikenteen esteettömyyden toteuttaminen liikuntarajoitteisillekin kulkijoille aiheuttaa suurella osalla suunnittelualuetta suuria, paikoin ylipääsemättömältä vaikuttavia haasteita. Tämän viheraluesuunnitelman yhteydessä ei ole tehty koko aluetta kattavaa esteettömyystarkastelua. Rakennusvirasto on sitoutunut esteettömyyden edistämiseen, joten jatkossa tällainen tarkastelu tullaan tekemään.

Ajankohtaisissa hankkeissa on tullut esille esteettömyyskysymyksiä. Yleisten alueiden kunnostuksissa ja uusia toteutussuunnitelmia tehtäessä esteettömyys on yksi lähtökohta.

Luonnonsuojelualueen palveluvarusteissa on pyritty huomioimaan esteettömyys. Kivinokan luontopolku on rakennettu nimenomaan näkövammaisia ja liikuntaesteisiä ajatellen. Luontopolun taulut ovat ”tunnisteltavia” tauluja ja reitti on helppokulkuinen. Alueen pääopastaulun viereen on rakennettu pienimuotoinen pysäköintialue. Luontopolku rakenteineen on uusimisen tarpeessa - taulut ja opasteet ovat vanhentuneita ja huonossa kunnossa. Purolahden itäpuolelle on tarkoitus rakentaa lintutorni vv. 2006 tai 2007, mikä soveltuisi monipuolisesti myös liikuntaesteisiä ja lapsia varten.

2.5 Viheralueiden ylläpito

Hoitoluokat kesällä 2005

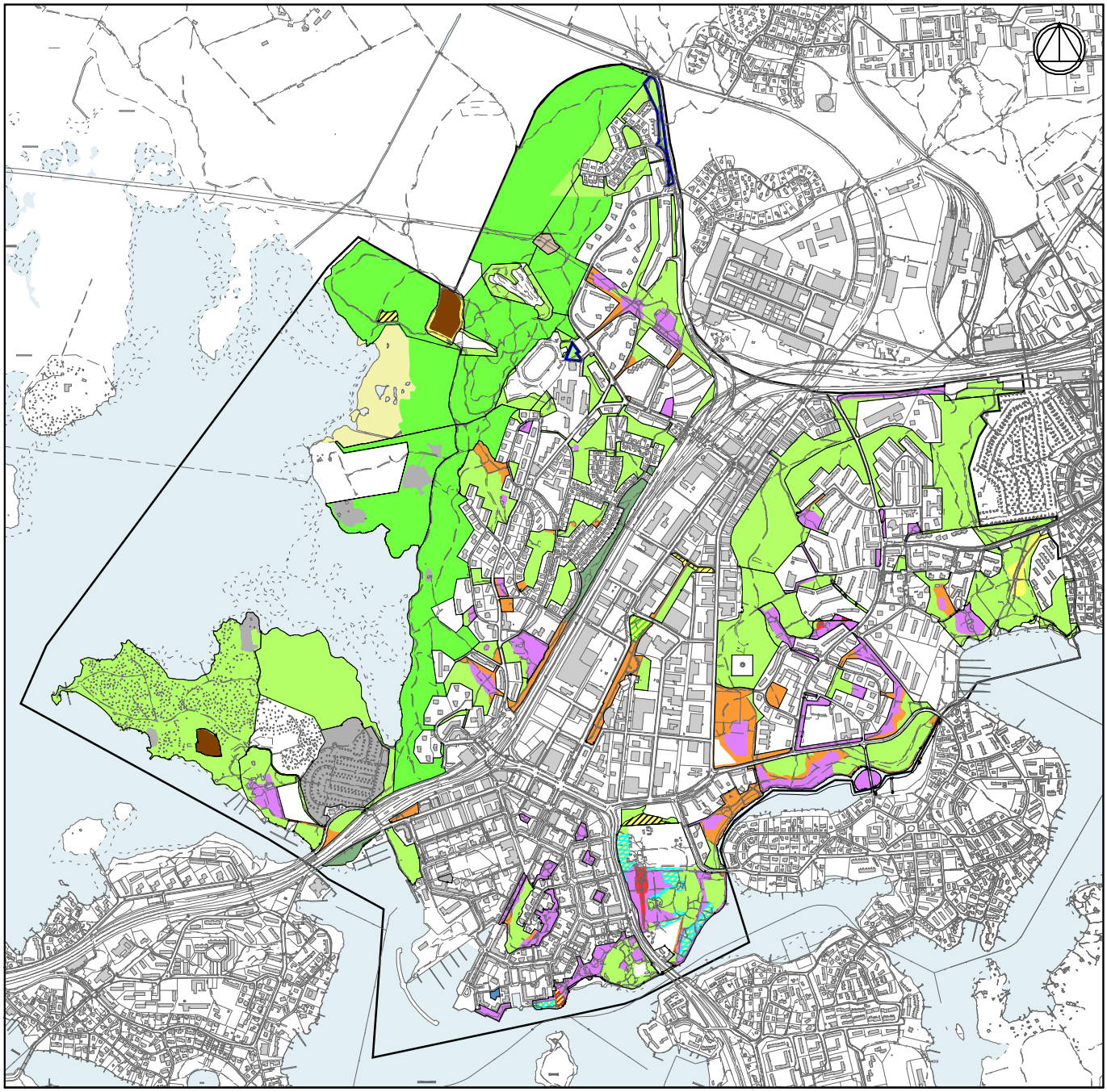

500 m

- A1 edustusviheralue
- A2 käyttöviheralue
- A3 käyttö- ja suojaviheralue
- B1 maisemapelto
- B2 maisemaniitty
- B2 maisemaniitty, a niitto 2 kertaa, jäte kerätään pois
- B2 maisemaniitty, c niitto 1-2 kertaa, jätettä ei kerätä pois
- B2 maisemaniitty, d käsityövaltaisesti hoidettava niitty
- B2 maisemaniitty, e vesomalla hoidettava niitty
- Koira-aitaus
- C1 lähimetsä
- C2 ulkoilu- ja virkistysmetsä
- C3 suojametsä
- PA siistitty, rahoitusta ja rakentamista odottava
- EV asemakaavassa suojaviheralue

2.6 Kaavoitus ja suojelu

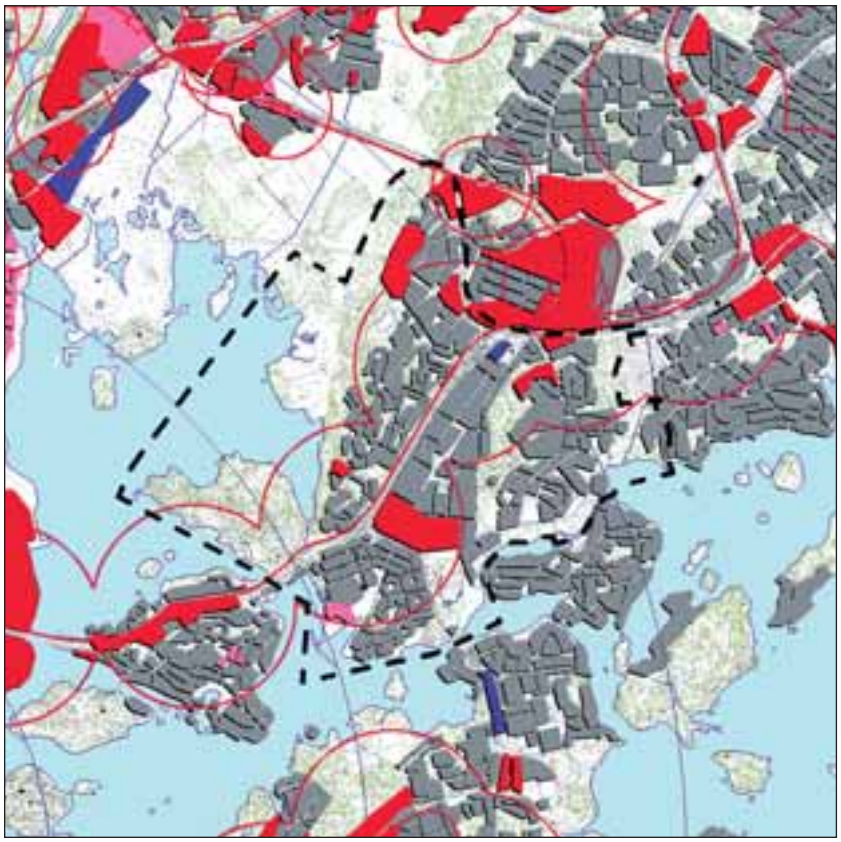

Yleiskaava 2002:n uudet rakentamisalueet (Ote kaupunkisuunnitteluviraston kartasta)

Käynnissä olevat kaavoitushankkeet

Kartassa on esitetty nykyiset rakennetut alueet sekä yleiskaavan mukaiset uudet rakentamisalueet. Alueiden rajaukset ovat karkeita ja ne tarkentuvat asemakaavoituksen myötä.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa on muutama ajankohtainen kaavoitushanke. Roihuvuoren keskustassa on tekeillä asemakaavamuutos, ja läntisen selännemetsän alueella tutkitaan asuntoalueen laajennusta. Herttoniemen metroaseman pohjoispuolella asemakaavoitetaan vanhan ostoskeskuksen aluetta. Leikkipuisto Hillerin lähistölle ulottuu Roihupellon alueen kaavahanke, jonka laatiminen odottaa teknisiä selvityksiä. Herttoniemen selännemetsän pohjoisosassa yleiskaavassa on toistaiseksi työnimellä “Sopulimetsä” kulkeva asuntoaluevaraus. Kivinokan osayleiskaavatyö on tarkoitus alkaa 2007. Kaavoituksen ajankohtaisia asioita voi seurata mm. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston vuosittain joka kotiin jaettavista kaavoituskatsauksista sekä heidän verkkosivuiltaan.

Asemakaavojen vastaiset tilanteet

Vanhassa Herttoniemessä ja Roihuvuoressa on muutamia kohteita, joissa korttelialueiden ja viheralueen käyttötapa ei vastaa asemakaavaa. Usein asuntoalueen huoltotiet ja pihajärjestelyt ulottuvat puistoon ja joissain paikoissa tonttimaata on hoidettu puistoalueena. (Osa Japanilaistyylistä puistoa). Näissä tapauksissa on syytä muuttaa asemakaavaa tai ainakin saattaa kaupungin ja taloyhtiöiden sopimukset ajan tasalle.

Kaavojen erityismerkinnät ja muut suojelumääräykset

Puistoja koskevat asemakaavojen suojelumerkinnät

Herttoniemen kartanopuistossa ja Strömsinlahdenpuistossa sekä Länsi-Herttoniemen pientaloalueen eräissä puistoissa on suojelumääräyksiä.

Länsi-Herttoniemen omakotialuetta koskevat määräykset

Helsingin yleiskaava 2002:ssa rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaita 1940-50 lukujen pientaloalueita on kaikkiaan 18. Muutamalla parhaiten säilyneellä alueella on Helsingissä myös valtakunnallista arvoa ja merkitystä. Pirkkolan ohella Länsi-Herttoniemen ja Marttilan pientaloalueet ovat Helsingin hienoimpia puutarhamaisen, jälleenrakennuskauden omakotiasumisen edustajia.[19]

Länsi-Herttoniemen omakotialueella erittäin tarkkoja suojelumääräyksiä kohdistuu sekä rakennuskantaan että miljöön ominaispiirteiden säilyttämiseen ja suojeluun kuten katutilaa rajaaviin pensasaitoihin ja istutuksiin. Alue on osa Birger Brunilan 1940-luvun Länsi-Herttoniemen asemakaavaa. Yhtenäinen 1 ½ - kerroksisista rakennuksista koostuva alue liittyy ympäröiviin saman aikakauden rivi- ja kerrostalokortteleihin. Alkuperäistä suunnitelmaa laajemmaksi rakentunut pientaloalue rajautuu idässä Itäväylään ja sen reunan puistovyöhykkeeseen, pohjoisessa Näätäpuistoon ja Kettupuistoon, lännessä Karhutiehen ja etelässä Hirvitiehen. Kalliomaastoon mukautetut kadut ja rakennukset muodostavat vaihtelevan ja ehjän asuinalueen, jolle on ominaista vapaiksi jätetyt kallion laet, joihin tonttien pihat liittyvät, kivipengerrykset ja aidat, sekä mäntyvaltainen puusto ja sen aikaansaama valohämy. Oravatie, Näätätie, Ilvestie, Peuratie ja Näätäkuja ovat pientaloalueen sisäisiä katuja. Intiimi, kapea katutila on rajattu pääsääntöisesti tukimuurein tai pensas-, pensaskivi- tai kiviaidoin. Karhutie ja Hirvitie ovat luonteeltaan julkisempia,

19 Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie, Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueita.Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

sillä ne rajautuvat (liittävät alueen) ympäröiviin kortteleihin. Ne eivät myöskään muodosta alueen sisäisten katujen kaltaisia yhtenäisiä katutiloja.[20]

Alueelle laadittiin suojeleva asemakaava vuonna 1996. Se on merkitty erillispientaloalueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Asemakaavan mukaan sallittuja ovat vain sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät rakennusten ja niiden lähiympäristön säilymistä ja olennaisten piirteiden vahvistumista. Asemakaavaa täydentävät rakentamistapaohjeet.[21]

Roihuvuoren kerrostaloaluetta koskevat määräykset

Roihuvuori on arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun historian kannalta merkittävä lähiö. Suuri osa siitä on yleiskaavaa laadittaessa määritelty rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi kohteeksi, jota kehitetään siten, että alueen arvot ja ominaisuudet säilyvät.[22]

Roihuvuoren kerrostaloalueelle on laadittu alueen arvoja ja ominaispiirteitä käsittelevä selvitys ja rakennuslautakunnan hyväksymät rakentamistapaohjeet rakennusvalvontaviraston, kaupunkisuunnitteluviraston ja kaupunginmuseon. yhteistyönä)[23]. Vastaavanlaisia periaatteita on syytä soveltaa mahdollisuuksien mukaan myös yleisillä alueilla.

Kasvillisuus

- Alueella tulee suosia rakentamisajankohdalle ominaista kasvilajistoa sekä istutusten sijoitus- ja ryhmittelytapaa (Suositaan puita, yksittäispensaita ja vapaasti kasvavien pensaiden ryhmiä. Kasvillisuuden sijoittelussa tulee ottaa huomioon avarien näkymien säilyminen)
- Alueella ei tule käyttää laajoja saman lajin pensasistutuksia.
- Metsäisillä alueilla istutuksia sijoitetaan vain rakennusten välittömään läheisyyteen, muu osa tonttia hoidetaan luonnonmukaisena
- Eri osa-alueille on laadittu myös kasvilajisuositukset

20 Anne Horo: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet, osa II. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:12

21 Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie, Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueita, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

22 Leena Makkonen, arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen: Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6 ISBN 952-473-249-1

23 Leena Makkonen, arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen: Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6 ISBN 952-473-249-1 s.99-

Piharakenteet, kalusteet ja varusteet
- Uudet valaisimet, tomutus- ja kuivaustelineet tulee valita siten, että niiden ilme vastaa alkuperäistä
- Alueen pihat tulee säilyttää luonteeltaan avoimina, niitä ei tule aidata
- Korkeuserot tulee terassoida ensisijaisesti luonnonkivimuurein
- Jäteaitaukset tai -katokset tulee suunnitella alueen ilmeeseen sopiviksi ja sijoittaa huolellisesti suhteessa rakennuksiin ja maastoon

Pinnoitteet
- Alkuperäisten pinnoitteiden säilyttäminen ja kunnostaminen on ensisijainen tavoite
- Uudet pinnoitteet tulee tehdä rakennusajankohdalle tyypillisistä materiaaleista (1950-luvun alueilla liuskekivi, 1960-luvun alueilla betonilaatta)
- Pihakäytävät on syytä säilyttää asf.pintaisina, pihoilla ei tule käyttää reunakiveä. Alueelle on ominaista, että kovat pinnat liittyvät samassa tasossa nurmipintoihin.

Pysäköinti
- Autopaikat tulee suunnitella ottaen huomioon miljöön ominaispiirteet, maastolliset ominaisuudet sekä pihojen yhtenäisyys ja puistomaisuus.
- Paikoitusalueet tulee valaista asianmukaisesti
- Autopaikkoja voidaan sijoittaa harkitusti myös kadun varteen.

Luonnonsuojelualueet

Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue

Vanhankaupunginlahti on kansainvälisesti merkittävä linnustonsuojelualue pääkaupungin ytimessä Vantaanjoen suistossa. Koko Natura-alueen pinta-ala on 316 hehtaaria. Vanhankaupunginlahden suojeluarvo perustuu alueen monipuoliseen pesimä- ja muuttolinnustoon. Yhdessä läheisten viljelyalueiden kanssa lintuvesialue muodostaa monimuotoisen tutkimus-, opetus- ja retkeilykohteen Helsingin historiallisen perustamiskohdan tuntumassa.

Vanhankaupunginlahti kuuluu Suomen 96 kansainvälisesti tärkeän lintualueen joukkoon. Vanhankaupunginlahti on ollut ns. Ramsar -kohteena vuodesta 1976 lähtien ja se on myös osa Laajalahden-Vanhankaupunginlahden-Viikin kansainvälisesti tärkeää lintualuetta (IBA-aluetta). Suurin osa eli 258 hehtaaria Natura-alueesta alueesta on luonnonsuojelualuetta. Tästä valtio omistaa runsaat 35 hehtaaria ja Helsingin kaupunki loput.

Alueella on havaittu 285 lintulajia, joista 114 on pesinyt alueella viimeisten kymmenen vuoden aikana. Pesivien parien määrä on lähes 2500. Lintudirektiivin erityistä suojelua kaipaavista pesimälajeista tavataan kaulushaikara (Botaurus stellaris), ruskosuohaukka (Circus aeruginosus), ruisrääkkä (Crex crex), valkoselkätikka (Dendrocopos leucotos), pikkulepinkäinen (Lanius collurio), peltosirkku (Emberiza hortulana), luhtahuitti (Porzana porzana), kalatiira (Sterna hirundo) sekä palokärki (Dryocopus martius). Muuttoaikoina lahdella levähtää säännöllisesti 22 direktiivilajia. Harvinaisen sitruunavästäräkin (Motacella citreola) ainoa säännöllinen pesimäalue koko Euroopan unionin alueella sijaitsee tätä nykyä Vanhankaupunginlahdella.

Vanhankaupunginlahti on laaja jokisuistoalue, jonka rantakasvillisuutta luonnehtivat laajoja vyöhykkeitä muodostavat luhdat ja rantaniityt. Reunametsät ovat reheviä tervaleppäluhtia. Purolahden rannoilla on Helsingin suurin merisaraesiintymä (Carex mackenziei), ja alueella kasvaa Uudellamaalla erittäin uhanalaista ojakurjenpolvea (Geranium palustre). Purolahden pohjukan rantaniitty on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi.

Alueen niittyjä on kunnostettu 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Vuosina 1997–2000 toteutetussa EU:n Life- hankkeessa Lammassaaren niittyä laajennettiin 14 hehtaariin. Lintulahdet Life-hankkeessa (vv. 2003-2007) Lammassaaren niityn pinta-ala suurenee 25 hehtaariin. Lisäksi Purolahden tuntumassa kunnostetaan 13 hehtaarin niittyalue. Niitetyt lohkot aidataan ja otetaan laidunnukseen. Ruovikoituneella vesialueella tehdään aukottaista ruovikon ja vesikasvillisuuden niittoa ja poistoa. Lintulahdet Life-hankkeen aikana on laadittu seuraavalle kymmenvuotiskaudelle ulottuva hoito- ja käyttösuunnitelma.

Alue on tervaleppäluhtaa, jossa kasvaa sekapuuna hieman koivua. Keskellä on avoluhtiin luettava ruovikkoluhta, jossa on yksittäisiä tervaleppiä ja pajuja.

Luonnonhoidon tavoitteet luonnonsuojelualueelle määritellään Helsingin ympäristökeskuksen laatimassa Vanhankaupunginlahden lintuveden Natura 2000-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Luonnonmistomerkit ja muinaismuistokohtet

Luonnonmuistomerkeistä löytyy tietoja luvussa 2.1 Maisema ja luonto.
Muinaismuistokohteet luvussa 1.2 Katsaus alueen historiaan.

3 VIHERALUEIDEN KÄYTTÄJÄT JA KÄYTTÄJIEN TARPEET

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 asukkaita oli

– Länsi-Herttoniemessä	8 350
– Roihuvuoressa	7 460
– Herttoniemenrannassa ja teollisuusalueella	8 340

Käyttäjien ikäjakauma

Suunnitelmakauden alussa Länsi-Herttoniemessä ja Roihuvuoressa ikääntyneen ja vanhusväestön osuus on suurempi kuin Herttoniemenrannassa, jossa taas lasten ja nuorten määrä on suurempi.

Vanhoilla alueilla väestön vaihtuvuus on melko suurta, ja myös nuorempaa väkeä on alkanut muuttaa alueelle. Lapsiperheiden osuus muuttajissa ei ole kuitenkaan suuri. Herttoniemenrantaan on muuttanut myös ikääntyvää väkeä.

Ajan mittaan osa-alueiden ikäjakautumien väliset erot kaventuvat vähitellen. Suunnitelmakaudella kuitenkin vanhoilla alueilla on suhteellisesti enemmän vanhusväestöä.

Asukaskysely, haastattelut ja muu palaute

Suunnittelua varten tehtiin asukaskysely, jota on täydentänyt tarkempi kohdennettu haastattelu, palaute maastokierroksilta ja yleisötilaisuuksista sekä suunnittelijoiden ja alueen hoidosta vastaavien huomiot. Kerättyjä tietoja ja esityksiä on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon suunnittelussa.

Käyttäjäkyselyä on täydentänyt tarkempi kohdennettu haastattelu, palaute maastokierroksilta ja yleisötilaisuuksista sekä suunnittelijoiden ja alueen hoidosta vastaavien huomiot. Käyttäjien kommentteja on kirjattu puistokohtaisiin selostuksiin.

Käyttäjien ikäjakauma

vuonna 2005

- 0-6 vuotiaat
- 7-18 vuotiaat
- 19-64 vuotiaat
- yli 64 vuotiaat

1 km

Käyttäjien ikäjakauma

ennuste vuonna 2015

- 0-6 vuotiaat
- 7-18 vuotiaat
- 19-64 vuotiaat
- yli 64 vuotiaat

1 km

Suunnittelualueella järjestettiin asukaskysely touko-kesäkuussa 2002. Kysely lähetettiin postitse 3000 satunnaisotannalla valitulle asukkaalle. Vastausprosentti oli 30, 5. Maisema-arkkitehti Mervi Nicklen vastasi kyselystä.

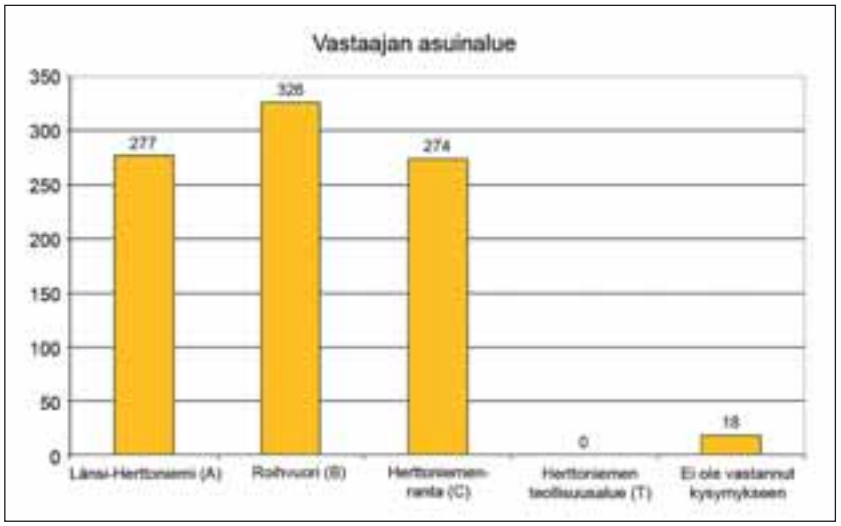

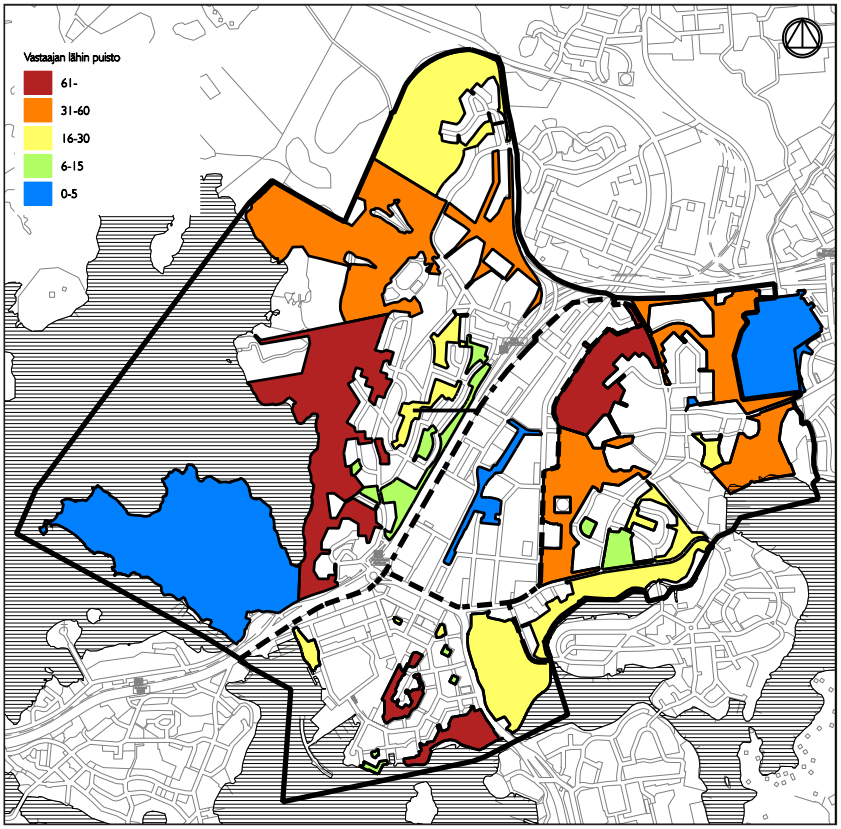

Vastaajan lähin puisto

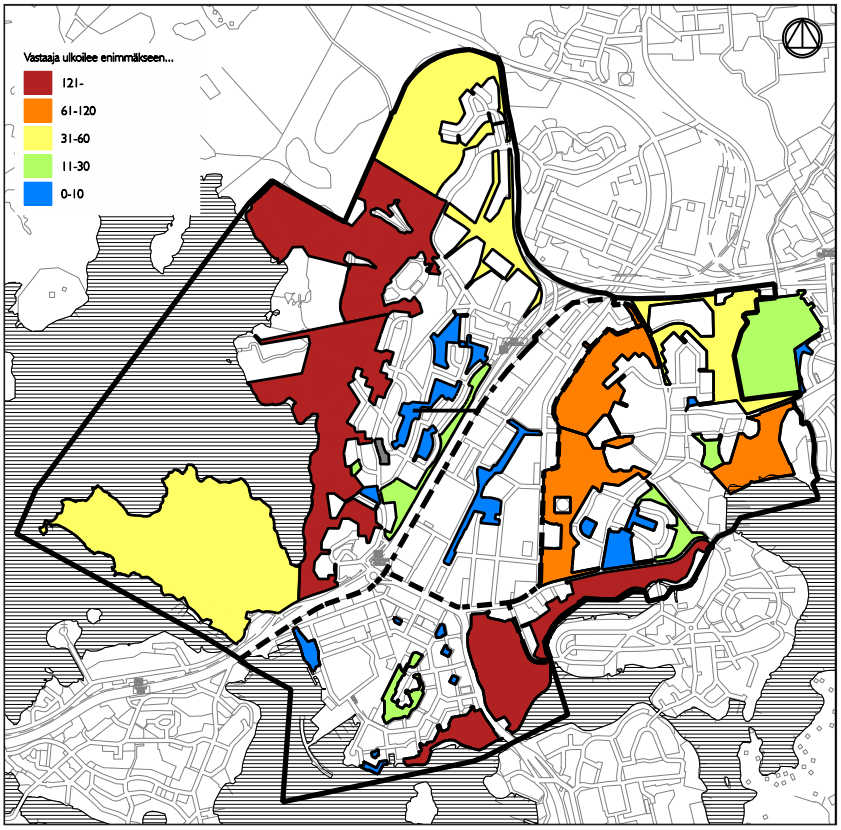

Suosituimmat ulkoilualueet

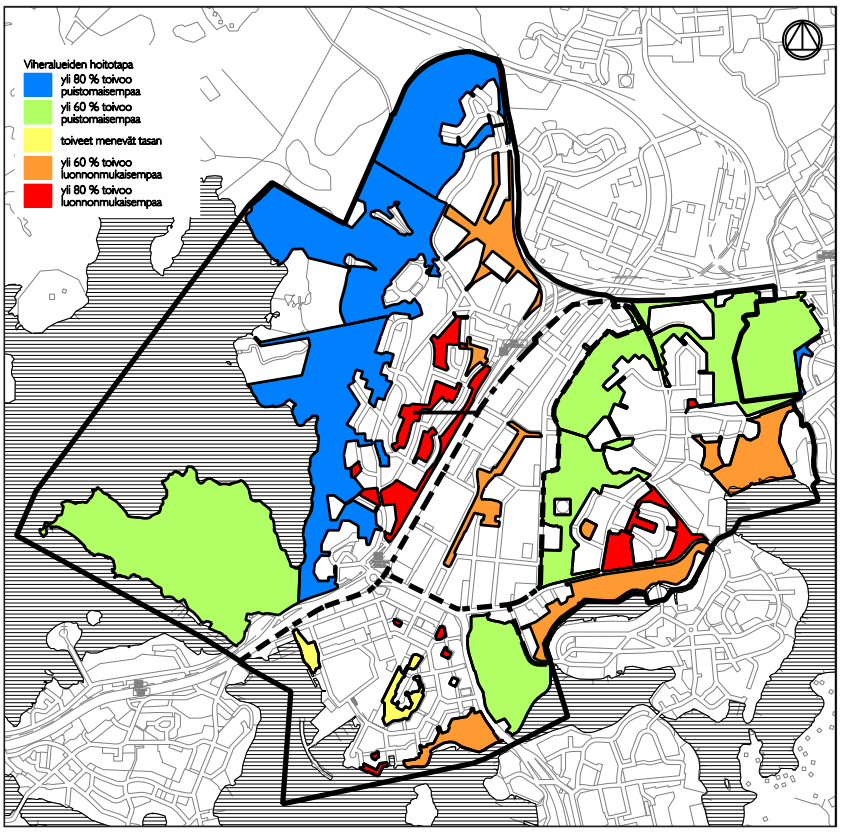

Toiveet viheralueiden hoitotavasta

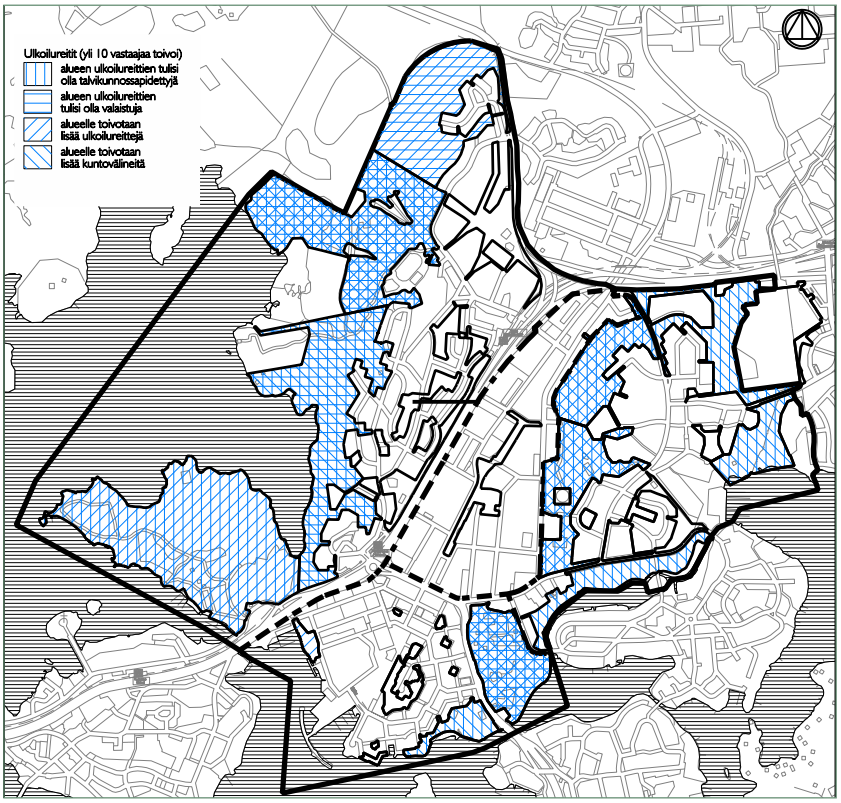

Ulkoilureittien talvikunnossapito tarpeellista
Ulkoilureittien valaisu tarpeellista
Lisää ulkoilureittejä
Lisää kuntoiluvälineitä

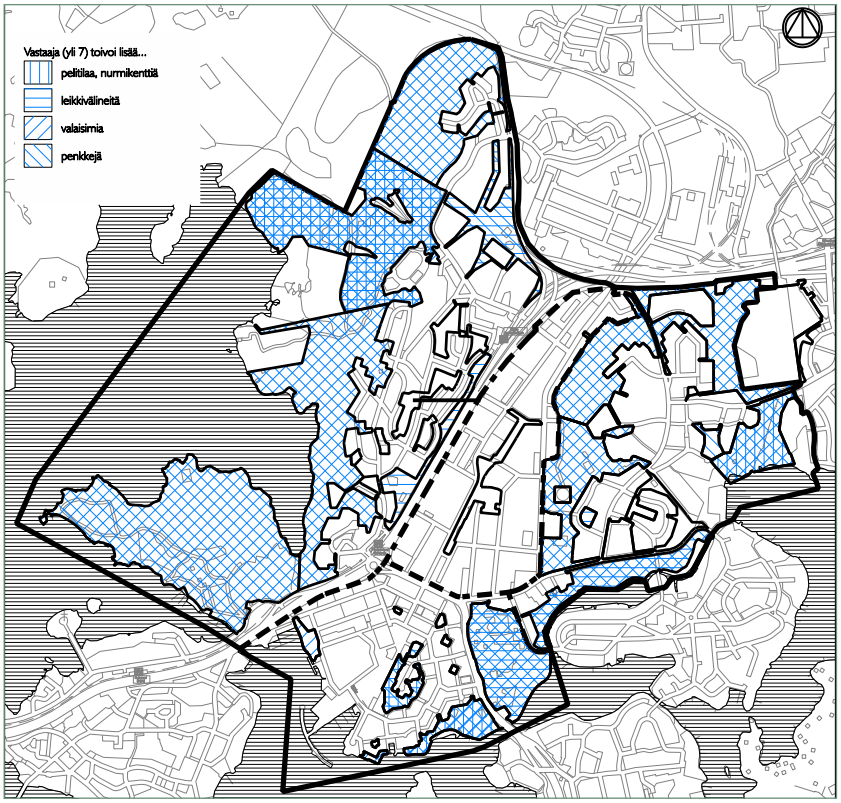

Lisää
- pelitilaa, nurmikenttiä
- leikkivälineitä
- valaisimia
- penkkejä

4 SUUNNITELMA VUOSILLE 2006-2015

4.1 Yleistavoitteet

Yleistavoitteina koko suunnitelma-alueella on toteuttaa rakentamista odottavat puistoalueet, kohentaa olevien viheralueiden kuntoa ja kehittää tarkoituksenmukaisesti niiden palveluita käytettävien resurssien puitteessa. Rajalliset resurssit kohdennetaan alueellisen kokonaistarkastelun ja asukaspalautteen perusteella. Vähässä käytössä olevat leikkipaikat ja muut palvelut poistetaan ja tarkoituksenmukaisia suosittuja kohteita kehitetään vastaamaan ajan vaatimuksia ja normeja.

Asutuksen lähimetsien ja metsiköiden kehittäminen elinvoimaisina, siisteinä ja viihtyisinä on tärkeää. Luonnonsuojelun näkökohdat otetaan erityisesti huomioon Länsi-Herttoniemessä Natura-alueen lähiympäristössä.

Paikallista kulttuurimaisemaa ja historiallisia kohteita säilytetään ja kunnostetaan. Suunnittelualueella on kaksi muinaishautaa, kolme kartanoa sekä muita vanhoja pihapiirejä ja viljelyalueita, linnoituslaitteita sekä mielenkiintoisia jäänteitä alueen vanhasta rakenteesta.

Vanha öljysataman muuri Herttoniemenrannassa

Kevyen liikenteen verkoston parantamiseen kiinnitetään huomiota. Herttoniemen ja Roihuvuoren välistä varsin puutteellista kevyen liikenteen reittien verkostoa on syytä kehittää kohentamalla Itäväylän alikulkuja ja parantamalla muutenkin reittien sujuvuutta.

Herttoniemessä ja Roihuvuoressa tehdään esteettömyyskartoitus, ja yleisten alueiden esteettömyyttä edistetään Helsinki kaikille -projektin periaatteiden mukaisesti. (www.hel.fi/helsinkikaikille)

Tehtyjen puistoinvestointien arvosta huolehditaan tarkoituksenmukaisella hoitotasolla ja tekemällä riittävän usein vuosikorjauksia. Kalusteita, varusteita

ja valaisimia kunnostetaan ja uudistetaan suunnitelmallisesti. Kullakin osa-alueella suositaan kaupunginosan tyyliin sopivia yhtenäisiä kalustetyyppejä.

Yhteistyötä asukkaiden ja eri yhteisöjen kanssa edistetään mm. Mustan Maijan taidepuistossa, Roihuvuoren uudessa kirsikkapuistossa ja talkookohteissa. Paikallisia hankkeita nuorison harrastusmahdollisuuksien kehittämiseksi tuetaan, ja puistojen talvikäyttömahdollisuuksia parannetaan. Opastauluja lisätään historiallisiin kohteisiin ja luontoalueille.

4.2 Osa-alueiden kehittämisperiaatteita

Länsi-Herttoniemi ja Kivinokka

Asukaspalautteessa erityisesti arvostettuina viheralueina nousivat esille Herttoniemen selännemetsä näköalapaikkoineen ja Vanhankaupunginlahden ranta-alueet sekä Mäyräpuisto. Nämä on huomioitu työssä alueen ”helminä”. Myös Herttoniemen liikuntapuisto pururatoineen, latuineen ja näköalapaikkoineen sekä siirtolapuutarhat ja viljelypalstat ovat myös osoittautuneet erittäin tärkeiksi asukkaille. Asutuksen välisillä pienillä viheralueilla sekä metroasemien ja koulujen lähialueilla on paikoin kunnostamis- ja uudistamistarvetta ja niiden hoitoa on syytä tehostaa.

Länsi-Herttoniemessä luonto- ja ulkoilualueen hoito ja sen kehittäminen ovat suunnitelmakauden suurin ja vaativin urakka. Jatkuvasti lisääntyvä ulkoilukäyttö, ikääntyvät metsät ja arvokas luonto ovat osittain erilaisten tavoitteidensa vuoksi vaikeasti yhteen sovitettavia. Puuston ikärakennetta korjataan uudistamalla vanhoja heikkokuntoisia metsiä pienimuotoisesti ja vaiheittain, jotta vältytään suurilta aukoilta tulevaisuudessa.

Lisärakentaminen tuo lisää ulkoilijoita, ja maastoon kohdistuva kulutus lisääntyy. Metsien elinvoimaisuus vahvistaa niiden kulutuskestävyyttä, ja hyvillä reiteillä voidaan ohjata kulkemista pois aroilta alueilta. Kuivuustuhojen jälkihoidossa huolehditaan uuden puuston syntymisestä. Luonnonsuojelualueen läheisyys ja luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon. Vanhankaupunginlahden lintuvesi voidaan lukea myös yhdeksi alueen helmeksi. Sitä tullaan ihailemaan kaukaa, jopa ulkomailta asti, ja sen merkitys lähivirkistyskohteena on huomattava. Se tarjoaa lisäksi tutkimus- ja opetuskohteen alueen lähikouluille ja Viikissä toimivalle yliopistolle.

Jalopuumetsiköiden hoito ja jalopuiden osuuden lisääminen monipuolistaa alueen puuston rakennetta. Pienvesien vähyys lisää niiden paikallista arvoa ja ne pyritään säilyttämään ja vaalimaan suunnitelmissa.

Ulkoiluun liittyviä palveluja on tarkoitus parannetaan myös lisäämällä opasteita ja perustamalla ulkoilureittien varteen eväs- ja levähdyspaikkoja osittain ennallistettavien entisten pihapiirien tuntumaan. Niittyjen ottaminen hoidon piiriin on myös maisemallisesti tarkoituksenmukaista.

Kivinokkaan ei ole harkittu uusia toimintoja eikä merkittäviä kunnostustoimenpiteitä, koska se on yleiskaavan selvitysaluetta. Aluetta ylläpidetään vakiintuneella tavalla ja siellä tehdään luonnonhoitotöitä. Asutuksen ja reittien varsien turvallisuudesta huolehditaan.

Rantavyöhyke on osa yleiskaavallista vihersormea, Helsinkipuistoa, jonka yleispiirteistä suunnitelmaa parhaillaan laaditaan kaupunkisuunnitteluvirastossa. Pitkällä tähtäimellä Helsinkipuiston suunnitelma ohjaa alueen kehitystä.

Roihuvuori

Porolahdenpuisto, Roihuvuoren aluepuisto selännemetsineen niittyineen ja japanilaistyylisine puistoineen ovat nousseet esille alueen ”helminä”, joita tulee erityisesti vaalia. Roihuvuoressa on myös peruskorjausta ja rakentamista odottavia viheralueita. Niistä tärkein on Strömsin kartanon ja Strömsinlahdenpuiston kokonaisuus, joka liittyy Helsingin Itäiseen kulttuuripuistoon.

Luonnonhoito on yksi suunnitelmakauden avaintehtävistä. Erityisen haasteellista on metsien uudistumisen turvaaminen viime vuosien kuivuustuhojen jäljiltä. Roihuvuoren selännemetsässä on tavoitteena metsäisen tunnelman säilyttäminen ja ylläpitäminen. Roihuvuorelle tyypillisten lehtoalueiden ominaispiirteet pyritään turvaamaan. Jalopuuston osuutta lisätään. Heikkokuntoisten metsiköiden uudistuminen kestäviksi ja viihtyisiksi sekä luonnonarvoiltaan monipuolisiksi on toteutettava vaiheittain, jotta vältytään suurilta muutoksilta.

Kulttuurimaisemien vaaliminen ja rakennettujen puistojen sekä luonnonalueiden yhteensovittaminen tekee ympäristöstä siistin ja vaihtelevan.

Uuden asuinalueen tuomaan muutokseen varaudutaan kehittämällä ja kunnostamalla asutuksen reunametsiksi muuttuvia alueita.

Herttoniemenranta
Vanhan öljysataman ja teollisuusalueen paikalle tehokkaasti rakennetussa Herttoniemenrannassa valtaosa viheralueista on rakennettu puistomaisiksi. Poikkeuksen tekevät alueen kallioiset ja osin metsäiset mäet sekä Herttoniemen kartanon maisemapuisto ja rantametsä, jotka muodostavat myös luonnon kannalta arvokkaan ympäristön. Herttoniemenrannan arvostetuimpia viheralueita ovat Herttoniemen kartanoalue ympäristöineen sekä rantapuistot, erityisesti Tuorinniemen puisto uimarantoineen.

Suunnitelmakaudella on tarkoitus rakentaa Kipparlahden ympäristön puistoalueet mahdollisimman valmiiksi. Kipparlahdenpuiston länsilaidalle asemakaavassa merkityn laiturimaisen käytävän toteutus jää kuitenkin kalleutensa (735 000 €) vuoksi 10-vuotiskauden ulkopuolelle. Herttoniemenrannan vanhimmissa puistoissa tehdään tarpeelliseksi todettuja pienehköjä korjauksia sekä muutos- ja täydennystöitä. Herttoniemen kartanoalueen hoito- ja kehittämissuunnitelma päivitetään, ja erityisesti kartanoalueeseen liittyvää rantapuistoa kunnostetaan.

4.3 Kalusteiden ja varusteiden uusiminen

Rakennusvirastossa on tehty koko kaupungin kattava kaupunkikalusteselvitys, jonka pohjalta laaditaan jatkossa alueellisia suosituksia. Herttoniemessä ja Roihuvuoressa eri osa-alueiden kalusteita koskevat suositukset ja toimenpide-ehdotukset käytettävien kalustetyyppien osalta tarkentuvat selvitystyön etenemisen myötä.

Ulkokalusteiden ja valaistuksen parantaminen ja uusiminen ovat ajankohtaisia erityisesti vanhassa Herttoniemessä ja Roihuvuoressa, paikoin myös Herttoniemenrannassa.

Länsi-Herttoniemi ja Roihuvuori
Pääperiaatteena on aikakaudelle tyypillinen ja alueen tyyliin sopiva kalustus ja varustus. Uudet kalusteet, varusteet ja rakenteet tulee valita siten, että ne vastaavat ilmeeltään alkuperäisiä kalusteita tai sointuvat vähäeleisesti alueen tyyliin. Kalusteiden ja varusteiden esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota.

Ns. metsäpenkit ovat monin paikoin huonokuntoisia ja painuneita, näin erityisesti Roihuvuoren aluepuistossa. Ne kunnostetaan tai uusitaan tarpeen

mukaan. Voidaan harkita myös uuden täydentävän metsäpenkkityypin valintaa. Penkkien lukumäärää ulkoilureittien varrella lisätään.

Joissakin rakennetuissa puistoissa metsäpenkit tulisi korvata paremmin puistoympäristöön sopivilla penkkityypeillä. Aluekokonaisuuksien kalustuksessa pyritään yhtenäiseen mallistoon. Esimerkiksi Herttoniemen kartanolta Porolahdelle ulottuvalla rantavyöhykkeellä käytetään johdonmukaisesti samaa mallistoa.

Penkkien varustamista käsinojilla suositellaan varsinkin vanhusten suosimilla alueilla.

Valaistusta tulee uusia ja lisätä ainakin Roihuvuoren aluepuistossa, Porolahdenpuistossa ja Peukaloisenpuistossa sekä Frans Emil Sillanpään puistossa. Aikakaudelle tyypilliset valaisinmallit, esim. malli Tapiola Länsi-Herttoniemessä, säilytetään.

Istutusastioita ei suositella käytettäväksi aikakaudelle tyypillisissä puistoissa. Leikkipuistoissa ja uudemmissa ympäristöissä niitä voi harkiten käyttää.

Herttoniemenranta
Alueella säilytetään nykyiset kalustetyypit. HKR-malliston penkkien istuinosille valitaan yhtenäinen värisävy, ja ne kunnostetaan peittomaalaamalla.

Tilapäisen oloiset ajoesteet tulee korvata kiinteillä vähäeleisillä kalusteilla.

4.4 Vuokratonttien pihat

Eräät vuokratonttien asukkaat ovat esittäneet rakennusvirastoon toiveen kaupungin osallistumisesta pihojen istuttamiseen kuivuustuhojen jäljiltä. Pihojen istutukset ja niiden hoito kuuluvat kuitenkin taloyhtiöiden vastuulle. Vuokratonttien puiden kaatoluvat myöntää rakennusvalvontavirasto.

Helsingin kaupungin järjestämä pihaneuvonta palvelee Viikin Gardeniassa. Niillä alueilla, joilla kuivuustuhojen jälkeinen tilanne on ankea, kannattaisi tehdä laajempikin pihojen kunnostussuunnitelma esimerkiksi Gardenian pihaneuvonnan kanssa yhteistyössä.

Pihojen suunnittelussa ja toteutuksessa kannattaa vaalia pieteetillä Herttoniemen ja Roihuvuoren arvokkaita alueellisissa rakennustapaohjeissakin noteeratuja ominaispiirteitä.

4.5 Luonnonhoidon tavoitteiden asettelu

Tässä viheraluesuunnitelmassa määritellään kohteittain luonnonhoidon tavoitteet, jotka ohjaavat jatkossa laadittavaa luonnonhoidon toteutussuunnittelua[24]. Tavoitteet perustuvat Helsingin metsien suunnittelua ja hoitoa varten laadittuun ohjeeseen, joka linjasi metsien hoidon yleistavoitteita vuosille 1995-2004. Nämä tavoitteet ovat varsin käyttökelpoiset edelleenkin, mutta tekeillä olevassa uusimmassa luonnonhoidon strategiassa yleistavoitteita päivitetään nykytietämyksen mukaiseksi. Uuden strategian pohjalta uudistetaan myös käytännön hoitotyötä koskeva kenttätyöohje[25], jota noudatetaan myös tämän suunnitelman toteutuksessa ja toteutussuunnittelussa.

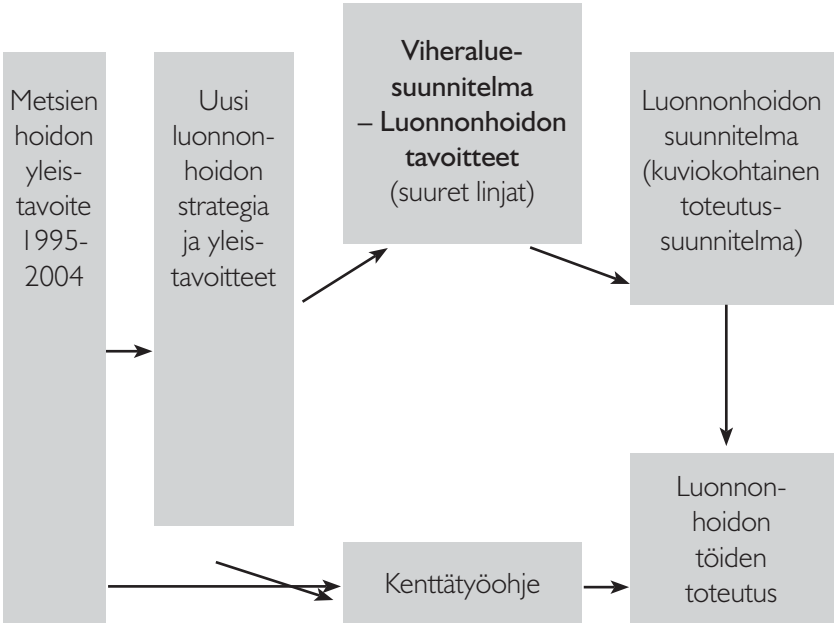

24 Luonnonhoitosuunnitelma on toteutussuunnitelma, jossa puistokohtaiset tavoitteet ohjaavat pienempialaisten ja tarkempien metsäkuvioiden hoidon määrittelyä. Esimerkiksi avoin niitty voi tarvita avoimena pysyäkseen aluksi pienpuuston raivauksen ja jatkossa niiton 1-2 kertaa kasvukaudella. Metsiä pidetään elinvoimaisina harventamalla puustoa siten, että jäävät puut saavat kasvutilaa ja latvusto säilyy tuuheana. Pienpuustonhoidolla huolehditaan näkymistä ja käytävien varsien turvallisuudesta. Taimikonhoidolla turvataan valittujen puuntaimien kehittyminen monimuotoisiksi ulkoilu- ja virkistysmetsiksi. Erityisissä arvokohteissa työtä ohjataan tarkemmin. Luonnonhoitosuunnitelmassa määritetään hoitotarve seuraavaksi 10-vuodeksi, mutta pienet tarkistukset ovat mahdollisia esim. myrskyjen vuoksi.

25 Luonnonhoitotöitä varten laadittua kenttätyöohjetta ollaan juuri päivittämässä luonnonhoidonstrategian mukaisesti. Nämä ohjeet varmistavat hoidon laadun eri tilanteissa eikä työn toteutusvaiheessa ole tarpeen erikseen merkitä jokaista poistettavaa puuta ja risua.

Oman erikoispiirteensä tämän alueen luonnonhoidon suunnittelulle toivat kesien 2002 ja 2003 kuivuustuhot, jotka koettelivat erityisen pahasti Itä-Helsinkiä. Suunnittelualueella jouduttiin tekemään hakkuita puuston kuoltua pystyyn ja syntyneisiin aukioihin istutettiin jo vuoden 2004 keväällä kasvupaikoilleen sopivia puuntaimia. Elokuussa 2005 onkin jo nähtävissä koivu- ja mäntytaimikkojen nopea kasvu suotuisten ja kosteiden kesien jälkeen. Luonnonhoitosuunnitelman avulla toimenpiteet asetetaan kiireellisyysjärjestykseen, jotta asetetut tavoitteet toteutuvat parhaiten.

Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän tiedot ovat olleet käytössä tavoitteita asetettaessa ja arvokkaat luontokohteet on otettu suunnittelussa huomioon. Suunnittelun perustaksi tilattiin Rannikon metsäkeskukselta metsäinventointi vuonna 2004. Inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota arvokkaisiin luontokohteisiin ja kerättiin tietoa metsäkuvioittain myös lahopuun määrästä. Tavoitteiden laadinnassa on otettu huomioon niin maisemanhoidon, virkistyskäytön kuin luonnonsuojelunkin näkökohdat. Rauhoitetut suojelualueet eivät kuulu tämän suunnitelman piiriin, vaan niiden hoidon suunnittelusta vastaa Helsingin ympäristökeskus yhteistyössä rakennusviraston katu- ja puisto-osaston kanssa.

Luonnonhoidon suunnittelun kohdekohtaisten tavoitteiden laadinnassa on käytetty paikkatietoanalyysiä, jossa eri lähteiden tiedot yhdistetään paikkatietojärjestelmässä ja tarkastellaan päällekkäin. Työssä otettiin huomioon kasvupaikat, arvokkaat kasvillisuus-, linnusto-, lepakko- ja geologiset kohteet, perinnemaisemat, niityt, jalopuumetsiköt ja luonnonmuistomerkit. Mukana on myös ulkoilukäytössä olevat reitit ja liikuntaviraston liikuntapaikat. Menetelmällä haetaan mm. niitä alueita, joissa luonnon monimuotoisuus korostuu ja jossa sitä tulee erityisesti vaalia. Aineiston päälle on lisätty vielä yleiskaavassa rakentamiseen varatut alueet. Näin hoitotyö voidaan kohdentaa paremmin niille alueille, jotka vastaanottavat tulevaisuudessa vilkkaamman ulkoilukäytön. Myös puuston ikää ja puulajisuhteita tarkasteltiin alueellisesti. Kasvupaikkatyypeistä, ikäluokista ja pääpuulajeista on erilliset teemakartat liitteinä.

Tarkastelun tuloksena erottui luontoarvoiltaan erittäin merkittävänä Ryönälahti rantametsineen sekä Saunalahti ja sen länsipuolella oleva Kivinokan koillisosan vanhan metsän alue. Mölylän alue viljelypalstoineen, metsineen ja läheisine peltoineen on hyvin monimuotoinen. Erilaiset kosteikot, tervalepikot ja jalopuumetsiköt, unohtamatta avoimia niittyjä pensaikkoineen,

muodostavat eripuolille suunnittelualuetta keskittymiä, jotka on otettu huomioon puistokohtaisia tavoitteita laadittaessa.

Kartanoalueet ja muut kulttuuriympäristöt tarjoavat myös arvokkaita elinympäristöjä eliöstölle, sen lisäksi että ne ovat erittäin suosittuja virkistysalueita. Roihuvuoressa korostuivat rehevät rantametsät ja laajat lehtoalueet etenkin Marjaniemen siirtolapuutarhan vieressä. Asutuksen väliin jäävät metsiköt koko suunnittelualueella ovat tärkeitä maiseman ja virkistyksen kannalta.

Monipuoliset ja vaihtelevat ympäristöt sekä hoidetuin että luonnonvaraisesti kehittyvin aluein takaa useille eri eliölajeille otollisia elinympäristöjä. Niittyjen hoidolla voidaan parantaa lintujen ja hyönteisten elinoloja, mutta samalla luodaan viihtyisää maisemaa ja ulkoiluympäristöä.

Lahopuun merkitys on korostunut viime aikojen tutkimuksessa. Hoidon yhteydessä lahopuuston määrää lisätään metsissä jättämällä maapuita ja pökkelöitä pystyyn. Pystypuiden jättämisessä on otettava turvallisuus huomioon. Syrjäisillä paikoilla rakennettujen käytävien ulkopuolella vaara ei kuitenkaan ole niin suuri kuin vilkkaasti käytettyjen pääreittien varressa ja asutuksen vieressä.

Lepakkotutkijat ovat ripustaneet lepakkopönttöjä rakennusviraston kanssa sovittuihin paikkoihin rantametsissä. Lepakot käyttävät saalistusretkillään rantametsien puita suunnistusmerkkeinään. Rantametsien jättämisellä pääosin koskemattomiksi suositaan sekä lepakoita että lintuja. Tärkeitä maisemallisia näkymäsektoreita pidetään kuitenkin auki.

Puuston elinvoimaisuutta edistetään ajoissa tehdyillä harvennuksilla, joissa jääville puille tehdään kasvutilaa. Harvennukset eivät ole tasaavia, vaan metsikön ikärakennetta voidaan parantaa lisäämällä kerroksellisuutta. Vaarallisten ja heikkokuntoisten puiden poistolla hoidetuilla alueilla huolehditaan turvallisuudesta ja maiseman kauneudesta, mutta myös kuollut puu, esim. komea kelo, kaunistaa maisemaa. Yksityiskohtaisemmat toimenpideohjeet töiden toteutuksesta löytyvät kenttätyöohjeesta.

4.6 Viheralueinvestointien kustannusraami

KUSTANNUSRAAMI HERTTONIEMEN JA ROIHUVUOREN VIHERALUEINVESTOINNTEIHIN 10-VUOTISKAUDELLE 3 400 000 €

Ohjeellinen kustannusraami on laskettu muissakin viimeaikaisissa viheraluesuunnitelmissa sovelletun laskentakaavan mukaan, jossa on otettu huomioon kaakkoisessa suurpiirissä aiempina vuosina käytetyt investointimenot, suunnitelma-alueen viheralueiden pinta-ala sekä koko Helsingin kaakkoisen suurpiirin viheralueiden pinta-ala.

Kustannusraami on suuntaa-antava. Vuosittain alueella käytettävissä olevat varat riippuvat kaupungin taloudellisesta tilanteesta ja strategiasta ja rakennusvirastolle osoitetuista määrärahoista, jotka saattavat ylittää tai alittaa tässä vaiheessa ennakoidun summan. Kustannusraamin määrittelyllä pyritään varmistamaan eri kaupunginosien tasapuolista kohtelua. Kaikkien viheraluesuunnitelmien toteutumisastetta seurataan vuosittain.

4.7 Hankkeiden priorisointi

10-vuotiskaudella todennäköisesti toteutettavat hankkeet on asetettu karkeasti kolmeen kiireellisyysluokkaan. Kiireellisyysluokkiin 1 ja 2 sijoitetut hankkeet on priorisoitu erittäin tarpeellisiksi. Osa toteutusohjelmaan kirjatuista hankkeista on ajallisesti ja määrällisesti sidottu esimerkiksi viereisten korttelien rakentamisen tai muiden velvoitteiden vuoksi.

Luokassa 3 on eräitä ehdollisesti toteutuvia hankkeita, joiden toteutus riippuu esim. asemakaavoituksesta tai sponsorien osallistumisesta. Siihen on sijoitettu myös ne hankkeet, joihin mahdollinen kaupungin huonosta taloustilanteesta johtuva karsinta on syytä kohdistaa. 1. kiireellisyysluokan pienet hankkeet muodostavat ns. elvytyspaketin: kiireelliset pienet kunnostukset, joilla on suuri kysyntä. Suunnittelun aikana on jo toteutettu tai aloitettu pienehköjä kunnostuksia ja hoitotason tarkistuksia.

Hankelista käsittää viheralueiden investoinnit ja merkittävät kunnostustoimenpiteet. Luonnonhoitotöille sekä viheralueiden muulle hoidolle varataan tämän lisäksi omat määrärahansa vuotuisissa budjeteissa.

Lopullisessa hankelistassa on otettu laaditaan syyskaudella 2005 ottaen huomioon luonnoksesta esitetty yleisöpalaute, viimeisimmät tiedot eri hallintokuntien hankkeista ja kaavoitustilanteesta ja viheralueisiin käytettävissä olevista resursseista.

Maankäytön muutokset saattavat aiheuttaa viheralueilla muutostarpeita, esimerkiksi ulkoilureittien uusia linjauksia, leikkipaikkojen rakentamistarvetta sekä maisemanhoitotoimenpiteitä. Näiden töiden määrää ajankohtaa ja kustannuksia voi ennakoida vain karkeasti.

4.8 Yhteenveto hankkeista ja niiden kustannuksista

Hankkeiden kuvaus on esitetty osaraporttien 2-4 / 4 viheraluekohtaisissa selostuksissa ja -suunnitelmissa. Tähän on koottu yhteenveto koko suunnittelualueen hankkeista.

Länsi-Herttoniemi

	Kiireellisyys-luokka	
H1 KIVINOKKA		50 000 €
– Kivinokan luontopolku ja opasteet – polkuverkoston kevyet parannukset	1 1	
H2 SAUNALAHDEN FASTHOLMAN METSÄALUE		50 000 € + 70 000 €
– niittyalueen ennallistaminen ja piknikpaikka – varikkoalueen siistiminen – entisen "Siperia" -talon ympäristö – koira-aitaus varikkoalueelle (?) 70 000 €	2 1, osin tehty 3 3	
H3 HERTTONIEMEN ULKOILUPUISTO JA LUONTOALUE		70 000 €
– vanhan pihapiirin ja niittyalueen ennallistaminen ja piknikpaikka – penkkien ym. varusteiden uusintaa ja lisäystä – viljelypalsta-alueen vesihuolto – selvitys Mölylän alueen liittämisestä luonnonsuojelualueeseen	2 2 2	
H4 HERTTONIEMEN METSÄSELÄNTEEN POHJOISOSA		5 000 €
– kulun kanavoiminen, maastopyöräily?	1	
H5 SIILITIEN ALUEPUISTO		80 000 €
– leikkipaikan kunnostus puiston yläosassa – leikkipaikan viereisen yläkentän osittainen nurmetus – koulun ympäristön ja käytävien laitojen kunnostusta + hoitoluokkamuutos A3	1 2 1	

	Kiireellisyys-luokka	
H6 KETTUPUISTOT		
–		
H7 NÄÄTÄPUISTO		
–		
H8 FRANS EMIL SILLANPÄÄN PUISTO		10 000 €
– leikkipaikan poisto ja maisemointi	2	
H9 SUSITIE – HIRVITIE METSÄ		
–		
H10 LEIKKIPUISTO HERTTONIEMI + ITÄVÄYLÄN REUNAN PUISTOT		30 000 €
– ulkoilureitin kuivatuksen järjestelyt – pikkukentän kohentaminen – varusteiden uusiminen	pääosin tehty 2005 2 2	
H11 HIIHTOMÄENPUISTO		
– leikkivälineiden turvatarkastukset / uusimista?		
H12 MÄYRÄPUISTO		
– laita-alueella pieni hoitotason korotus		
H13 SOPULITIEN PUISTO		
–		
H14 URHEILUKENTÄN YMPÄRISTÖ		
–		
H15 SIILITIE – SIILIKUJA METSÄ		
–		
H16 SIILITIE 5 PUISTIKKO		5 000 €
– alueen kunnostus, yhteistyöhanke	3	
H17 SIILITIE – KETTUKUJA METSIKKÖ		
–		
H18 SIILITIEN LEIKKIKENTTÄ		
– maankäytön tarkistusesitys		
H19 SIILITIEN ASEMAN PUISTOMETSÄ		35 000 €
– kaiteen korjaus, lisäkaide – vanhan tykkitien kunnostus – hoitoluokkamuutos kulkureittien varrella A3	1 3 1	
H20 PORTIMOPUISTO, POHJOINEN		30 000 €
– kunnostus Schalinin tyyliin		
H21 PORTIMOPUISTO, ETELÄINEN		
–		

	Kiireellisyys-luokka	
H22 VÄINÖNLEHTO		80 000 €
– Mustan Maijan taidepuisto, osa "Schalinin tyyliin" – laaksoalueen metsäpuiston noro ja lehto	1 3	
H23 SUSITIE – KARHUTIE PUISTOMETSÄ		
–		
H24 MÄYRÄTIEN PUISTOMETSÄ		
–		
H25 HIIHTOMÄENTIE – SUSIKUJA PUISTIKKO		20 000 €
– kunnostusta Schalinin tyyliin	2	
H26 MÄENLASKIJANPUISTO "SUOPUISTO"		
– leikkivälineiden turvatarkastukset / uusinta?		
H27 HIIHTÄJÄNPUISTO		
– kaavamuutos?		
MUUT PIENET PUISTOHANKKEET JA KALUSTEHANKINNAT		60 000 €
– em. kohteiden lisäksi Länsi-Herttoniemessä	1-3	
YHTEENSÄ		**595 000 €**

Roihuvuori

	Kiireellisyys-luokka	
R1 ROIHUVUOREN ALUEPUISTON ETELÄOSA		105 000 €
Vesitornin niitty ja kenttä – niityn kirsikkarinne, japanilaistahojen lahjoituskohde – Vesitornin niityn ojakosteikko; ojauoman muotoilu, istutuksia ym. – Jättiläisentie Roihuvuoren selännemetsän eteläosa – läjitys- ja varastoalue vesitornin metsässä; maaston muotoilu, niittynurmi, puuryhmiä Japanilaistyylinen puisto Leikkipuisto Tuhkimo	 1-2 3 3 1 1-3 1-3	
R2 ROIHUVUOREN ALUEPUISTON POHJOISOSA		65 000 €
– täydennysistutuksia – uuden asemakaavan mukainen käytävämuutos ja reitti metroasemalle selännemetsän reunassa Sahaajankadun puolella	3 3	
R3 ROIHUVUOREN KOILLISOSAN VIHERALUEET		30 000 €
– historiaselvitys, opaste – hiidenkirnujen suoja-aidat ym. varusteet	 3	

	Kiireellisyys-luokka	
R4 ROIHUVUORENTIEN - TULISUONTIEN PUISTOKAISTA KIRKON LÄNSIPUOLELLA		
– toteutus riippuu asemakaavaratkaisusta		
R5 ROIHUVUORENTIEN - VUORENPEIKONTIEN PUISTOKAISTA		
– toteutus riippuu asemakaavaratkaisusta		
R6 STRÖMSINLAHDENPUISTO JA STRÖMSIN KARTANO		950 000 €
– puistosuunnitelma valmistumassa – luonnonhoitotyöt puistosuunnitelman perusteella – puiston ja kartanoalueen puistorakentaminen (HKR:n ohjelmassa 2008 alkaen 812 000 € + 136 000 € = 948 000 €) – uimarannan laajennus ja Strömsin sataman kunnostus (liikuntaviraston vastuulla, osin kaavoituskysymys) – mikäli saadaan lähiörahoitusta, puistoalueen ja uimarannan toteutus aikaistuu	1 2 3	
R7 TULISUONPOLKU 3, RAKENTAMATON TONTTI		
– hoitosopimus KV:n kanssa?		
R8 KÄÄPIÖIDENP. RAKENTAMATON TONTTI		
– hoitosopimus KV:n kanssa?		
R9 PEUKALOISENPUISTO		30 000 €
– pintavesijärjestelyjä ja istutusten jäsentelyä – hoitoluokan muutos: niittyalueeksi osa	1-2	
R10 ROIHUVUORENTIEN URHEILUKENTTÄ JA SITÄ KIERTÄVÄT PUISTOT		
–		
R11 SATUMAANPUISTO		10 000 €
– leikkivälineiden turvatarkastukset / uusinta? – käytävä	3	
R12 MARIA HAMMARÉNIN MÄKI		20 000 €
– puiston kunnostus vanhan asuinpaikan luonteen mukaisesti	1-2	
R13 POROLAHDEN PUISTO		78 000 €
– alueelle laaditaan hoito- ja kehittämissuunnitelma – kunnostettavaa mm.: läjitys- ja varastoalueen sekä niittykoealueen maisemointi, kosteikkoalueen osittainen kunnostus, kalusteiden ja varusteiden uusintaa, kasvustojen jäsentelyä ja uusimista (kustannusarvio 72 000 €)	2-3	
R14 POROSAARI		
–		
R15 TUHKIMONTIEN PUISTOKAISTA		2 000 €
– täydennysistutuksia	3	
MUUT PIENET PUISTOHANKKEET JA KALUSTEHANKINNAT		90 000 €
– em. kohteiden lisäksi Roihuvuoressa	1-3	
YHTEENSÄ		**1 380 000 €**

Herttoniemenranta ja teollisuusalue

	Kiireellisyys-luokka	
T1 ASENTAJANPUISTO JA VALURINPUISTO		30 000 €
– kevyen liikenteen reittien ja viitoituksen parannus – istutuksia	1 (-3)	
HR1 HERTTONIEMEN KARTANO		90 000 €
– hoito- ja kehittämissuunnitelman päivitys – rantapuiston kunnostus – laiturin ympäristön ja sillan alusen kunnostus	1-3	
HR2 TUORINNIEMEN PUISTO		90 000 €
– useita paikallisia muutostöitä, mm. talviliukumäen parannus ja kallion alapuolisen vesialtaan poisto, rantalentopallokenttä, uimarannan nurmialueen muutos	1-3	
HR3 SORSAVUORENPUISTO		90 000 €
– osittain keskeneräisen puiston loppuun rakentaminen – muutoksia: talviliukumäki, käytäväparannuksia	1, osin tehty	
HR 4 ANNIKAN PUISTO		
–		
HR5 NEITOJEN PUISTO		
–		
HR6 KIPPARVUORI		54 000 €
– rakentamattoman puistoalueen kunnostus – laiturimainen rantakäytävä kallioalueen länsilaidalle (735 000 €, jäänee suunnittelu-kauden ulkopuolelle)	1 3	
HR7 PETER WETTERIN PUISTO		20 000 €
– keskeneräisen kadunlaidan kunnostus – ajoesteiden uusinta	1	
HR8 SISSELEN PUISTO		20 000 €
– maaston muotoilu pallottelun hillitsemiseksi – KESKAS-infotaulu, istutusten täydennyksiä	osin tehty 1	
HR9 MARGARETAN PUISTO		8 000 €
– kasvillisuuden täydennyksiä – KESKAS-infotaulu	1	
HR10 KERTTULIN PUISTO		15 000 €
– leikkivälineiden turvatarkastukset / uusinta? – KESKAS-infotaulu	1	
HR11 SIMPPUPUISTO		
–		
HR12 KANNUPUISTO		1 000 €
– joulukuusen istutus ym.	1	

	Kiireellisyys-luokka	
HR13 KIPPARLAHDENRANTA		130 000 €
– puistokäytävän rakentaminen, alueen kunnostus – Itäväylän alitus Kulosaaren kartanolle ei laskelmassa	3 2	
HR14 HITSAAJANKATU – ITÄVÄYLÄ PUISTIKKO		2 000 €
– sähkölinjan maisemointi yhteistyössä Helsingin Energian kanssa (HELEN maksaa) – muita istutusten täydennyksiä	1 3	
MUUT PIENET PUISTOHANKKEET, AJOESTEIDEN JA KALUSTEIDEN HANKINNAT		90 000 €
– em. kohteiden lisäksi Herttoniemenrannassa	1-3	
YHTEENSÄ		**640 000 €**

Koko Herttoniemi–Roihuvuori -alue

	Kiireellisyys-luokka	
JALOPUUISTUTUKSIA		50 000 €
– sopimusviljelypuita – metsiin myös pienempiä taimia	v. 2006-2007 1	
KULKUREITISTÖN PARANNUKSIA		300 000 €
– esteettömyyden vuoksi tehtäviä muutoksia – ulkoilureitistön parannuksia – reittien varsien varuste- ja kalustehankintoja	1-3 1-3 1-3	
ITÄVÄYLÄN ALIKULUT		
– kunnostus Itäväylän melusuojauksen yhteydessä, lähiörahoitus (?)		
YHTEENSÄ		**350 000 €**

4.9 Toteutuksen aikataulu

Suunnitelma on laadittu vuosille 2006-2015. Ensimmäisinä kahtena vuotena alueiden palveluja ja yleisilmettä pyritään kohentamaan mahdollisimman nopeasti toteuttamalla erityisesti kiireellisyysluokkaan 1 merkittyjä pienehköjä kiireellisiä korjauksia. Luonnonhoidon osalta kuivuustuhoja kärsineiden asuinkorttelien lähimetsien täydennysistutuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. Luonnonhoidon toteutus alkaa luonnonhoitosuunnitelman valmistuttua.

Hankkeet on jaoteltu nykynäkemyksen mukaan kolmeen kiireellisyysluokkaan. Kaupungin taloudellinen tilanne vaikuttaa todennäköisesti toteutumaan suuntaan tai toiseen. Loppukauden hankkeissa on enemmän myös muita epävarmuustekijöitä.

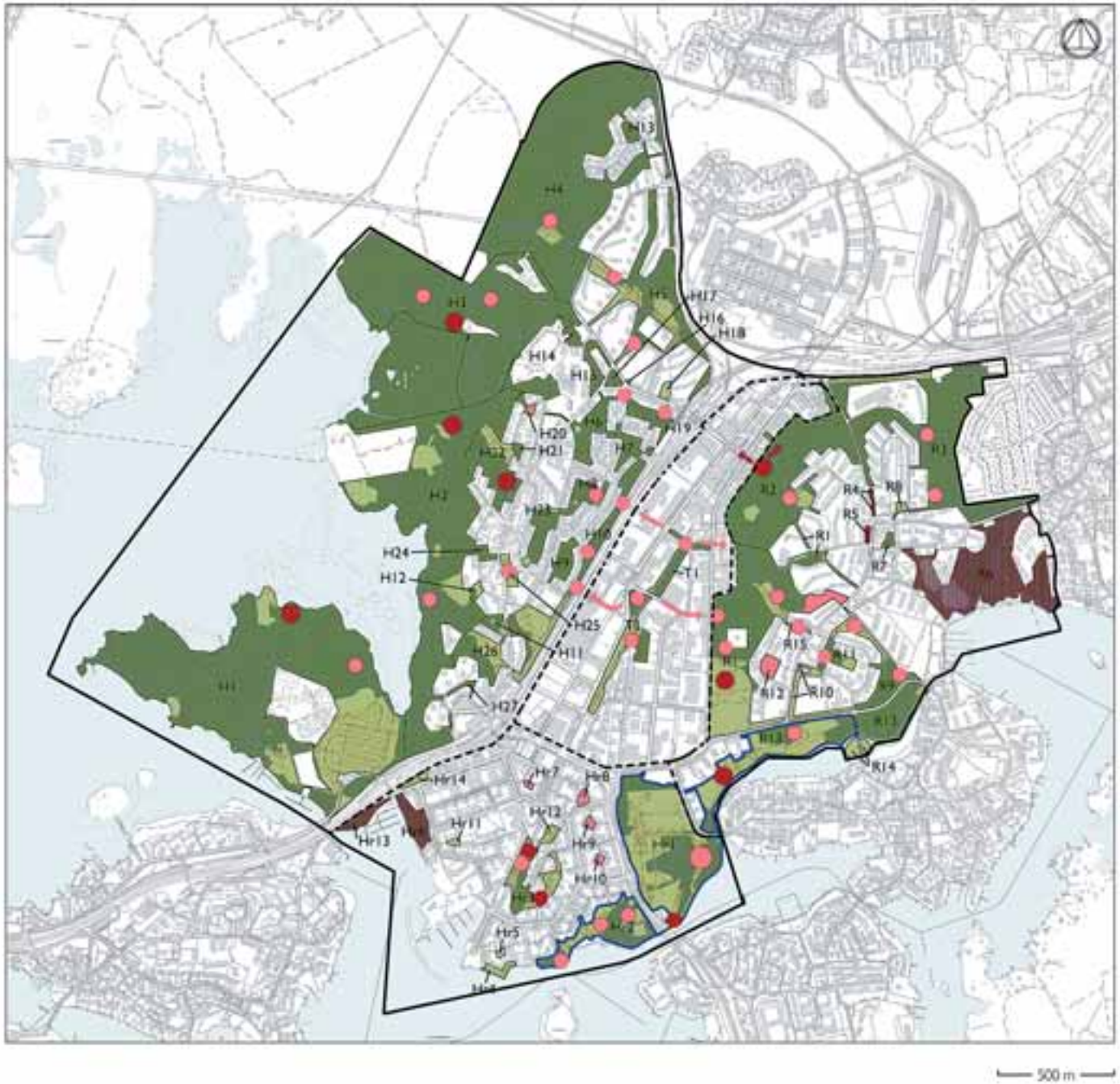

Toimenpiteet

- Uudisrakennus / peruskorjaus
- Kunnostus / muutos / täydennys
- Hoito- ja kehittämissuunnitelma
- Luonnonhoitosuunnitelma laaditaan 2006. Sen mukaiset hoitotyöt 10-v. kaudella.

Länsi-Herttoniemi

H1 Kivinokka
H2 Saunalahden Fastholman metsäalue
H3 Herttoniemen ulkoilupuisto ja luontoalue
H4 Herttoniemen metsäsellänteen pohjoisosa
H5 Siiltien aluepuisto
H6 Kettupuistot
H7 Nitätäpuisto
H8 Frans Emil Sillanpään puisto
H9 Susitie - Hirvitie metsä
H10 Leikkipuisto Herttoniemi + Itäväylän reunan puistot
H11 Hiihtomäenpuisto
H12 Mäyrätpuisto
H13 Sopulitien puisto
H14 Urheilukentän ympäristö
H15 Siiltie - Siilikuja metsä
H16 Siiltie 5 puistikko
H17 Siiltie - Kettukuja metsiikkö
H18 Siiltien leikkikenttä
H19 Siiltien aseman puistometsä
H20 Portimopuisto, pohjoinen
H21 Portimopuisto, etelä
H22 Väinönlehto
H23 Susitie - Karhutie puistometsä
H24 Mäyrätien puistometsä
H25 Hiihtomäentie - Susikuja puistikko
H26 Mäenlaskijanpuisto "Suopuisto"
H27 Hiihtäjänpuistikko

Herttoniemen teollisuusalue, Herttoniemenranta

T1 Asentajanpuisto ja Valurinpuisto
Hr1 Herttoniemen kartano
Hr2 Tuoriniemen puisto
Hr3 Sorsavuoren puisto
Hr4 Annikan puisto
Hr5 Neitojen puisto
Hr6 Kipparvuori
Hr7 Petter Wetterin puisto
Hr8 Sisselen puisto
Hr9 Margaretan puisto
Hr10 Kerttulin puisto
Hr11 Simppu puisto
Hr12 Kannupuisto
Hr13 Kipparlahdenranta
Hr14 Hitsaajankatu - Itäväylä puistikko

Roihuvuori

R1 Roihuvuoren aluepuiston eteläosa
R2 Roihuvuoren aluepuiston pohjoisosa
R3 Roihuvuoren koillisosan viheralueet
R4 Roihuvuorentien - Tulsuontien puistokaista kirkon länsipuolella
R5 Roihuvuorentien - Vuorenpeikontien puistokaista
R6 Strömsinlahdenpuisto ja Strömsin kartano
R7 Tulsuonpolku 3, rakentamaton tontti
R8 Kääpiöidenpolun rakentamaton tontti
R9 Peukaloisenpuisto
R10 Roihuvuorentien urheilukenttä ja sitä kiertävät puistot
R11 Saturnaanpuisto
R12 Maria Hammarénin mäki (ent. Tuhkimotien puisto)
R13 Porolahden puisto
R14 Porosaari
R15 Tuhkimontien puistokaista

LÄHTEET

Asemakaavat ja yleiskaava 2002, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Hautamäki, Ranja Hautamäki Ranja 1999, Helsingin kartanoympäristöt

Ilmakuvat ja kartat:
– Historialliset ilmakuvat: Topografiakunta, ilmakuvaosasto
– GEO 10 K Kalliokartta 1:10000 julkaistu 1978???

Kolbe, Laura 1988: Kulosaari – unelma paremmasta tulevaisuudesta

Laine, Sirkku: Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 1996:3

Laine, Sirkku Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä. Hoito-ohje. (Rakennusviraston serverillä sijaintitiedot myös digitaalisessa muodossa)

Länsi-Herttoniemen lähiympäristön suunnitteluohje. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 1994:15

Länsi-Herttoniemi, inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset. KSV/yleiskaavaosasto/julkaisu YB:19/86

Pentti Peurasuo ym.:Viikki, virkistysalueen yleissuunnitelma. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 1997:1

Roihuvuori, Inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleiskaavaosaston selvityksiä Y 1990:7

Sirkka Sädevirta, Riitta Salastie, Maria Karisto: Korsutieltä Näätäkujalle, Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet, osa 1, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11 (Selvitys liittyy Museoviraston rakennushistorian osaston valmistelemaan valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen ympäristöjen kartoittamiseen)

Helsingin viheralueohjelma vuosille 1999-2008, Helsingin rakennusviraston julkaisu 1999/1

Helsingin purojen kuntokartoitus, HKR:n julkaisuja 2001:31, viherosasto.

Helsingin merenrantojen hoito ja tulevaisuus, kehittämisohjelma rakennusviraston hallinnassa oleville rannoille vuosiksi 2004-2013 (Rakennusviraston julkaisu 2003:3)

Miira Iivonen, Mikko Koivistoinen, Roy Koto: Helsingin skeittiohjelma 2004-2008, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisu 2003:6

Helsinki, metsäinen kaupunki meren rannalla, tavoitteet metsäsuunnitelmaa 1995-2004 varten, kiinteistölautakunta 1995

Metsien hoidon kenttätyöohje, Helsingin kaupungin kiinteistöviraston metsä- ja maatalousosaston julkaisu 9/1995

Metsien inventointitiedot, Rannikon metsäkeskus 2004. Katu- ja puistoosastolla inventointitiedot ovat Tforest -metsätietojärjestelmän tietokannassa.

Leena Makkonen, Helsingin Kaupunkisuunnitteluvirasto, Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Maisema-arkkitehdit Byman&Ruokonen: Roihuvuori, alueen arvot ja ominaispiirteet, rakentamistapaohjeet, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:6

Mikkola-Roos, Markku ja Yrjölä Rauno, 2000: VIIKKI. Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa
– Luku: Eero Haapanen: Sörkkalaisten Vanhankaupunginlahti

Helsingin ulkoilureittityöryhmän kokoama pääulkoilureittisuunnitelma vuodelta 2000

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmä

Lintulahdet Life- hanke: www.ymparisto.fi/lintulahdetlife

Lintutietoja Markku Mikkola-Roosilta, Suomen ympäristökeskuksesta

Puistosuunnitelmat, Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puistoosaston arkisto

Pääulkoilureitistön toteuttamisohjelma 2001-2004 liikuntaviraston julkaisu B30

Taideteokset: Helsingin kaupungin taidemuseon rekisteri

Tilastotiedot: seutuCD YTV????

Viheraluerekisteri, : rekisterin ylläpitäjä Seija Kurki p. 166 2540

Viheralueiden hoitoluokitus; viherympäristöliitto ry julkaisu 16

Haastattelut ja tarkemman kyselykaavakkeen täyttäjät:
Sari Hartonen, Seppo Kannelsuo, Eeva Kuuluvainen, Jarmo Laine, Marianna Loikala, Erja Luttinen, Marjatta Nieminen, Helena Pohjavirta, Tiina Raivikko, Sari Rautakoski

Maija Sipilä, Leena Vallinkoski-Sipilä, Virve Veisterän kokoama Roihuvuoren Agendaryhmän teksti

HELSINGIN KAUPUNKI
RAKENNUSVIRASTO
PL 1500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

KUVAILULEHTI

Tekijä(t)
Kaisu Ilonen, Timo Virtanen

Julkaisun yhdyshenkilö rakennusvirastossa
Kaisu Ilonen

Nimeke
Herttoniemen ja Roihuvuoren viheraluesuunnitelma 2006-2015
Osa 1/4 Tietoa koko alueesta ja yhteenveto; Osa 2/4 Länsi-Herttoniemen viheralueet ja Kivinokka; Osa 3/4 Roihuvuoren viheralueet ja Marjaniemen reunametsä; Osa 4/4 Herttoniemenrannan ja teollisuusalueen puistot

Mistä julkaisua saa (henkilö ja huone)
Kaisu Ilonen, h. 530

Sarjan nimeke
Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja / Katu- ja puisto-osasto

Sarjanumero
2006:12

Julkaisuaika
Joulukuu 2006

Sivuja
osa 1/4 92 s., osa 2/4 74 s., osa 3/4 66 s., osa 4/4 48 s.

Liitteitä
osa 1/4 0 kpl, osa2/4 4kpl, osa 3/4 5 kpl, osa 4/4 5 kpl

ISBN
1/4: ISBN 952-473-812-0, 2/4: ISBN 952-473-813-9
3/4: ISBN 952-473-814-7, 4/4: ISBN 952-473-814-5

ISSN

Kieli koko teos
suomi

Yhteenveto
suomi, ruotsi

Tiivistelmä

Suunnitelmassa esitetään Länsi-Herttoniemen, Roihuvuoren ja Herttoniemenrannan viheralueille rakentamisen, korjauksen ja ylläpidon tavoitteet vuosiksi 2006-2015. Suunnitelma perustuu viheralueohjelmaaan 1999-2008, ja se on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa.

Julkaisu koostuu neljästä osaraportista, joista ensimmäinen sisältää tietoa koko alueesta ja yhteenvedon. Osa-alueiden raporteissa on kuvattu yksittäisten viheralueiden nykytila niihin kohdistuvat tavoitteet ja toimenpiteet.

Alue sisältää kolme maisemaltaan kaupunkirakenteeltaan eriluonteista osaa, joiden viheralueiden määrä ja laatu sekä kehittämistarpeet poikkeavat toisistaan. Länsi-Herttoniemen hankkeet painottuvat olevan viheralueverkoston kunnostamiseen ja kehittämiseen. Roihuvuoren hankkeissa on useita paikallishistoriallisesti merkittäviä kohteita sekä ranta-alueiden ja vanhojen puistojen kohennustöitä. Herttoniemenrantaan on ohjelmoitu uudisrakentamista sekä pienehköjä muutos- ja kohennustöitä. Herttoniemen kartanon hoito- ja kehittämissuunnitelma päivitetään, ja aluetta kehitetään sen mukaisesti. Ulkoilureitistöä kunnostetaan ja täydennetään, erityisesti Länsi-Herttoniemen ja Roihuvuoren välisen reitistön puutteita korjataan. Kalusteita ja varusteita uusitaan ja yhtenäistetään laajalti.

Suunnitelmassa on esitetty tavoitteet alueen luonnonhoidolle. Niiden perusteella laaditaan vuonna 2007 luonnonhoidon toteutusohjelma.

Grönområdesplanen för Hertonäs och Kasberget 2006-2015

Planen presenterar målen för byggande, sanering och underhåll av grönområdena i Västra Hertonäs, Kasberget och Hertonäs strand för åren 2006-2015. Planen bygger på grönområdesprogrammet för 1999-2008 och har utarbetats i växelverkan med invånarna och andra intressentgrupper.

Publikationen består av fyra delrapporter av vilka den första innehåller uppgifter om hela området samt ett sammandrag. Rapporterna 2-4/4 om områdena som ingår beskriver nuläget samt mål och åtgärder för de enskilda grönområdena.

Området som helhet innefattar tre delar av olika karaktär vad beträffar landskap och stadsstruktur, där grönområdenas omfattning, kvalitet och utvecklingsbehov varierar. Fokus i projekten i Västra Hertonäs ligger på sanering och utveckling av grönområdesnätet. Projekten i Kasberget innehåller flera lokalhistoriskt betydelsefulla objekt samt förbättring av strandområden och gamla parker. Programmen för Hertonäs strand innehåller nybyggnation samt mindre ändringar och förbättringar. Skötsel- och utvecklingsplanen för Hertonäs gård uppdateras och området utvecklas enligt planen. Friluftslederna saneras och kompletteras, särskilt bristerna i lederna mellan Västra Hertonäs och Kasberget åtgärdas. Möbler och utrustning förnyas och förenhetligas på bred front.

Planen presenterar målen för områdets naturskötsel. År 2007 utarbetas ett genomförandeprogram för naturskötseln utgående från dem.

Avainsanat
Viheraluesuunnitelma, Herttoniemi, Roihuvuori, Herttoniemenranta

UDK

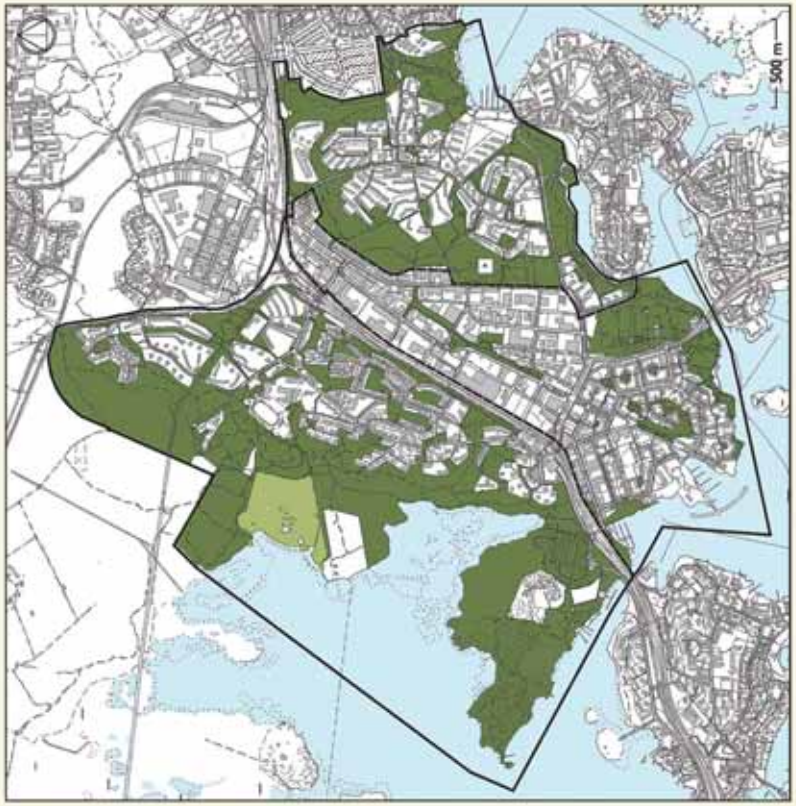
500 m